

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ ΕΠΙ Τῷ ΑΓΙῷ ΠΑΣΧΑ

† Β Α Ρ Θ Ο Λ Ο Μ Α Ι Ο Σ
ΕΛΕΩ ΘΕΟΥ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ - ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ
ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ
ΠΑΝΤΙ Τῷ ΠΛΗΡΩΜΑΤΙ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ
ΧΑΡΙΝ, ΕΙΡΗΝΗΝ ΚΑΙ ΕΛΕΟΣ
ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΕΝΔΟΞΩΣ ΑΝΑΣΤΑΝΤΟΣ ΣΩΤΗΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΥ

Αδελφοί καὶ τέκνα
ἐν Κυρίῳ προσφιλή
καὶ ἐπιπόθητα,

ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ!

Σκυθρωπή εἶχεν ἀκούσει κάποιαν ἡμέραν τοῦ 10' αἰῶνος ἡ ἀνθρωπότης ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ τραγικοῦ φιλοσόφου ὅτι: «ὁ Θεὸς εἶναι νεκρός! Τὸν σκοτώσαμε... Ἐμεῖς ὅλοι εἴμασθε οἱ φρονιάδες του... ὁ Θεὸς θὰ μείνῃ νεκρός! Τί ἄλλο εἶναι οἱ ἐκκλησίες παρὰ οἱ τάφοι καὶ τὰ μνήματα τοῦ Θεοῦ;» Καὶ ἐπίσης, ὀλίγας δεκαετίαι ἀργότερον, ἀπὸ τὸ στόμα ἐνὸς νεωτέρου ὁμολόγου του, ὅτι: «Ὁ Θεὸς ἀπέθανε! Σὰς ἀναγγέλλω, κύριοι, τὸν θάνατον τοῦ Θεοῦ!»

Αἱ διακηρύξεις αὐταὶ τῶν ἀθέων φιλοσόφων ἐτάραξαν τὰς συνειδήσεις τῶν ἀνθρώπων. Σύγχυσις πολλὴ ἐπηκολούθησεν εἰς τὸν χῶρον τοῦ πνεύματος καὶ τῆς λογοτεχνίας, τῆς τέχνης καὶ τῆς ἰδίας κάποτε τῆς Θεολογίας, ὅπου, εἰς τὴν Δύσιν κυρίως, ἤρχισε νὰ γίνεταί λόγος ἀκόμη καὶ περὶ «Θεολογίας τοῦ θανάτου τοῦ Θεοῦ».

Ἡ Ἐκκλησία βεβαίως δὲν εἶχε ποτὲ καὶ δὲν ἔχει καμμίαν ἀμφιβολίαν ὅτι ὁ Θεὸς ἀπέθανε. Τοῦτο ἔγινε τὸ 33 μ.Χ. ἐπάνω εἰς τὸν λόφον Γολγοθᾶ τῆς Ἱερουσαλῆμ, ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου τοῦ Ρωμαίου Ἡγεμόνος τῆς Ἰουδαίας. Ἀφοῦ ἔπαθεν ἀνήκουστα Πάθη, ἐσταυρώθη ὡσὰν κακοῦργος καί, περὶ ὥραν ἐνάτην

Τὸ περιοδικὸ αὐτὸ εἶναι ἀφιερωμένο στό μυστήριον τοῦ γάμου. Στὴν ὕλη τῶν ἄρθρων τοῦ δά παρουσιασθεῖ ἡ δέση τῆς Ἐκκλησίας, ὅτι ὁ γάμος δὲν εἶναι μία ἀπλή ληξιαρχικὴ πράξις, ἀλλὰ «μυστήριον μέγα» (Ἐφ. 5,32).

Ὁ γάμος γιὰ τὴν Ἐκκλησίαν ἐντάσσεται μέσα στὰ πλαίσια τῆς προετοιμασίας γιὰ τὴ βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ ὄχι στὴν ἀπλή ἐνδοκοσμικότητα. Ὁ γάμος ἀποτελεῖ μία πραγματικότητα πού δὲν περιορίζεται στὰ ἐγκόσμια, ἀλλὰ ἐπεκτείνεται στὴν αἰωνιότητα. Οἱ σύζυγοι σηκώνοντας μαζί τὸ ζυγὸ τῆς ζωῆς συμπορεύονται πρὸς τὸν ἁγιασμό, πρὸς τὴν ἔνωση μὲ τὸ Θεό. Ὅταν καὶ οἱ δύο βλέπουν τὸν ἴδιο στόχο, δὲ δά λοξοδρομήσουν καὶ δὲ δά ἀπομακρυνθοῦν ὁ ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλο.

Ὁ γάμος κατὰ βάση παραμένει μυστήριον μέγα καὶ στὴν ἔκφρασή του ὡς κριτήριον τῶν διαπροσωπικῶν σχέσεων ἀνδρὸς καὶ γυναικός. Ἀποτελεῖ τὴ δυναμικὴ τῆς ἀνυπόκριτης ἀγάπης, ὅπου ὁ καθένας ἀπαρνιέται τὸν ἑαυτὸν του γιὰ χάριν τοῦ ἄλλου. Ἡ τεκνοποιία καὶ ἡ ἀνατροφή τῶν παιδιῶν βρίσκουν τὴ σωστὴ τους ἔκφραση, ὅταν ἐξυπηρετοῦν τὴν προοπτικὴ τῆς αἰώνιας σωτηρίας καὶ γονέων καὶ παιδιῶν. Ὁ ὀρθόδοξος λαὸς τῆς πατρίδας μας πιστεύοντας στὴν ἰδιαίτερη ἀξία τοῦ θρησκευτικοῦ γάμου προσέρχεται στὴ συντριπτικὴ πλειοψηφία του στοὺς ἱερούς ναοὺς, γιὰ νὰ παντρευτεῖ.

Ἡ μυστηριακὴ ἀξία τοῦ γάμου φανερώνεται καὶ ἀπὸ τὴν παλαιὰ πράξις τῆς Ἐκκλησίας νὰ τὸν ἐντάσσει στὴ θεία Λειτουργία.

Τὰ δύο τελευταῖα θέματα τοῦ περιοδικοῦ σχετίζονται ἄμεσα μὲ τὸ γάμο καὶ ἀναφέρονται στὰ προβλήματα πού ἀντιμετωπίζουν τὰ παιδιά τῶν διαζευγμένων καὶ στό ξενόφερτο πάρτυ πρὸ τοῦ γάμου.

της Παρασκευής, είπε «Τετέλεσται!» και παρέδωκε τὸ πνεῦμα! Αὐτὸ εἶναι μία ἀναντίρρητος ἱστορική πραγματικότητα. Ὁ Μονογενὴς Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ, ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ὁ ἀληθινὸς Θεός, ἀπέθανεν «ὑπὲρ πάντων» τῶν ἀνθρώπων! Ἀφοῦ ἀνέλαβεν ὅλα τὰ ἰδικά μας: σῶμα, ψυχὴν, θέλησιν, ἐνέργειαν, κόπον, ἀγωνίαν, πόνον, λύπην, παράπονον, χαράν, τὰ πάντα, παρεκτὸς ἁμαρτίας, ἀνέλαβε, τέλος, καὶ τὸ μεγαλύτερον ζήτημά μας, τὸν θάνατον, καὶ μάλιστα εἰς τὴν πῶ βασανιστικὴν καὶ ταπεινωτικὴν ἐκδοχὴν του, δηλ. τὸν Σταυρόν. Μέχρις ἐδῶ συμφωνοῦμεν μὲ τοὺς φιλοσόφους. Θὰ δεχθοῦμε ἀκόμη καὶ τὸ ὅτι αἱ ἐκκλησίαι, οἱ ναοί, εἶναι «οἱ τάφοι», «τὰ μνήματα» τοῦ Θεοῦ! Ὅμως!... Ἐμεῖς γνωρίζομε, ζοῦμε καὶ προσκυνοῦμε τὸν θανόντα Θεόν, ὡς «νεκρὸν ζωαρχικότατον!».

Ὅλιγον μετὰ τὴν φοβεράν Παρασκευὴν, εἰς τὴν πρωϊνὴν ἀμφιλύκην τῆς «Μιᾶς τῶν Σαββάτων», τῆς Κυριακῆς, συνέβη αὐτό, διὰ τὸ ὁποῖον ἔγινεν ὅλη ἡ διὰ σαρκὸς καὶ πάθους καὶ Σταυροῦ καὶ καθόδου εἰς τὸν ἄδην οἰκονομία τοῦ Θεοῦ: Ἡ Ἀνάστασις!... Καὶ αὐτό, ἡ Ἀνάστασις, εἶναι μία ἐξ ἴσου ἀναντίρρητος ἱστορική πραγματικότητα!.. Καὶ ἡ πραγματικότης αὐτὴ ἔχει ἀμέσους καὶ σωτηρίους ἐπιπτώσεις εἰς ὅλους μας. Ἀνέστη ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ Ὅποιος εἶναι συνάμα καὶ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου! Ἀνέστη ὁ Θεὸς μὲ ὄλον τὸ πρόσλημμα τῆς ἀνθρωπότητος: τὸ Σῶμα ποῦ ἔλαβεν ἀπὸ τὰ ἄχραντα αἵματα τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου καὶ τὴν ἁγίαν Ψυχὴν Του. Ἀνέστη ἐκ νεκρῶν, «παγγενῆ τὸν Ἄδὰμ ἀναστήσας ὡς φιλόανθρωπος»!... Ὁ Τάφος τοῦ Ἰησοῦ, τὸ «καινὸν μνημεῖον» τοῦ Ἰωσήφ, εἶναι πλέον διὰ παντὸς κενός! Ἄντι διὰ μνημεῖον νεκρικόν, εἶναι μνημεῖον νίκης κατὰ τοῦ θανάτου, εἶναι πηγὴ ζωῆς!

Ὁ νοητὸς Ἥλιος τῆς Δικαιοσύνης ἀνέτειλεν «ἐκ τοῦ τάφου ὠραῖος», χαρίζοντας φῶς ἀνέσπερον, εἰρήνην, χαράν, ἀγαλλίασιν, ζῶν ἀιώνιον! Ναί, οἱ

ναοὶ εἶναι οἱ «τάφοι» τοῦ Θεοῦ! Ἀλλὰ Τάφοι κενοί, ὀλοφώτεινοι, γεμάτοι ἀπὸ «ὀσμὴν ζωῆς», ἀπὸ ἐαρινὸν μύρον πασχάλιον, ὠραῖοι, ἐρατεινοί, καταστόλιστοι μὲ μυρσίνες δοξαστικῆς καὶ μὲ ἄνθη χειροπιαστῆς ἐλπίδος, τάφοι ζωοδόχοι καὶ ζωοπάροχοι! Ὁ θάνατος τοῦ Θεοῦ ἀνέστρεψε τὰς δυνάμεις τοῦ ἄδου, ὁ θάνατος εὐτελίστηκε πλέον εἰς ἀπλοῦν ἐπεισόδιον ποῦ εἰσάγει τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὸν βίον εἰς τὴν Ζωὴν.

Αἱ ἐκκλησίαι, οἱ «τάφοι» τοῦ Θεοῦ, εἶναι αἱ διάπλατοι θύραι τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ, οἱ ὀρθάνοιχτες εἰσοδοὶ τοῦ Νυμφῶνος τοῦ Υἱοῦ Του, ποῦ «ὡς Νυμφίος προῆλθεν ἐκ τοῦ Μνήματος» καὶ οἱ πιστοὶ εἰσερχόμενοι, «θανάτου ἐορτάζομεν νέκρωσιν, ἄδου τὴν καθαίρεσιν, ἄλλης βιοτῆς, τῆς αἰωνίου, ἀπαρχὴν καὶ σκιρτῶντες ὑμνοῦμεν τὸν αἴτιον, τὸν μόνον Εὐλογητὸν τῶν πατέρων, Θεὸν καὶ ὑπερένδοξον!».

Εὐτυχῶς, λοιπόν, ποῦ ἀπέθανεν ὁ Θεός, καὶ ὁ θάνατός Του ἔγινε ζωὴ καὶ ἀνάστασις ἰδικὴ μας! Εὐτυχῶς ποῦ ὑπάρχουν τόσα «μνηματά» Του εἰς τὸν κόσμον, τόσοι ἅγιοι ναοί, ὅπου ἡμπορεῖ νὰ εἰσέλθῃ ἐλεύθερα ὁ πονεμένος, ὁ κουρασμένος καὶ ἀπαρηγόρητος ἄνθρωπος, νὰ ἀποθέσῃ τὸ φορτίον τοῦ πόνου του, τῆς ἀγωνίας του, τοῦ φόβου καὶ τῆς ἀνασφαλείας του, νὰ «ξεφορτωθῇ» τὸν θάνατόν του! Εὐτυχῶς ποῦ ὑπάρχουν αἱ ἐκκλησίαι τοῦ Ἐσταυρωμένου, Ἀποθανόντος, Ἀναστάντος καὶ αἰωνίως Ζώντος Χριστοῦ, ὅπου ὁ ἀπελπισμένος ἄνθρωπος τῶν ἡμερῶν μας, ὁ καταπροδωμένος ἀπὸ ὅλα τὰ εἰδῶλα, ὅλους τοὺς «χαμοθεοὺς» ποῦ ἔκλεψαν τὴν καρδιά του, τὴν οἰκονομίαν δηλαδή, τὴν ἰδεολογίαν, τὴν φιλοσοφίαν, τὴν μεταφυσικὴν καὶ ὅλας τὰς ὑπολοίπους «κενὰς ἀπάτας» τοῦ παρόντος αἰῶνος «τοῦ ἀπατεῶνος», εὐρίσκει καταφύγιον καὶ παραμυθίαν καὶ σωτηρίαν.

Ἀπὸ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν ποῦ βιώνει εἰς τὸ πλήρωμά τους τὸ Πάθος, τὸν Πόνον, τὸν Σταυρόν καὶ τὸν Θάνατον, ἀλλὰ ἐξ ἴσου καὶ τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Θεοῦ Ἀνθρώπου, ἀπευθύνομεν πρὸς ὅλα τὰ τέκνα τῆς Ἐκκλησίας ἐγκάρδιον πασχάλιον χαιρετισμὸν καὶ εὐλογίαν, μαζί μὲ ἀσπασμὸν ἀγάπης Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἐκ νεκρῶν Ἀναστάντος καὶ αἰωνίως Ζώντος καὶ ζωοποιούντος τὸν ἄνθρωπον. Εἰς Αὐτὸν ἡ δόξα, τὸ κράτος, ἡ τιμὴ καὶ ἡ προσκύνησις, σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν!

Ἅγιον Πάσχα 2009

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως Βαρθολομαῖος
διάπυρος πρὸς Χριστὸν Ἀναστάντα εὐχέτης
πάντων ὑμῶν

Η ΟΔΟΣ

Κωδικὸς ἐντύπου ISSN 1790-6733

Τριμηνιαία ἔκδοσις
τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Ρόδου
Τηλέφωνο: 22410 34300
Fax: 22410 73480
Internet: www.imr.gr
e-mail: imrodou@imr.gr
Συντάσσεται ἀπὸ ἐπιτροπὴν

Ἰδιοκτήτης
Ἱερά Μητρόπολις Ρόδου

Ἐκδότης
Μητροπολίτης Ρόδου
κ. Κύριλλος

Υπεύθυνος Σύνταξης
Ἀρχιμ. Μάξιμος Παναγιώτου

Προαιρετιζέες συνδρομές
Ἀριθμ. Βιβλ. Ἐθνικῆς Τραπεζῆς
461/296168-79

Ἐκδοτικὴ Παραγωγὴ
ΕΠΤΑΛΟΦΟΣ Α.Β.Ε.Ε.
Ἀρδηττοῦ 12-16, Ἀθήνα
Τηλ. 210-9217513,
Fax: 210-9237033
www.eptalofos.gr
e-mail: info@eptalofos.gr

ΠΑΣΧΑΛΙΟΝ ΜΗΝΥΜΑ ΣΕΒΑΣΜΙΩΤΑΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ

ΚΥΡΙΛΛΟΣ

διὰ τῆς χάριτος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ Μητροπολίτης τῆς Ἁγιοτάτης Μητροπόλεως Ρόδου,
πρὸς τὸν ἱερόν κλήρον καὶ τὸν φιλόχριστον λαόν τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱερᾶς Μητροπόλεως.

Ἀδελφοὶ καὶ τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά.

ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ

«**Α**ναστάσεως ἡμέρα, λαμπρυνθῶμεν λαοί· Πάσχα Κυρίου Πάσχα». Οἱ χαρμόσυνες κωδονοκρουσίες ἐξαγγέλουν καὶ ἐφέτος, ἐπαναλαμβάνουν γιὰ μιὰ ἀκόμη φορά, μέσα στὴν ἀνοιξιὰτικη μυροβόλο αὐτὴ νύκτα τὸ μοναδικὸ γεγονός, «τό μόνον καινόν ὑπὸ τὸν ἥλιον», τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Σωτῆρος. Ὁ παθὼν καὶ σταυρωθεὶς καὶ ταφεὶς Κύριος «προῆλθεν ἐκ τοῦ μνήματος ὡς Νυμφίος». Ἡ ζωὴ «ἐκ τοῦ τάφου ἀνέτειλε». Ἔκτοτε «ζωὴ πολιτεύεται». Τὸ ἐκκλησιαστικὸ γεγονός στό ὁποῖο μετέχουμε τὸ πολίτευμα τῆς ἀναστάσιμης ζωῆς εὐαγγελίζεται. Ἡ πίστη μας στὴν βεβαιότητα τῆς Ἀναστάσεως στηρίζεται καὶ ὁ λόγος τῆς εἶναι ἡ ἔκφραση τῆς πασχαλίου ἐμπειρίας τῆς Ἐκκλησίας μας.

Οἱ πρῶτοι Μάρτυρες τῆς Ἀναστάσεως, οἱ Μυροφόρες γυναῖκες καὶ οἱ Ἅγιοι Απόστολοι, δά μείνουν ἔκθαμβοι μπροστά στό κενό μνημεῖο. Θά εὐαγγελισθοῦν τῆς Ἀναστάσεως τὸ κήρυγμα ἀπὸ τοὺς λευχειμονοῦντας Ἀγγέλους. Θά ἀξιωθοῦν τῆς ὀράσεως τοῦ Ἀναστάντος. Θά λάβουν ὡς ἀναστάσιμο δῶρο τὴν χαρὰ καὶ τὴν εἰρήνη. Θά συμφάγουν μαζί του καὶ δά συνοδοιπορήσουν. Θά διαπιστώσουν καὶ δά ὁμολογήσουν ὅτι καιγόταν ἡ καρδιά τους ὅταν περπατοῦσαν μαζί του πρὸς Ἐμμαοῦς. Θά τὸν ἀναγνωρίσουν κατὰ τὴν στιγμή τῆς κλάσεως τοῦ ἄρτου. Τὸ Ὑπερῶ, ἡ θάλασσα τῆς Τιβεριαάδος, ἡ Γαλιλαία καὶ τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν δά σηματοδοτήσουν τοὺς τόπους τῆς ἐμπειρίας τους. Ἡ βεβαιότητά τους ὅτι «Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν, θανάτῳ θάνατον πατήσας» δά γίνεῖ ὁ μυριόστομος ὕμνος πού ψάλλουμε καὶ πάλι δά ψάλλουμε ἐκφράζοντας τὴν χαρὰ τῆς πίστεώς μας καὶ τὸν ἀσίγαστο πόθο γιὰ μετοχή στό γεγονός τῆς αὐθεντικῆς ζωῆς, τὴν ὁποία «δέν τὴν σκιάζει φοβέρα καμιά», μάλιστα δέ ἡ φοβέρα τοῦ θανάτου.

Ὁ βιολογικὸς θάνατος, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, εἶναι ἓνα γεγονός ἀναμφισβήτητο στὴν ζωὴ τοῦ κάθε ἀνθρώπου. Ὡς Χριστιανοὶ τὸν ἀντικρούουμε μὲ ἐλπίδα γιατί ὁ ἀναστάς Σωτὴρ τὸν κατετρόπωσε. Ἀλλά πρὶν τὴν στιγμή τοῦ βιολογικοῦ θανάτου ἀναρωτηθήκαμε ποτέ, ἀλήθεια, πόσες μπορεῖ νά εἶναι οἱ γεύσεις θανάτου στὴν ζωὴ τοῦ καθενὸς ἀπὸ μᾶς, στὴν ζωὴ τοῦ κάθε ἀνθρώπου προσωπικά ἀλλά καὶ στὴν κοινωνικὴ μας ζωὴ; Πανηγυρί-

ζουμε τὴν νίκη ἐπὶ τοῦ θανάτου καὶ εὐλόγα δά μπορούσε κάποιος νά ἐκφράσει τὴν ἀμφιβολία του. Ὁ φόβος καὶ ἡ ἀνασφάλεια τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου, ἡ ἀβεβαιότητά του γιὰ τὸ μέλλον, οἱ ὁποιοσδήποτε κρίσεις καὶ τὰ ἀποκρήματα τους, ἡ ἐξουδένωση τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου, ἡ ἀπαξίωση ἀρχῶν καὶ ἠθικῶν ἀξιῶν, ἡ ἀνεργία, ἡ φτώχεια καὶ οἱ πόλεμοι, ἡ ἀπειλή τῆς τρομοκρατίας, ὁ εὐτελισμὸς τῆς ποιότητος τῆς ζωῆς, ἡ ἐμπορευματοποίηση τῆς ἀνθρώπινης δυστυχίας, καὶ τόσα ἄλλα, «ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμὸς», τί ἄλλο μπορεῖ νά εἶναι παρά πικρότατες γεύσεις θανάτου; Γεύσεις θανάτου ποικιλώνυμες κατὰ τὴν διατύπωση, πού συνομιζοῦνται ὅμως σέ μιὰ λέξη καὶ αὐτὴ εἶναι ἡ λέξη ἁμαρτία.

Ὅποιοι ὅμως καὶ ἄν εἶναι οἱ διαπιστούμενες γεύσεις θανάτου στὴν ζωὴ μας ἡ πραγματικότητα πού διακηρύσσει ἡ Ἑορτὴ εἶναι ὅτι ὁ Χριστὸς ἀνέστη. Τὸ μήνυμα τῆς Ἀναστάσεως εἶναι μήνυμα ἐλευθερίας, χαρᾶς καὶ ἐλπίδας, εἰρήνης καὶ καταλλαγῆς, μήνυμα ἀληθινῆς ζωῆς. Μήνυμα προοπτικῆς τοῦ μέλλοντός μας. Ἀρκεῖ νά συνειδοποιήσουμε τὸ γεγονός τῆς κλήσεώς μας ὡς Χριστιανῶν, ὡς μαθητῶν δηλαδή τοῦ Χριστοῦ, ὡς ἀνθρώπων πού μποροῦν νά βιώσουν τὴν ἐμπειρία τῆς Ἀναστάσεως ἐκκλησιάζοντας τὴν ζωὴ καὶ τὰ ἔργα τους, ἐργαζόμενοι ἁγιασμόν διὰ τῆς χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Ἀγαπητοὶ ἀδελφοὶ καὶ τέκνα ἐν Κυρίῳ.

Εὐχαριστοῦμε τὸν Ἀναστάντα Κύριο, ὁ ὁποῖος μᾶς ἀξίωσε νά ἐορτάζουμε καὶ ἐφέτος τὸ σωτήριον Πάσχα Του. Δοξάζουμε τὸ πανάγιο ὄνομά του καὶ τὸν παρακαλοῦμε νά ἐκχέει ἄπλετα τὸ φῶς τῆς Ἀναστάσεώς του στίς καρδιές μας. Τὸ μόνο φῶς πού μπορεῖ νά διασχίσει τὰ ἐρέβη καὶ σκοτάδια τοῦ κόσμου τούτου καὶ νά μᾶς παρέχει τὴν βεβαιότητα τῆς ἀληθινῆς ζωῆς καὶ ὑπάρξεως.

Εὐχόμεστε σέ ὅλους ἔτη πολλά, εὐλογημένα καὶ κατανυγζόμενα ἀπὸ τὸ ἀνέσπερο φῶς πού ἀνέτειλε ἀπὸ τὸν πανάγιο Τάφο.

Ἅγιον Πάσχα

τοῦ δισχιλιοστοῦ καὶ ἐνάτου σωτηρίου ἔτους

Διάπυρος πρὸς Χριστὸν Ἀναστάντα
εὐχέτης πάντων ὑμῶν.

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ
† Ο ΡΟΔΟΥ ΚΥΡΙΛΛΟΣ

Ἅγιος Ἀχίλλιος

Ἀρχιεπίσκοπος Λαρίσης*

Μητροπολίτου Ρόδου Κυρίλλου

Σεβασμιώτατε Μητροπολίτα καὶ ποιμενάρχα τῆς ἀγιωτάτης Μητροπόλεως Λαρίσης καὶ Τυρνάβου κ. Ἰγνάτιε, Σεβασμιώτατοι Ἅγιοι Ἀρχιερεῖς, Ἀγαπητοὶ συλλειτουργοί, Πρεσβύτεροι καὶ Διάκονοι, Ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, Λαεὺ εὐλογημένε τοῦ Κυρίου,

ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ

«Σήμερον ἡ χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἡμᾶς συνήγαγε» στήν Θεσσαλική πρωτεύουσα, τήν «προκαθήμενην τῶν Θετταλῶν πόλιν», τήν πελασιγίδα Λάρισα, καί κάτω ἀπό τοὺς θόλους τοῦ περικαλλοῦς Μητροπολιτικοῦ τῆς Ναοῦ, τῆς καρδιάς τῆς τοπικῆς ἁγίας Ἐκκλησίας, γιά νά προσφέρουμε, μέσα στό χαρμόσυνο πασχάλιο κλίμα τῆς λειτουργικῆς περιόδου πού διανύουμε, τήν λατρεία μας στόν «ἐν Τριάδι προσκυνούμενον» Θεό καί νά πανηγυρίσουμε τήν ἐτήσιο μνήμη τοῦ Πάτρωνος καί Πολιοῦχου καί ἀκοιμήτου προστάτου καί ἐφόρου τῆς πόλεως Ἁγίου Ἱεράρχου Ἀχιλλίου, τοῦ μυροβλύτου καί θαυματουργοῦ, τοῦ καλοῦ ποιμένα τῆς λογικῆς ποιμένης τοῦ Κυρίου, τοῦ διδασκάλου τῆς πίστεως, τοῦ προασπιστῆ τῆς «ὑγιαίνουσας διδασκαλίας», τοῦ ἀγωνιστῆ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐνότητας, τοῦ φωστήρα τῆς οἰκουμενικῆς Ἐκκλησίας καί πρεσβευτοῦ μας πρὸς τόν Σωτήρα Χριστό.

Δοξάζουμε κατὰ χρέος τόν φιλόφρονον καί ἐλεήμονα Θεό, ὁ ὁποῖος μᾶς ἀξίωσε νά ἔλθουμε στήν πόλη τῆς Λαρίσης ὡς ταπεινοὶ προσκυνητές, ἀποδίδουμε τό ὀφειλόμενο σέβας, τήν τιμὴ καί τόν ὕμνον στόν ἀπό αἰώνων τιμώμενο ἐδῶ, στόν τόπο τῆς θεοφιλοῦς καί χριστομιμήτου ποιμασίας του, Ἅγιο Πατέρα Ἀχιλλιο τόν θαυματουργό, καί ἐκφράζουμε καρδιακὰ αἰσθήματα ἀγάπης καί

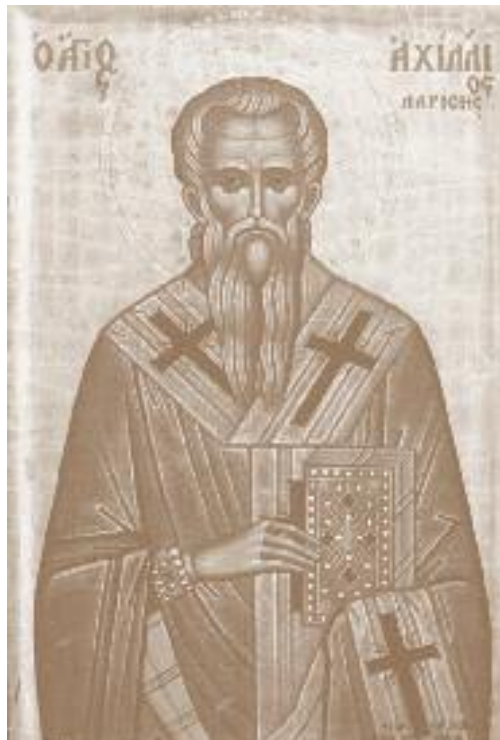
εὐχαριστίας πρὸς τόν ἄξιον διάδοχον τοῦ θρόνου του, πρὸς ἐσᾶς Σεβασμιώτατε Μητροπολίτα, ἅγιε Λαρίσης, διότι, ἡ ἐγνωσμένη εὐγένεια, ἐγκαρδιότητα καί φιλαδελφία σας, πού ἐκφράστηκε μέ τήν φιλόφρονα πρόσκλησή σας, παρέχει σέ μᾶς, τοὺς ἀπὸ διάφορους πόλεις, νήσους καί ἐκκλησιαστικά κλίματα ἀφιχθέντες συνεπισκόπους σας, τήν εὐλογία καί τήν τιμὴ νά ἀνταλλάξουμε μαζί σας καί μέ τό ποιμνιό σας τόν πασχάλιο ἀσπασμό, νά συνεορτάζουμε καί νά κοινωνοῦμε τοῦ μυστηρίου τῆς Ἐκκλησίας.

Ἀγαπητοὶ Ἀδελφοί,

Ὁ Ἅγιος Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Λαρίσης Ἀχίλλιος, ὁ Ἅγιος καί προστάτης σας, ἀποτελεῖ δικαιολογημένα τό καύχημά σας, διότι ἔλαμψε ἀπὸ τόν ἀρχιερατικό θρόνο τῆς πόλεώς σας, ὡς ἀστέρας πρώτου μεγέθους, καί ἐφώτισε μέ τίς φωτοβόλες ἀκτίνες τῆς εὐαγγελικῆς ζωῆς του, τῆς διδασκαλίας του, τῶν τρόπων καί μεθόδων τῆς ἀγιότητάς του, ὄχι μόνο τό στε-

ρέωμα τῆς τοπικῆς ἐκκλησίας πού τόν κατέστησε ποιμένα ἡ ζωογόνος πνοή τοῦ Παρακλήτου Πνεύματος, ἀλλὰ τό στερέωμα τῆς οἰκουμενικῆς Ἐκκλησίας καί ἀναδείχθηκε, μετὰ τήν μακαρία κοίμησή του καί τήν θεομαρτύρητη, ἐξαιτίας τῆς μυροβλυσίας τοῦ ἁγίου λειψάνου του, ἀγιότητά του κοινός διδάσκαλος καί πατέρας ἱερός τοῦ Ὁρθοδόξου ἐκκλησιαστικοῦ πληρώματος.

Βλάστημα θεοφύτευτο τῆς ἀγιοτόκου Καππαδοκίας ἄκουσε καί ἐνωτίστηκε μέ αὐταπάρνηση τήν φωνή τοῦ Κυρίου, τό «Ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν ἀπαρνησάσθω ἑαυτόν καί ἀράτω τόν σταυρόν αὐτοῦ καί ἀκολουθεῖτω μοι». Μάλιστα σέ χρόνους σκληροῦς καί δυσχει-

μέρους, όταν ή όμολογία του όνόματος του Χριστού, ήταν δρόμος κινδυνώδης, σηματοδοτημένος από τόν διωγμό και τό μαρτύριο. Αποδέχθηκε τόν ευαγγελικό λόγο χωρίς έκπτώσεις και συμβιβασμούς, διαμοιράζοντας στους πτωχούς τήν κληρονομιά τής πατρικής περιουσίας. Άδέσμευτος και όλοκληρωτικά ελεύθερος, μέ μόνη περιουσία τήν πίστη και τήν αγάπη προς τόν Θεό, θά γίνει όδοιπόρος τής βασιλείας τών ουρανών. Στάση και επιλογή ζωής πού εκφράζεται στίς επίγειες πορείες του. Στους δρόμους του προς τήν θεοβάδιστη αγία Γη, προς τήν πρεσβύτερα Ρώμη, προς τήν Θεσσαλία, προς τήν πόλη σας. Στήν ανέστια βιοτή του στά πανάγια προσκυνήματα τής αγίας Πόλεως τών Ίεροσολύμων, στίς έρήμους και τά σπήλαια τής Ίουδαίας. Στήν άναστροφή κοντά σε μεγάλους άσκητές και πνευματικούς Πατέρες τής έρήμου. Στόν άγώνα και τήν άσκηση για τό «*ει θέλεις τέλειος είναι*» πού άπηύθυνε ό Κύριος στόν γεμάτο άγωνία για τό μέλλον του πλούσιο νεανίσκο τής ευαγγελικής ιστορίας.

Οί προσκυνηματικές αποδημίες του και οί σε διάφορους τόπους βραχύβιες άσκητικές έγκαταβιώσεις του γνώρισαν τόν «*σαββατισμό*» τους στην «*μακαρία γη τών Θετταλών*». Ήλθε ξένος στόν τόπο σας, και έγινε οικείος. Αγάπησε τά χώματα και τόν λαό σας. Φυτεύτηκε έδω για να άνθίσει και να καρποφορήσει «*ώς τό δένδρον τό πεφυτευμένον παρά τάς διεξόδους τών ύδάτων*». Αγκάλιασε τους προγόνους και προπάτορές σας, γι' αυτό και παρέμεινε έδω ευαγγελιζόμενος τόν λόγο του Θεού, καλλιεργώντας πνευματικά τά άγωνα χωράφια τών ψυχών, ξεριζώνοντας τά ζιζάνια τής ειδωλολατρίας και σπέρνοντας τόν καθάρο σπόρο τής αλήθειας τής πίστεως. Έγινε ό πνευματικός άργυροδίνης Πηνειός πού έκανε εύφορη, καρποφορούσα «εις εκατόν» τήν πεδιάδα τής εκκλησιαστικότητάς σας. Αγάπησε τόν λαό και ό λαός άνταπέδωσε αυτή τήν αγάπη, τόν αναγνώρισε και τόν έμπιστεύθηκε, τόν διάλεξε και τόν άνέδειξε ποιμένα και όδηγό του, επίσκοπό του «*εις τύπον και τόπον Χριστού*», του αληθινού Θεού μας.

Τριανταπέντε χρόνια ποιμανε ό θεϊός Άχιλλιος τόν λαό πού του έμπιστεύθηκε ό Κύριος. Έγινε ό ποιμήν ό καλός, ίχνηλατώντας τόν Αρχιποίμενα Χριστό. Ό ποιμήν ό καλός τών κυριακών λόγων εκφράστηκε μέσα από τόν έμπρακτο λόγο και τήν έλλογη πράξη του Ήπισκόπου τής Λαρίσης. Τά θαύματά του βεβαίωσαν τήν αλήθεια τής ύπάρξεώς του ως ποιμένα τής λογικής ποιμνης τών ανθρώπων. Ή ποιμαντική του εκφραση, βίος, λόγος και θαύμα, τόν κατέστησαν αιδέσιμο και ξακουστό στίς ακοές τών ανθρώπων. Ή παρουσία του στην Α' Οικουμενική Σύνοδο τής Νι-

καίας εξέφρασε τήν Όρθοδοξία του λαού του. Ό Άγιος μέ τό λόγο του και τό θαύμα του εκήρυξε τήν αλήθεια τής πίστεως και αγωνίστηκε για τήν εκκλησιαστική ένότητα, για να διατηρηθει άκέραιος ό άραφος χιτώνας του Χριστού και να διασώσει ό άνθρωπος τήν δυνατότητα τής σωτηρίας του μέσα στην Έκκλησία.

Ό μέγας και όσιος Ίεράρχης τής Λαρισαϊκής ποιμνης πλήρης ήμερών και έργων αγαθών κοιμήθηκε τόν ύπνο τών Δικαίων ανθρώπων του Θεού και τάφηκε κατά τό ανθρώπινο. Αποχώρησε από τόν στίβο τής ποιμαντορίας του ως άνθρωπος αλλά παραμένει πάντοτε παρών στην συνειδηση και τήν ζωή του λαού του ως Άγιος Ίεράρχης. Δέν πέρασε ως ένας από τους πολλούς, κατά τήν διαχρονική και ένδοξη ιστορία τής Λαρίσης, ποιμένας, αλλά παραμένει και θά παραμένει ό ποιμένας σας. Απόδειξη τό θυσιαστήριο επ' όνόματί του, πού παρ' όλες τίς ιστορικές περιπέτειες, ουδέποτε τό στερηθήκατε. Ό ναός του πολλές φορές μπορεί να δόθηκε και να καταστράφηκε, να άλλαξε τόπο και να μετακινήθηκε. Πάντοτε όμως υπήρχε κέντρο και καρδιά τής τοπικής Έκκλησίας, φάρος τηλαυγής και κέντρο εκκλησιαστικό έλπίδας και αισιόδοξης ένατένισης του μέλλοντος τής πόλης ανά τους αιώνες. Τά λείψανά του, πού επέστρεψαν μετά από πολλά χρόνια στόν φυσικό τους χώρο, μαρτυρούν ότι ό ποιμένας τής Λαρίσης Άχιλλιος έχει και όρατά πάλι τό θρόνο του, είναι ένθρονισμένος στό θρόνο του, ποιμαίνει και προστατεύει τό ποιμνιό του, προσεύχεται και άγρυπνει, γίνεται, όπως και κατά τόν καιρό τής επιγείου σωματικής άναστροφής του, «*τά πάντα τοίς πάσι*», γιατί έχει τήν αγάπη του «*τετελειωμένη*» προς τά πνευματικά παιδιά του, έσας δηλαδή, τόν εύλογημένο και φιλόθεο λαό τής Λαρίσης.

Ή πίστη σας στην ζωντανή παρουσία του άποτελει και τήν αιτία τής πνευματικής χαράς και ευφροσύνης σας, άπόψε και αύριο, κατά τόν έορτασμό τής μνήμης του. Βιώνουμε τό γεγονός ότι ό Άγιος Ίεράρχης και πολιούχος σας είναι ό προεξάρχων τής πανηγύρεώς μας. Τιμώντάς τον έγκωμιαστικά τόν ένατενίζουμε παρόντα στην έσπερινή σύναξη μας. Ψάλλοντας προς τιμήν του ύμνους και εγκώμια «*άναθεωρούμε τήν έκβαση τής άναστροφής*» του, ακούγοντάς τον μέσα απ' αυτήν να αφήνει και σήμερα τόν λόγο τής διδασκαλίας του. Να μάς λέγει να αγαπήσουμε τόν Χριστό, να γνωρίσουμε και να τηρήσουμε τό άγιο θέλημά Του. Να μήν προσκυνούμε σύγχρονα είδωλα. Να μήν χάνουμε τόν έαυτό μας άπολυτοποιώντας τήν ύλη και τά πράγματα του κόσμου τούτου. Να ζητούμε ασφάλεια στην έσωτερική βεβαιότητα, ότι ό Θεός είναι ζωντανός και παρών στην προσωπική μας ζωή και τή ζωή τής

κοινωνίας μας. Νά βιώνουμε έμπειρικά τό γεγονός ότι ή ζωή μας δέν έξαντλείται στά όρια τοῦ παρόντος βίου. Νά γίνουμε μέλη ένεργά τῆς Ἐκκλησίας μας διαφυλάττοντας τήν ένότητα τῆς πίστεως καί τήν άκραιότητα τοῦ έκκλησιαστικοῦ σώματος. Νά καλλιεργήσουμε τήν πίστη, τήν άγάπη καί τήν έλπίδα, νά έχουμε αισιοδοξία, καλό λογισμό, φιλαδελφία καί έπιεικεια. Νά προσπαθοῦμε, μέ ένα λόγο νά εἴμαστε άνθρωποι Θεοῦ, έκφράζοντας τήν χριστιανικότητά μας όχι μέσα από τό αὐτονόητο καί δεδομένο, αλλά μέσα από μιά συνεχή επαγρύπνηση εὐθύνης στά πλαίσια τῆς όποιας καθημερινότητας τῆς ζωῆς μας.

Σεβασμιώτατε Μητροπολίτα Λαρίσης καί Τυρνάβου κ. Ἰγνάτιε,

Συγχαίρουμε μαζί σας, συνοερτάζουμε καί συνδοξολογοῦμε τόν Θεό, ό όποίος ανέδειξε καί έδωσε στήν πόλη σας καί σέ όλη τήν μακαρία γῆ τῆς Θεσσαλίας τόν Ἅγιο Ἀχιλλιο. Εὐχαριστοῦμε καί πάλι γιά τήν εὐγενική πρόσκληση τῆς συμμετοχῆς καί τήν δοθεῖσα έκ μέρους σας εὐκαιρία τῆς μεταξύ μας έκ τοῦ έγγύς κοινωνίας. Αισθανόμαστε τήν χαρά μας πεπληρωμένη νά βρισκόμαστε κοντά σας καί στόν εὐλογημένο λαό σας. Εὐχόμαστε ταπεινά ό Θεός νά σᾶς χαρίζει στήν Ἐκκλησία τῶν Λαρισαίων, όπου σᾶς απέστειλε, «σῶν, έντιμον, υγιᾶ, μακροημερεύοντα καί όρθοτομοῦντα τόν λόγον τῆς ἀληθείας» τῆς πίστεως, γιά νά ποιμαίνετε τόν λαό του μέ τήν άγάπη, τήν πραότητα, τήν άκακία, τήν σύνεση καί τήν ύπομονή, πού σᾶς διακρίνει. Καί έσεῖς, όσάκις στέκεσθε προσευχητικά μπροστά στήν λάρνακα τοῦ μυροβλύτου Ἁγίου σας νά ψελλίζεται δέησιν καί γιά μᾶς, τούς έλαχίστους συνεπισκόπους σας, γιά νά εἶναι μέ τίς θεόδεκτες πρεσβεῖες του αντίληπτορας στήν έκκλησιαστική εὐθύνη μας.

Εὐχόμαστε νά εἶναι τά ἔτη σας πολλά πρός δόξαν Θεοῦ καί εὐεργεσία τοῦ λαοῦ, πού σᾶς χάρισε.

* Ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ρόδου κ. Κύριλλος, κατόπιν προσκλήσεως τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Λαρίσης καί Τυρνάβου κ. ΙΓΝΑΤΙΟΥ, μετέβη στή Λαρίσα τήν 14η Μαΐου καί έλαβε μέρος στήν πανηγυρη τοῦ Πολιούχου τῆς πόλεως Ἁγίου Ἀχιλλίου, Ἀρχιεπισκόπου Λαρίσης. Παρέστησαν, πλὴν τοῦ οικείου Ποιμενάρχου, οἱ Σεβασμιώτατοι Μητροπολίτες Βεροίας καί Ναούσης κ. Παντελεήμων, Ζιχνῶν καί Νευροκοπίου κ. Ἱερόθεος, Καμεροῦν κ. Γρηγόριος, Κισάμου καί Σελίνου κ. Ἀμφιλόχιος, Λευκάδος καί Ἰθάκης κ. Θεόφιλος καί Θηβῶν καί Λεβαδείας κ. Γεώργιος. Κατά τόν πανηγυρικό Ἑσπερινό τῆς μνήμης τοῦ Ἁγίου έχοροστάτησε ό Σεβασμιώτατος καί εκφώνησε τήν δημοσιευομένη ἐδῶ όμιλία.

ΠΑΤΕΡΙΚΗ ΣΟΦΙΑ

Μαξίμου τοῦ Ὁμολογιτοῦ

Τά 400 Κεφάλαια περί άγάπης

(μετάφραση Θεοκλήτου Διονυσιάτου),
έκδ. Ὁρθόδοξος Κυψέλη,

Θεσσαλονίκη 1978². Ἐκ τῆς Πρώτης Ἑκατοντάδος

✦ **70.** Ἐκεῖνος πού αλλάζει διάθεση ἀπέναντι τῶν ἀνθρώπων ἀναλόγως τῶν χαρακτήρων των, ἀκόμη δέν ἀπόκτησε τήν τελείαν ἀγάπην. Καί ἄλλον μὲν νά ἀγαπάει, ἄλλον δέ νά μισεῖ, ἢ τόν αὐτόν ἀνθρώπο, πότε νά ἀγαπάει καί πότε νά μισεῖ, γιά τίς αὐτές αἰτίες.

✦ **71.** Ἡ τελεία ἀγάπη δέν διακρίνει καί δέν σχίζει τήν μία καί ἐνιαίαν ἀνθρώπινη φύση, ἐπειδή οἱ ἀνθρώποι εἶναι καί καλοί καί κακοί· ἀλλά ἀποβλέπουσα πάντοτε στήν θεόπλαστη ἀνθρώπινη φύση, ἀγαπάει ὅλους τούς ἀνθρώπους ἐξ ἴσου. Τούς μὲν ἀγωνιζόμενους χάριν τῆς ἀληθείας ἀγαπάει σάν φίλους, τούς δέ φαύλους ἀγαπάει σάν ἐχθρούς τῆς ἀληθείας. Τούς εὐεργετεῖ καί μακροθυμεῖ, ὑπομένουσα τίς ἐναντίον της κακίες τους, μὴ σκεπτόμενη ἐντελῶς καμμίαν ἀνταπόδοση, ἀλλά ἀντιθέτως πάσχουσα ὑπέρ αὐτῶν, ἐάν οἱ συνθήκες τό καλέσουν γιά νά κάμει καί αὐτούς φίλους, ἐάν εἶναι δυνατόν. Πάντως ἡ τελεία ἀγάπη δέν μεταβάλλεται, ἐάν ἀποτύχει καί δέν ἐπαναφέρει στούς κόλπους της τούς μισοῦντας αὐτήν, ἀλλά φανερώνει τούς καρπούς τῆς ἀγάπης πάντοτε πρός ὅλους τούς ἀνθρώπους ἀδιακρίτως. Διά τοῦτο καί ό Κύριος ἡμῶν καί Θεός Ἰησοῦς Χριστός, ἀποδεικνύων τήν ἀγάπη Του πρός ὅλη τήν ἀνθρωπότητα, ἔπαθε καί ἐχάρισε τήν ἐλπίδα τῆς ἀναστάσεως σέ ὅλους ἄνευ διακρίσεως καλοῦ καί κακοῦ, ἀσχέτως ἂν ἕκαστος ἀπό τήν προαίρεσή του γίνεται ἄξιος θείας δόξας ἢ κολάσεως (Ρωμ. 5, 8).

✦ **72.** Ἐκεῖνος πού δέν καταφρονεῖ τήν ἀνθρώπινη δόξα, τίς ταπεινώσεις, τόν πλοῦτο, τήν φτώχεια, τίς ἡδονές καί τίς λύπες, ἀκόμα δέν ἀπόκτησε τήν τελείαν ἀγάπη. Γιατί ἡ τελεία ἀγάπη ὄχι μόνον εἶναι ὑψηλότερη ἀπ' ὅλα αὐτά, ἀλλά δέν ὑπολογίζει οὔτε τήν πρόσκαιρη ζωή, οὔτε καί αὐτόν τόν θάνατο.

Ὁ Γάμος ὡς μυστήριον τῆς αἰωνιότητος

τοῦ Γ. Ν. Φίλια, Καθηγητῆ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Ἡ εὐλογία τῆς συζυγίας διὰ τοῦ Μυστηρίου τοῦ Γάμου ἐγκαινιάζει τὴ ζωὴ τῆς ἀπόλυτης ἐνώσεως τῶν νυμφευομένων («καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν»). Ὁλόκληρη ἡ Ἀκολουθία τοῦ Γάμου ἀναφέρεται στὴ ζωὴ αὐτή, ἀπευθύνοντας αἰτήματα στὸ Θεὸ γιὰ τὶς λεπτομέρειές της (τὴν τέλεια ἀγάπη, τὸ σεβασμὸ τοῦ Θεοῦ, τὴν τεκνογονία, τὴν ἐπάρκεια τῶν ἀγαθῶν κλπ.). Μέσα στὸ πλαίσιο αὐτῶν τῶν ἐπισημάνσεων, εἶναι λογικὸ νὰ θεωρηθῆ ὁ Γάμος ὡς ἓνα Μυστήριον ποῦ ἀφορᾷ στὴ ζωὴ τῶν συζύγων ἐπὶ τῆς γῆς. Μία, ὅμως, ἀπὸ τὶς τελευταῖες εὐχὲς τοῦ Μυστηρίου [ἡ εὐχὴ τῆς «λύσεως (ἐπάρασεως) τῶν στεφάνων»¹], ἀποκαλύπτει τὴν ἀλήθεια ὅτι ὁ Γάμος ἀποτελεῖ μίαν πραγματικότητα ποῦ δὲν περιορίζεται στὰ ἐγκόσμια, ἀλλὰ προεκτείνεται στὴν αἰωνιότητα.

1 Τὸ αἶτημα τῆς συγκεκριμένης εὐχῆς εἶναι ἀποκαλυπτικὸ τῆς αἰώνιας προοπτικῆς τῆς συζυγίας: «*Ἀνάλαβε τοὺς στεφάνους αὐτῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ σου, ἀσπίλους καὶ ἀμώμους καὶ ἀνεπιβουλεύτους διατηρῶν αὐτοὺς εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων*» (πάρε τὰ στεφάνια τους στὴ βασιλεία σου γιὰ νὰ τὰ διατηρήσεις καθαρὰ καὶ ἀμόλυντα στοὺς ἀτέλειωτους αἰῶνες).

Ἡ ἀναφορὰ στὴν ἰσχύ τοῦ Γάμου «ἐν τῇ βασιλείᾳ» εἶναι μᾶλλον μοναδικὴ μεταξὺ τῶν εὐχῶν τῆς Ἀκολουθίας. Ὡς μοναδικό, μὲ τὸ προκείμενο, συναφὲς αἶτημα θὰ μπορούσε νὰ θεω-

ρηθῆ τὸ περὶ «*παροχῆς*», ἀπὸ τὸ Θεὸ πρὸς τοὺς νυμφευομένους, τοῦ «*ἀφθάρτου στεφάνου τῆς δόξας*», ὅπως διατυπώνεται στὴν εὐχὴ «*Ὁ Θεὸς ὁ ἄχραντος καὶ πάσης κτίσεως δημιουργὸς...*» (εὐλογία μελλονύμφων πρὶν ἀπὸ τὴν «*ἄρμωση*» τῶν χειρῶν). Διαπιστώνουμε, μάλιστα, ὅτι καὶ τὸ τελευταῖο αὐτὸ αἶτημα ἐσχατολογικῆς χροιάς σχετίζεται μὲ τὸ θέμα τῶν στεφάνων καὶ τὸν ἐσχατολογικὸ συμβολισμό τους.

2 Ἡ ἔρευνα τῆς θεολογικῆς παραδόσεως τῆς Ἐκκλησίας περὶ τοῦ Μυστηρίου τοῦ Γάμου θεμελιώνει τὴν ἐσχατολογικὴ προοπτικὴ τοῦ συγκεκριμένου Μυστηρίου.

Ἦδη τὸν 2ο μ.Χ. αἰῶνα, ὁ ἀπολογητὴς Ἀθηναγόρας τοποθετεῖ τὸν Γάμο ὑπὸ τὴν προοπτικὴ τῆς αἰωνιότητος καὶ, ὑπὸ τὴ συνάφεια αὐτή, καταλήγει στὴν πρόταση εἴτε νὰ παραμένει κάποιος ἄγαμος, εἴτε νὰ νυμφευθῆ μόνον μίαν φορά, διότι «*ὁ δεῦτερος γάμος εἶναι εὐπρεπὴς μοιχεία*»².

Ἀλλὰ καὶ ὁ Ὀριγένης (στὶς ἀρχὲς τοῦ 3ου αἰῶνα) συνδέει τὸ Γάμο μὲ τὴν αἰωνιότητα, ὅταν γράφει (μεταφράζουμε ἐκ τοῦ Λατινικοῦ): «*Ἀλλὰ τώρα εὐρίσκουμε στὴν Ἐκκλησία πρόσωπα ποῦ παντρεύονται δύο φορές. Ἄς μὴ λησμονοῦμε ὅτι παρόμοιοι γάμοι μᾶς θέτουν ἐκτὸς τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Διότι, ὄχι μόνον ἡ πορνεία, ἀλλὰ καὶ ὁ δεῦτερος γάμος μᾶς ἀποκλείουν ἀπὸ τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἀξιώματα... Αὐτὸς ποῦ νυμφεύεται γιὰ*

δεύτερη φορά, απορρίπτεται από την Ἐκκλησία τῶν “πρωτοτόκων, τῶν ἐν οὐρανοῖς ἀπογεγραμμένων” (Ἐβρ. 12, 23), ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία τὴ “μὴ ἔχουσα σπῖλον ἢ ρυτίδα” (Ἐφ. 5, 27). Δὲν ὑποστηρίζουμε ὅτι ὁ ἐν λόγῳ Χριστιανὸς πρέπει νὰ ριχθεῖ στὸ αἰώνιο πῦρ, ἀλλὰ ὅτι δὲν πρέπει νὰ συμμετάσχει στὴ βασιλεία τοῦ Θεοῦ»³.

Ἡ θεολογία, ὅμως, περὶ τοῦ ἀδιαλύτου χαρακτήρα τοῦ Γάμου συνοψίζεται κατὰ τὸν καλύτερο τρόπο ἀπὸ τὸν ἅγιο Γρηγόριο Νύσσης, ὁ ὁποῖος παραθέτει τὶς ἀπόψεις τῆς ἀδελφῆς του Μακρίνας: ἂν καὶ μνηστευμένη, ἡ Μακρίνα θεώρησε ὡς Γάμο τὴ μνηστεία τῆς καὶ, γι’ αὐτὸ, μετὰ τὸ θάνατο τοῦ μνηστήρα τῆς δὲν ἀποδέχθηκε τὴ δυνατότητα δεύτερης μνηστείας: ἄτοπον ἔλεγε καὶ παράνομον μὴ στέργειν τὸν ἅπαξ ἐκ τοῦ πατρὸς αὐτῆ κυρωθέντα γάμον, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἕτερον ἀναγκάζεσθαι βλέπειν, ἐνὸς ὄντος ἐν τῇ φύσει τοῦ γάμου, ὡς μία γένεσις καὶ θάνατος εἷς, τὸν δὲ συναρμοσθέντα κατὰ τὴν τῶν γονέων κρίσιν μὴ τεθνάναι δισχυρίζετο, ἀλλὰ τὸν «τῷ θεῷ ζῶντα» διὰ τὴν ἐλπίδα τῆς ἀναστάσεως ἀπόδημον κρίνειν καὶ οὐ νεκρόν· ἄτοπον δὲ εἶναι τῷ ἐκδημοῦντι νυμφίῳ μὴ φυλάσσειν τὴν πίστιν⁴.

Ἀλλὰ καὶ ὁ ἅγ. Ἰ. Χρυσόστομος διατυπώνει κάποιες θέσεις πολὺ ἐνδιαφέρουσες σχετικῶς μὲ τὸ θέμα τῶν στεφάνων τοῦ Γάμου καὶ τῆς συνάφειάς τους μὲ τὴν αἰωνιότητα. Ἀναφερόμενος στὴ γυναίκα, ἡ ὁποία μετὰ τὸ θάνατο τοῦ συζύγου τῆς δὲν συνάπτει δεῦτερο Γάμο, ἀλλὰ παραμένει «μὲ σωφροσύνη καὶ σεμνότητα», ἐπισημαίνει ὅτι ἡ γυναίκα αὐτὴ «ἂν προτιμήσει νὰ διατηρήσει τὴ σχέση τῆς μὲ τὸ νεκρὸ σύζυγό τῆς, θ’ ἀκούσει τὰ στεφάνια ποὺ φυλάγονται γι’ αὐτὴν καὶ θ’ ἀποκτήσει μεγαλύτερο ζῆλο»⁵.

Εἶναι προφανὲς ὅτι τὰ μνηστευόμενα στεφάνια δὲν εἶναι αὐτὰ τοῦ Γάμου, ἀλλὰ τὰ κοινὰ στεφάνια, μὲ τὰ ὁποῖα ἐπιβραβεύονται οἱ ἀγωνιστές⁶. Ἡ γυναίκα θὰ στεφανωθεῖ ὡς νικητῆς στὸν ἀγῶνα ὑπὲρ διατηρήσεως τῆς μοναδικότητας τοῦ Γάμου τῆς. Ἡ μνεία, ὅμως, τῶν στεφάνων τῆς νίκης δὲ θὰ πρέπει νὰ θεωρηθεῖ τυχαία, ἐφ’ ὅσον στὴν ἐν λόγῳ μαρτυρία τοῦ Χρυ-

σοστόμου μνημονεύεται τὸ θέμα τῶν στεφάνων σὲ σχέση μὲ τὸ Γάμο.

Ἡ γαμήλια στέψη γίνεται κατ’ ἀντιστοιχία πρὸς τὴ στέψη τῶν μαρτύρων καὶ πρὸς τὸ ἐσχατολογικὸ ὄραμα τῶν μαρτύρων, ἐφ’ ὅσον «ὁ δρόμος τῆς βασιλείας εἶναι μαρτύριο καὶ μαρτυρία γιὰ τὸ Χριστό»⁷. Ἐνα μαρτύριο ποὺ συντελεῖται κατ’ ἀκολουθία τοῦ Θεοῦ Πάθους, ὅταν ἀναλογισθοῦμε ὅτι ὁ ἀκάνθινος στέφανος τοῦ Κυρίου ἀποτελεῖ γιὰ τὴν Ἐκκλησία τὸ ἐσχατολογικὸ σημάδι τοῦ Σταυροῦ καὶ, συγχρόνως, τῆς θεϊκῆς δόξας⁸.

Μποροῦμε, ἐπομένως, νὰ συμπεράνουμε ἐμμέσως ὅτι ὑπὸ τὴν ἀναφορὰ στους στεφάνους τῆς νίκης ἐμπεριέχεται καὶ ἡ ἀναφορὰ στὴ συνάφεια τῶν στεφάνων μὲ τὸν ἀδιάλυτο χαρα-

.....
*Ἡ γαμήλια στέψη γίνεται
κατ’ ἀντιστοιχία πρὸς τὴ
στέψη τῶν μαρτύρων καὶ πρὸς
τὸ ἐσχατολογικὸ ὄραμα τοῦ
ἀγῶνα τῶν μαρτύρων, ἐφ’
ὅσον «ὁ δρόμος τῆς βασιλείας
εἶναι μαρτύριο καὶ μαρτυρία
γιὰ τὸ Χριστό».*
.....

κτήρα τοῦ Γάμου. Ὁ ἱ. συγγραφέας, ἄλλωστε, τονίζει ὅτι ὁ Γάμος προεκτείνεται πέραν τοῦ θανάτου: προτρέποντας μιὰ νεαρὴ χήρα νὰ παραμείνει πιστὴ στὸν ἀποθανόντα σύζυγό τῆς, ἀναφέρεται στὴν πίστη ὅτι «θὰ κατοικήσει μαζὺ του στὴν ἴδια σκηνὴ καὶ ὅτι θὰ μπορέσει νὰ ἐνωθεῖ καὶ πάλι μὲ ἐκεῖνον στους ἀτελεύτητους αἰῶνες, ὄχι μὲ τὴν ἔνωση τοῦ ἐπίγειου Γάμου, ἀλλὰ μὲ ἄλλη πολὺ καλύτερη. Γιατὶ αὐτὴ ἡ ἔνωση εἶναι ἀπλῶς καὶ μόνο ἔνωση σωμάτων, ἐνῶ τότε θὰ ὑπάρξει τελειότερη ψυχικὴ ἔνωση καὶ κατὰ πολὺ γλυκύτερη καὶ ἀνώτερη»⁹.

Ἡ ἄποψη αὐτὴ τοῦ Χρυσόστομου πηγάζει ἀπὸ τὴν ἐπισήμανσή του ὅτι, κατὰ τὴν παραδείσια κατάστασή τους, οἱ πρωτόπλαστοι «δὲν ἐφλέγοντο ἀπὸ τὴν ἐπιθυμία τῆς σάρκα, οὔτε ἐπολιορκοῦντο ἀπὸ ἄλλα πάθη, οὔτε ὑπέκειντο σὲ φυσικὰ ἀνάγκες»¹⁰. Ἡ «ἐπιθυμία τῆς σαρκικῆς μίξεως εἶχε ἐξοριστεῖ ἀπὸ τὴν καρδιά τους»¹¹. Ἡ διάστασις αὐτὴ τῆς προπρωτοπλαστικῆς συζυγίας ἀποτελεῖ, ἐπομένως, τὴ βάση γιὰ θεώρηση τῆς ἰσχύος τοῦ Γάμου κατὰ τὴν αἰωνιότητα ὑπὸ πνευματικὴ ἔννοια¹².

3 Τὰ παραπάνω στοιχεῖα προβάλλουν τὸ συμβολισμό καὶ τὸ βαθύτερο περιεχόμενο τῶν γαμήλιων στεφάνων: οἱ νυμφευόμενοι δὲν στεφανώνονται μόνο ἐπειδὴ ἐπιβραβεύεται ἡ πρὸ τοῦ

Γάμου καθαρότητα και υπέρβαση του πάθους της ήδονης¹³. Τα στέφανα του Γάμου υπενθυμίζουν, επίσης, το βασιλικό μεγαλείο που είχε ο άνθρωπος στον παράδεισο, καθώς και το κυριαρχικό του δικαίωμα πάνω στη κτίση¹⁴. Στεφανούμενοι κατά το Γάμο τους, οί σύζυγοι γίνονται ξανά άρχοντες της γης και συνδημιουργοί του Θεού στο έργο της ζωής, αποκτώντας και πάλι τον κυριαρχικό ρόλο, τον οποίο τους χάρισε ο Θεός με την πράξη της δημιουργίας¹⁵.

Στη δεύτερη από τις Ευχές του θαλάμου, οί όποιοι συνδέονται με τις ευχές επάρσεως και λύσεως των στεφάνων, μνημονεύεται η αντίθεση -στο θέμα των στεφάνων- μεταξύ του πεπτωκότος Αδάμ και των στεφανουμένων κατά το Μυστήριο του Γάμου: ο Θεός, ο Όποιος «άφήρεσε» -διά του άγγελου Του- τα στέφανα των πρωτοπλάστων, έπισημαίνοντας, έτσι, τη διάσταση της πτώσεώς τους, ο Ίδιος καλείται να εύλογήσει τα στέφανα των νυμφευομένων, αποδίδοντας τους τοιουτοτρόπως την προοπτική τιμή.

Τα στέφανα, έπομένως, δέν συμβολίζουν μόνο τον άπολεσθέντα παράδεισο, αλλά ταυτοχρόνως παραπέμπουν σε αυτόν. Οί νυμφευόμενοι δέν στεφανώνονται με άξονα μόνο την πρό του Γάμου περίοδο, αλλά και την έσχατολογική προοπτική της επανόδου τους στον παράδεισο, όπου θα επανέλθουν ως νικητές στο «άρχαϊο κάλλος» της υπό του Θεού δημιουργίας τους. Η συνειδητοποίηση της αλήθειας αυτής οδηγεί στη συνειδητοποίηση του έσχατολογικού χαρακτήρα του Γάμου, ο όποιος αρχίζει μόνον από την παρούσα ζωή, αλλά προεκτείνεται στην αιωνιότητα. Στην περι στεφάνων θεολογία, έπομένως, έδράζεται η έννοια της μοναδικότητας του Γάμου.

Τα παραπάνω επί του θέματος δεδομένα των πρώτων αιώνων άποτελούν ένα πλαίσιο κατανόησης της έσχατολογικής σημασίας των στεφάνων και του αίτήματος περι «ανάληψης των στεφάνων εν τη βασιλεία», το όποιο διατυ-

πώνεται στην εύχη επάρσεως των. Ο άδιάλυτος χαρακτήρας του Γάμου, ο όποιος εξαίρεται διά του τονισμού ότι τα στέφανα περιβάλλονται με την προοπτική της «βασιλείας», όδήγησε την Έκκλησία στη διατύπωση πλήθους άπόψεων περι ανάγκης έμμονής στην πιστότητα του Γάμου και άποφυγής συνάψεως δευτέρου.

4 Η αντίληψη, όμως, περι άδιαλύτου χαρακτήρα του Γάμου πηγάζει και από το σύνδεσμο του Γάμου με τη Θεία Ευχαριστία. Είναι προφανές ότι οί αρχαιότερες μαρτυρίες περι ιερολογίας του Γάμου υποδηλώνουν τον έν λόγω σύνδεσμο. Όταν ο άγιος Ίγνάτιος Αντιοχείας έπισημαίνει ότι η ένωση των νυμφευομένων γίνεται μετά γνώμης έπισκόπου, ίνα ο γάμος η κατά Κύριον και μη κατ' επιθυμίαν¹⁶, παραπέμπει σε εύχη η βραχεία τελετή, διά της όποίας έδίδετο η εύλογία του έπισκόπου¹⁷. η θέση, όμως, του έπισκόπου στη λειτουργική σύναξη των πρώτων αιώνων ήταν θέση τελετουργού της Θείας Ευχαριστίας¹⁸.

Πρόκειται περι της ίδιας αλήθειας, την όποία εκφράζει το 2ο αιώνα ο Τερτυλλιανός, όταν γράφει ότι το Γάμο «τον οικονομεί η Έκκλησία, τον επιβεβαιώνει η προσφορά και τον

σφραγίζει η εύλογία»¹⁹. Θα πρέπει, βεβαίως, να έπισημανθεί ότι την έποχή εκείνη η αναγνώριση του μυστηριακού χαρακτήρα του Γάμου μπορούσε να γίνει και με το Βάπτισμα, μετά από το όποιο οί βαπτιζόμενοι κοινωνούσαν. Ο Γάμος, έπομένως, έπεσυνάπτετο είτε στο Βάπτισμα, είτε στη Θεία Λειτουργία και, γι' αυτό, δέν άποτελούσε άυτοτελή άκολουθία²⁰.

Αυτή υπήρξε η στάση της Έκκλησίας κατά τους πρώτους αιώνες, όταν δηλαδή δέν είχε ακόμα θεσμοθετηθεί η ύποχρέωση εκκλησιαστικής ιερολογίας για τη συζυγία. Όταν τον 9ο αιώνα (893 μ.Χ.), ο Λέων ο Σοφός διά της πθ' Νεαρής του ανεγνώριζε ως άποκλειστικώς νόμιμο τον διά ειδικής ιερολογίας θρησκευτικό

Τόσο η μοναδικότητα, όσο και ο άδιάσπαστος χαρακτήρας της γαμήλιας ένώσεως όριοθετούνται και νοηματοδοτούνται από το γεγονός που τονίζεται στην έν λόγω εύχη, μετά το αίτημα για την «άδιάσπαστη συνάφεια»: ότι διά του Γάμου τους, οί σύζυγοι θα δυναθούν να δοξολογήσουν αιωνίως το Θεό, όπως συνέβαινε με τους πρωτόπλαστους πριν από την πώση.

Γάμο²¹ και όταν αυτή η υποχρέωση- προνόμιο επεκτάθηκε και στους δούλους με το διάταγμα του Άλεξίου Κομνηνού το 1092 μ.Χ.²², από τότε η Έκκλησία δεν μπορούσε να θεωρήσει την κατά την τέλεση του Γάμου Θεία Μετάληψη των νυμφευομένων ως αυτονόητη, έφόσον δια του πλήθους των προσερχομένων στο Μυστήριο του Γάμου έτιθετο εν άμφιβόλῳ ή προϋπόθεση που διατυπώνεται σε πολλές πηγές περι ανάγκης «*άξιότητας πρὸς μετάληψη*»²³.

Η διάσπαση τῆς ενότητας Γάμου και Εὐχαριστίας, η οποία (διάσπαση) επήλθε δια τῆς εξασθενήσεως του θεσμοῦ τῆς Θείας Μεταλήψεως των νυμφευομένων, ενήργησε βοηθητικῶς στην εμφάνιση ακολουθίας για τῆ συναινη δευτέρου Γάμου. Ἐνὸσω ὑφίστατο αὐτὴ ἡ ενότητα, ἡ Ἐκκλησία μπορούσε να μιλήσει για «*αἰώνιο μυστήριο*», διότι ὁ Γάμος αὐτὸς δὲ διασφάλιζε μόνο τῆ νομιμότητα τῆς συζυγίας, ἀλλὰ και επικύρωνε τὴν πρόθεση των νυμφευομένων να ζήσουν σύμφωνα με τὸ Εὐαγγέλιο²⁴.

5 Ἡ μνεία τῆς «*αναλήψεως των στεφάνων στη βασιλεία*» κατά τὴν εὐχὴ ἐπάρσεως των στεφάνων ενεργεῖ ὡς ὑπενθύμιση τῆς ἀπολεσθείσας ενότητας του Γάμου με τὴν Εὐχαριστία, δηλαδὴ του παραθεωρημένου, πλέον, ἀδιάλυτου χαρακτήρα του Γάμου. Ἡ σύγχρονη Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία καλεῖται να ἀνακαλύψει και πάλι τὸ ἐσχατολογικὸ νόημα των στεφάνων και τὸ σύνδεσμό τους με τὴν αἰωνιότητα. Μέσα ἀπὸ αὐτὴ τὴν ἐπ-ανακάλυψη, θὰ ὀδηγηθοῦμε στὴ συνειδητοποίηση τῆς ανάγκης ἐπανόδου στὴν ενότητα Γάμου και Εὐχαριστίας· ἡ συνειδητοποίηση αὐτὴ θὰ ἀποτελέσει τὴ βάση για μιὰ πραγματικὰ ἐκκλησιολογικὴ θεώρηση του Γάμου ὡς αἰώνιου και ἀδιάλυτου Μυστηρίου. Τὶς ἀλήθειες αὐτὲς συνοψίζει με γλαφυρότητα ὁ αἰμῆνος π. Ἰ. Μάγιεντορφ, ὅταν γράφει ὅτι, «*ὁ χριστιανικὸς γάμος δὲν εἶναι μόνο μιὰ γήινη σεξουαλικὴ ἔνωση, ἀλλὰ ἕνας αἰώνιος δεσμός,*

ποὺ θὰ συνεχίσει να ὑπάρχει κι ὅταν τὰ σώματά μας θὰ γίνουν “πνευματικὰ” και ὅταν ὁ Χριστὸς θὰ γίνει “τὰ πάντα ἐν πᾶσι”... Ὁ Χριστιανὸς καλεῖται- ἤδη ἀπὸ τὸν κόσμο αὐτό- να δοκιμάσει τὴν καινὴ ζωὴ, να γίνει ἕνας πολίτης τῆς Βασιλείας. Και μπορεί να τὸ πραγματώσει μέσα στὸ Γάμο. Ἀλλιῶτικα, ὁ Γάμος τείνει να γίνει εἴτε μιὰ ἀπλὴ ἡδονικὴ ἀπόλαυση μιᾶς πρόσκαιρης ὀρμῆς, εἴτε μιὰ πράξη διασφάλισης μιᾶς ψεύτικης μεταθανάτιας ἐπιβίωσης στὴν ὑπαρξὴ ἀπογόνων. Ὅμως, πρόκειται για μιὰ μοναδικὴ ἔνωση δύο ὑπάρξεων, ποὺ μπορεί να ξεπεράσουν τὴ δικὴ τους γήινη ὑπαρξὴ κι ἔτσι να ἐνωθοῦν ὄχι μόνο “ἐν ἑαυτοῖς”, ἀλλὰ και “ἐν Χριστῷ”»²⁵.

Ἐπὸ τὴν παραπάνω προοπτικὴ μπορούμε να ἐρμηνεύσουμε τὴ βαθύτερη ἔννοια του αἰτήματος τῆς εὐχῆς λύσεως των στεφάνων (Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ του ἐνιαυτοῦ τὸν στέφανον εὐλογήσας) περι «*διατηρήσεως ἀδιάσπαστης τῆς συναφείας*» των νεόνυμφων. Αὐτὴ ἡ «*ἀδιάσπαστη*» προοπτικὴ του Γάμου εἶναι τὸ ζητούμενο και, ταυτοχρόνως, ἡ μεγάλη ἀλήθεια. Μόνο ὑπὸ τὸ πρῖσμα τῆς αἰωνιότητας στὴ συζυγία μπορεί ἡ Ἐκκλησία να ἀναφέρεται σε «*ἀδιάσπαστη συνάφεια*».

Τὰ μεταπτωτικὰ δεδομένα του ἀνθρώπου και του κόσμου δὲν ἐπιτρέπουν αἰσιοδοξία περι μιᾶς ἀδιάσπαστης συζυγίας, στὴν ὁποία ἐλπίζουν οἱ νεόνυμφοι μόνο ὑπὸ τὴν ἐσχατολογικὴ προοπτικὴ τῆς δια του στεφανώματός τους ἐπανόδου τους στὸν παράδεισο. Τόσο ἡ μοναδικότητα, ὅσο και ὁ ἀδιάσπαστος χαρακτήρας τῆς γαμήλιας ἐνώσεως ὀριοθετοῦνται και νοματοδοτοῦνται ἀπὸ τὸ γεγονός ποὺ τονίζεται στὴν ἐν λόγῳ εὐχῇ, μετὰ τὸ αἶτημα για τὴν «*ἀδιάσπαστη συνάφεια*»: ὅτι δια του Γάμου τους, οἱ σύζυγοι θὰ δυνηθοῦν να δοξολογήσουν αἰώνιως τὸ Θεό, ὅπως συνέβαινε με τοὺς πρωτόπλαστους πρὶν ἀπὸ τὴν πτώση. ■

ΥΠΟΣΕΙΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. Πρόκειται περι τῆς εὐχῆς «*Ὁ Θεός, ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ παραγενόμενος ἐν Κανᾶ...*». Ἡ λύση των στεφάνων ἀποκαλεῖται και ὡς «*ἀποστεφάνωμα*» και παλαιότερα διαβαζόταν ὀκτὼ ἡμέρες μετὰ ἀπὸ τὴν τέλεση του Γάμου (τὰ λεγόμενα «*γυρίσματα*» ἢ «*πιστροφία*»).

2. Ἐλπίδα οὖν ζωῆς αἰώνιου ἔχοντες... γυναῖκα μὲν ἕκαστος ἡμῶν ἦν ἠγάγετο... ἢ οἷός τις ἐτέχθη μένειν ἢ ἐφ' ἐνὸς γάμου· ὁ γὰρ δεῦτερος εὐπρεπῆς ἐστὶ μοιχεία [Πρεσβεία περι Χριστιανῶν 33, ΒΕΠΕΣ 4, σ. 308 (9-10, 20-21)].

3. *Homelia super Lucam* 17, 10, ἐκδ. H. Crouzel, F. Fournier, P. Périchon, *Sources Chrétiennes* 87 (1962), σσ. 360-362.

4. *Eis tòn bíon tῆs ósías Makrínvs* 5, έκδ. P. Ma-raval, *Sources Chrétiennes* 178 (1971), σ. 156 (8-16).

5. Ἄν δ' ἄρα ἔλπται πρὸς τὸν ἀπελθόντα τὰς συν-θίκας φυλάξει, ἀκούσεται τοὺς ἀποκειμένους αὐτῇ στεφάνους [Ὀμιλία εἰς τὸ «γυνὴ δέδεται νόμφ...», 3, ΕΠΕ 90 (1987), σ. 144 (2-4)].

6. Στὴν ἔννοια αὐτῆ τῶν στεφάνων, ὁ Χρυσόστο-μος ἀναφέρεται καὶ σὲ ἄλλο κείμενό του. Πρβλ. Ὀμι-λία Θ', *Eis tὴν πρώτῃν πρὸς Τιμόθεον, 2: Διὰ τοῦτο στέφανοι ταῖς κεφαλαῖς ἐπιτίθενται, σύμβολον τῆς νίκης, ὅτι αἰτήτῃτοι γενόμενοι, οὕτω προσέρχονται τῇ εὐνῇ, ὅτι μὴ κατηγωνίσθησαν ὑπὸ τῆς ἡδονῆς* [ΕΠΕ 85 (1986), σ. 266 (24-27)].

7. Πρβλ. Ἀ. Σμέμαν, *Γιὰ νὰ ζήσει ὁ κόσμος*, Ἀθήνα, Δόμος, 1987, σ. 132. Σὲ κάποια εὐχὴ τῆς στέφνης (κα-ταγράφεται σὲ παλαιούς κώδικες) σημειώνεται: Ὁ Θεός, ὁ δόξη καὶ τιμῇ στεφανώσας τοὺς ἀγίους μάρ-τυρας, αὐτοὺς δώρησαι τοῖς δούλοις σου τῶδε καὶ τῆδε στέφανον εἰρήνης, στέφανον ἀγαλλιάσεως, στέ-φανον δόξης καὶ τιμῆς εἰς αἰνεσίαν σου καὶ δόξαν τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ... (Γρεμπέλα, *Μικρὸν Εὐχολό-γιον*, τόμ. Α', Ἀθῆναι, Σωτήρ, 1998, σ. 60). Στὴν εὐχὴ αὐτῆ ἡ σύνδεση τοῦ Γάμου καὶ τοῦ μαρτυρικοῦ ἡθους εἶναι προφανής. Παρομοίως προφανής εἶναι ἡ ἀνάλογη σύνδεση στὸ δεύτερο τροπάριο κατὰ τὸν ἱερὸ χορὸ, μετὰ τὴν στέψη τῶν νυμφευομένων («Ἅγιοι μάρτυρες...». Βλ. τὶς εὐστοχες παρατηρήσεις τοῦ Ν. Lossky, «Sens trinitaire de la liturgie Orthodoxe du mariage», στὸν τόμο *Le mariage. Conférences Saint-Serge, LXe Semaine d'études liturgiques (Paris, 29 Juin- 2 Juillet 1993)*, Roma, Edizioni Liturgiche, 1994, σ. 218). Οἱ νυμφευόμενοι ἐπιβραβεύονται κατ' ἀντιστοιχίαν μὲ τοὺς μάρτυρες, ἐφόσον μέσῳ τοῦ ἀγώνα τοὺς συνάπτουνται μὲ τὸ Χριστὸ (ὅπως ἀναφέ-ρει ὁ ἅγ. Συμεὼν Θεσσαλονίκης, PG 155, 509C).

Περὶ τοῦ συνδέσμου τῶν γαμπλίων στεφάνων μὲ τὸ μαρτυρικὸ φρόνημα διασώζονται μαρτυρίες σὲ σαρκοφάγους τοῦ 4ου αἰ., ὅπου ὑπάρχουν προσω-πογραφίες συζυγικῶν ζευγαριῶν ποὺ στεφανώνονται ἀπὸ τὸ χεῖρ τοῦ Θεοῦ ὡς νικητές τῆς ἄξιας ἐπίγειας ζωῆς τους. Περὶ τῶν μαρτυριῶν αὐτῶν, βλ. περισσό-τερα στὴ μελέτη τοῦ Κ. Χαραλαμπίδη, *Συμβολικὲς παραστάσεις τῆς Νίκης στὴν παλαιохριστιανικὴ τέχνη τῆς Δύσης*, Θεσσαλονίκη 1994, σσ. 130-131.

8. Πρβλ. Ν. Cernokrak, «Les fondements bibliques de l'office byzantin du mariage», στὸν τόμο *Le mariage. Conférences Saint-Serge, LXe Semaine d'études liturgiques (Paris, 29 Juin- 2 Juillet 1993)*, Roma, Edizioni Liturgiche, 1994, σ. 54. Οἱ στέφανοι τῶν ἀγωνιζομέ-νων στὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας συνδυάζονται μὲ τὸ ἐσχατολογικὸ ὄραμα τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ [πρβλ. τὴν ἄποψη τοῦ Ὁριγένη περὶ τῶν ἀγωνιζομένων κατὰ τῶν αἱρέσεων, ὅτι λαμβάνουν «τὸν τῆς βασιλείας στέ-φανον» (*Κατὰ αἱρέσεων*, 9, 7, PG, 16, 3394C).

9. Ἰ. Χρυσοστόμου, *Eis νεωτέραν χηρεύσασαν*, 10, ΕΠΕ 89 (1997), σ. 48 (15-21).

10. *Eis tὴν Γένεσιν*, Ὀμιλία ΙΕ', 4, ΕΠΕ 53 (1981), σσ. 396 (31)- 398 (1).

11. *Περὶ Παρθενίας*, ΙΔ', 3, ΕΠΕ, 50 (1981), σ. 490 (21-23).

12. Βλ. Θ. Ζήση, «Ἡ περὶ γάμου διδασκαλία Ἰωάν-νου τοῦ Χρυσοστόμου», *Κληρονομία* 1 (1969), σσ. 289- 290, σμ. 9.

13. Ἡ διάσταση αὐτῆ τονίζεται στὴν Εὐχὴ τοῦ θα-λάμου κατὰ τὴν ἀκολουθία τοῦ Γάμου (*Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ θάλαμον εὐπρεπίσας...*), ἡ ὁποία συναρτᾶται μὲ τὶς εὐχὲς ἐπάρσεως καὶ λύσεως τῶν στεφάνων. Στὴν ἐν λόγῳ εὐχῇ τονίζεται ὅτι, ὁ Χριστὸς «κατεκό-σμησε» τὶς κεφαλὲς τῶν νεονύμφων μὲ τὰ στέφανα «τῆς ἀφθαρσίας», ἀπονέμοντάς τους, τοιουτοτρό-πως, ἕνα «ἐπαθλο ἀφθαρσίας». Εἶναι ἀξιοσημείωτη ἡ ἀναφορὰ ὄχι ἀπλῶς σὲ στεφάνους ἐπιβραβεύσεως τοῦ ἀγώνα τῆς πρὸ τοῦ Γάμου παρθενίας, ἀλλὰ σὲ στεφάνους αἰώνιους («ἀφθαρσίας»). Παρατηροῦμε, ἐπομένως, ὅτι ἀκόμα καὶ στὴ συνάφεια αὐτῆ διαδη-λώνεται ὁ ἐσχατολογικὸς συμβολισμὸς τῶν στεφάνων καὶ, ἐπομένως, ὁ ἀδιάλυτος χαρακτήρας τοῦ Γάμου.

14. Ἡ διαπίστωση αὐτῆ ὑποδηλώνεται ἀπὸ τὸν Ψαλμ. 8, 6-7, ὅπου τονίζεται ὅτι ὁ Θεὸς ἐστεφάνωσεν τὸν ἄνθρωπον δόξη καὶ τιμῇ (οἱ ἴδιες λέξεις ἐπανα-λαμβάνονται κατὰ τὴ στέψη τῶν νυμφευομένων) καὶ ὅτι τὸν κατέστησε ἡγεμόνα τῆς κτίσεως, ἀφοῦ ὑπέ-ταξε τὰ πάντα σ' αὐτόν.

15. Ἡ διάσταση αὐτῆ τοῦ γαμπλίου στεφανώμα-τος εἰσάγει στὴν ἔννοια μιᾶς δευτέρης γεννήσεως-δημιουργίας τοῦ ἀνθρώπου. Ὑπὸ τὴν ἔποψη αὐτῆ θὰ μπορούσαμε νὰ ἐρμηνεύσουμε τὸ τροπάριο «Ἡσαΐα χόρευε...», μὲ τὸ ὅποιο ἀρχίζει ὁ ἱερὸς χορὸς μετὰ τὴ στέψη τῶν νυμφευομένων καὶ τὸ ὅποιο παραπέμπει στὴ χαρμόσυνη ἐπιβεβαίωση τῆς προφητείας περὶ τῆς Γεννήσεως τοῦ Σωτῆρος, γεγονότος εἰσαγωγικοῦ τῆς ἐπανόδου τοῦ ἀνθρώπου στὸν παραδεισίο σύν-δεσμὸ του μὲ τὸ Θεό.

16. *Πρὸς Πολύκαρπον*, 5, 2, ΒΕΠΕΣ 2 (1955), σσ. 283 (41)- 284 (1).

17. Κ. Νούσκα, *Ἡ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ζωὴ κατὰ τὸν θεοφόρον Ἰγνάτιον* (διατριβὴ ἐπὶ διδασκαλίᾳ), Θεσ-σαλονίκη 1971, σ. 92.

18. Βλ. ἀναλυτικῶς ἐπὶ τοῦ θέματος στὴ μελέτη τοῦ Π. Σκαλτσῆ, *Γάμος καὶ Θεία Λειτουργία (συμ-βολὴ στὴν ἱστορία καὶ θεολογία τῆς λατρείας)*, Θεσ-σαλονίκη, Πουρναράς, 1998, σσ. 134-135.

19. *Ad Uxorem*, 2, 9, PL 1, 1302A.

20. Βλ. Κ. Παπαδόπουλου, «Γύρω ἀπὸ τὴν ἱστορία τῆς ἱερολογίας τοῦ γάμου», *Σύναξη* 32 (1989), σσ. 57-62.

21. Ἰ. Ζέπου, *Βασιλικά* (κατὰ τὴν ἐκδοσὴν τοῦ G.E. Heimbach, Λειψία), τ. Γ', Ἀθῆναι 1910, σ. 355.

22. *Βασιλικά*, τόμ. Γ', σ. 675. Βλ. καὶ τὸ σχόλιο τοῦ Βαλσαμῶνος στὸν πέκανόνα τῆς Πενθέκτης (Γ.Α. Ράλλη- Μ. Ποτλῆ, *Σύνταγμα τῶν θείων καὶ ἱερῶν Κα-νόνων τῶν τε Ἁγίων καὶ Πανεφήμων Ἀποστόλων...*, τόμ. Β', Ἀθῆναι 1952, σ. 500).

23. Βλ. τὶς ἐπισημάνσεις τοῦ Ν. Μιλόσεβιτς, *Ἡ Θεία Εὐχαριστία ὡς κέντρον τῆς θείας Λατρείας (ἡ σύνδεσις τῶν Μυστηρίων μετὰ τῆς Θείας Εὐχαρι-στίας)*, Θεσσαλονίκη 1995, σσ. 117- 118.

24. J. Meyendorff, *Γάμος, μιὰ ὀρθόδοξη προ-οπτικὴ*, Ἱερὰ Μητρόπολις Θηβῶν καὶ Λεβαδείας, 1983, σ. 30.

25. *Γάμος*, σσ. 20-21

Ἡ χριστιανικὴ συζυγία

τοῦ Πρωτ. Εὐαγγέλου Παχυγιαννάκη

Εἶναι ἀλήθεια πὼς ὁ γάμος ἔξω ἀπὸ τὸν χριστιανισμό, ἀλλὰ καὶ μέσα στὸ ἐκκοσμηκευμένο χριστιανικὸ πλήρωμα, ὡς θεσμός, ἀντιμετωπίζεται σὰν μία ἀπὸ τὶς κοινωνικὲς δομὲς καὶ μὲ τὰ συνήθη κοινωνικὰ κριτήρια καὶ νομικὰ μέσα. Μολαταῦτα ὁ γάμος κατὰ βάση παραμένει μυστήριο μέγα καὶ σὴν ἔκφρασή του, ὡς κριτήριο τῶν διαπροσωπικῶν σχέσεων ἀνδρὸς καὶ γυναικός, ἀποτελεῖ τὴ δυναμικὴ τῆς ἀνυπόκριτης ἀγάπης, ὅπου ὁ καθένας ἀπαρνιέται τὸν ἑαυτόν του γιὰ χάρη τοῦ ἄλλου. Ἐὰν ὁ ἀφορισμὸς ὅτι «*ὀφείλουμε νὰ ζοῦμε μὲ τοὺς ἄλλους καὶ γιὰ τοὺς ἄλλους*» εἶναι ἀληθινός, τότε, μέσα στὸ πλαίσιο τῆς χριστιανικῆς μας πίστεως καὶ ζωῆς, πολὺ περισσότερο ἐπιβάλλεται νὰ ἀληθεύει μέσα στὸν γάμο, ὅπου ὁ ἄνδρας καὶ ἡ γυναίκα καλοῦνται νὰ ἀρνηθοῦν ὁ καθένας τὸν ἑαυτό του, ὑπερβαίνοντας τοὺς κανόνες τῆς ἀτομικῆς ζωῆς, βιώνοντας τὸ χάρισμα τῆς ἀγάπης. Μίας ἀγάπης, ποὺ εἶναι πιὸ δυνατὴ κι ἀπὸ τὸν θάνατο.

Δυὸ ἄνθρωποι, ἓνας ἄνδρας καὶ μία γυναίκα, ὅταν ἐνώνονται μὲ τὸ μυστήριο τοῦ γάμου, προϋποτίθεται ὅτι ὀφείλουν νὰ ἀνακαλύψουν τὴν οὐσία τῶν διαπροσωπικῶν τους σχέσεων, νὰ ἐπιβεβαιώσουν τὴν πίστη τους στὸν ἄνθρωπο καὶ στὸν προορισμὸ τοῦ ἀνθρώπου, ὅπως τὸν προσδιόρισε ἡ σοφία καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ: «*Καὶ ἔσσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν*» καὶ «*ὃ οὖν ὁ Θεὸς συνέζευξεν ἄνθρωπος μὴ χωρίζετω*». Σκοπὸς τοῦ γάμου δὲν εἶναι, ἀπλᾶ, ἡ πληθυσμιακὴ αὔξηση τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Αὐτὴ εἶναι δῶρο καὶ εὐλογία Θεοῦ, ὅπως εὐλογία Θεοῦ εἶναι καὶ ἡ ἀτεκνία. Ἀλλὰ, πρωταρχικὸς σκοπός, εἶναι ἡ ὑπέρβαση τοῦ ἀτομισμού, ἡ πραγμάτωση τῆς ἐλευθερίας ἐν τῇ ἀγάπῃ καὶ τῆς ἀγάπης ἐν τῇ ἐλευθερίᾳ. Εἶναι ἡ ἄρνηση τῆς ὀρθολογιστικῆς καὶ τεχνοκρατικῆς ὀργάνωσης τῆς συζυγικῆς ζωῆς καὶ τῆς συζυγικῆς λειτουργίας, σ' ὅλες τὶς λεπτομέρειές της. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ συνάφεια τῶν εἰς γάμου κοινωνία ἐρχομένων ἀτόμων, δὲν ἐξαντλεῖται στὸ ἐπίπεδο τῶν πρακτικῶν ἢ βιολογικῶν διεκδικήσεων, λύσεων καὶ συμβουλῶν ἢ συμβιβασμῶν, οὔτε σὲ ἀτομικὰ θελήματα καὶ πείσματα, πολὺ δὲ περισσότερο δὲν ἀναπαύεται σὲ

ἀντικειμενοποιημένες ἀπαντήσεις, ὅπως διατυπώνονται σὲ ὁδηγοὺς σεξουαλικῶν σχέσεων καὶ σὲ ἐγχειρίδια συζυγικῆς συμπεριφορᾶς! Ὅσοι βλέπουν τὸ γάμο ἔξω ἀπὸ τὴν χαρισματικὴ δομὴ τῆς δυαδικότητας τοῦ ἀνθρωπίνου ὄντος, διασποῦν τὸ μυστήριο τῆς συζυγικῆς πίστεως καὶ τὸ ἐκκρίπτουν στὸ ἐπίπεδο τῆς τυραννίας καὶ τῆς ἀνίας, ὅπου βιώνεται ἡ πλήξη κι ἡ μοναξιά.

Σκοπὸς τοῦ γάμου εἶναι ἡ ὁλοκλήρωση τῶν δύο, τοῦ ἀνδρα καὶ τῆς γυναίκας, ποὺ ἐνσαρκώνουν μέσα στὴ χάρη τῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ τὴν καθολικὴν πραγματικότητα τοῦ ἐνιαίου ἀνθρώπου, ὡς μυστήριο τῆς ἐνότητας σαρκὸς καὶ πνεύματος. Καρπὸς δὲ τοῦ μυστηρίου τοῦ γάμου εἶναι ἡ ἀναγωγή ἀμφοτέρων τῶν βιολογικῶν μονάδων σὲ πρόσωπα. Ἔτσι λειτουργεῖται ἡ κλήση τοῦ Θεοῦ, ὥστε νὰ γίνῃ ὁ ἄνθρωπος ἄνθρωπος, μάρτυρας καὶ ἱεραργὸς τῆς ἐσχατολογικῆς προοπτικῆς καὶ τελειώσεως τῆς συμπαντικῆς δημιουργίας. Ὁ ἄνθρωπος εἶναι πρόσωπο, δὲν εἶναι ἀπλὴ βιολογικὴ μονάδα, ὅπως ὅλα τὰ ἄλλα ὄντα καὶ τὸ «*ἄρσεν*» καὶ «*θῆλυ*», ποὺ τὸν προσδιορίζουν, ὅπως ὀρίστηκε ἀπὸ τὴν θεία σοφία, εἶναι ἡ εἰκόνα τοῦ ἐνιαίου ἀνθρώπου (ὁ ἄνθρωπος), ποὺ συγκεντρώνει σὴν ἐπιμέρους ἐτερότητά του τὴν ὁμορφιά, τὴν εὐγένεια, τὴ χάρη, τὴ δυναμικὴ τοῦ «*κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν*», χωρὶς κανένα διαχωρισμὸ καὶ καμιά διάκριση. Ἐπομένως, τὸ φύλο δὲν τοποθετεῖται πάνω ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο, γιατί τότε διασπᾶται καὶ εὐτελίζεται τὸ ἀνθρώπινο πρόσωπο. Ὁ

ἄνθρωπος εἶναι ἄνθρωπος εἴτε ἄνδρας εἶναι εἴτε γυναίκα, ἄρκεϊ νὰ τιμᾷ καὶ νὰ σέβεται τοὺς ὄρους καὶ τοὺς ρόλους τῆς ἰδιαιτερότητάς του.

Μέσα στὸ γάμο λειτουργεῖται τὸ μυστήριον, μὲ τὸ ὁποῖο παρατείνεται ἡ θεία φιλανθρωπία ὡς νίκη τῆς ζωῆς πάνω στὸ θάνατον. Ὁ ἄνδρας καὶ ἡ γυναίκα ἔχουν κληθεῖ νὰ γίνουν συνεργοὶ Θεοῦ κατὰ χάριν, μέσα σὲ μία κοινωνία ἰσοτιμίας καὶ μετέχουν τῆς οὐράνιας χαρᾶς, ὅτι ἀξιώνονται νὰ φέρουν ἄνθρωπον στὸν κόσμον. «*Δόξη καὶ τιμῆ*» στεφανωμένο τὸ ἀνδρόγυνον ὁδεύει τὸν ἐπίπονον ἀλλὰ συγχρόνως εὐλογημένο καὶ χαρούμενον δρόμον τῆς συζυγίας. Καὶ οἱ δυὸ εἶναι ζευγμένοι κάτω ἀπὸ τὸν ἴδιον ζυγόν. Τὸ κορδόνι πού ἐνώνει τὰ στέφανα, πού τοποθετεῖ ὁ ἱερέας πάνω στὰ κεφάλια τοῦ ἀνδρογύνου, κατὰ τὴν ἀκολουθία τοῦ μυστηρίου τοῦ γάμου, αὐτὸ συμβολίζει τὸ ζυγόν. Ὁ σύζυγος καὶ ἡ σύζυγος καλοῦνται ἀπὸ τὴν ὥρα αὐτὴ νὰ τὸν σκώσουν ὁλοζωῆς μὲ εὐθύνη καὶ τιμὴ, διατηρώντας «*τίμιον τὸν γάμον καὶ τὴν κοίτην ἀμίαντον*». Ὁ λαὸς μας μὲ σοφία πῆρε αὐτὴ τὴν εἰκόνα τῆς ἀγροτικῆς ζωῆς καὶ τὴ μετέφερε στὴ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων, σὲ μία ἀπὸ τὶς πιὸ κοινωνικὲς τῆς στιγμῆς. Αὐτὸ τὸ πανάρχαιο ἐργαλεῖο (ὁ ζυγός) τοποθετεῖται πάνω στοὺς σβέρκους τῶν ζώων, πού πολλὰς φορές ματώνουν. Ἔτσι καὶ στὴν περίπτωσιν τοῦ γάμου, γράφει ὁ πολὺς ἐπίσκοπος Κισσάμου Εἰρηναῖος: «*Ὁ ἄνδρας καὶ ἡ γυναίκα πού συμφωνοῦνε κὶ ἀποφασίζουνε νὰ σκώσουνε ἐνωμένοι τὰ βαριὰ καὶ ὑψηλὰ οἰκογενειακὰ καθήκοντα λέγονται σύζυγοι, πού σημαίνει πῶς εἶναι κὶ οἱ δυὸ δεμένοι, συζευγμένοι, κάτω ἀπὸ τὸ βάρος καὶ τῆς εὐθύνης τοῦ ὠραίου καὶ ἀγίου αὐτοῦ θεσμοῦ*».

Αὐτὴ εἶναι ἡ ἔννοια τῆς χριστιανικῆς συζυγίας, κατὰ τὴν ὁποία, κάτω ἀπὸ αὐτὴν καὶ μέσα σ' αὐτή, σύμφωνα μὲ τὴν προσταγὴν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, «*στὴν σύζυγόν σου ὁ ἄνδρας πρέπει νὰ ἀποδίδει τὴν ὀφειλόμενην τιμὴν καὶ στοργήν. Τὸ ἴδιον καὶ ἡ γυναίκα*». Καὶ πέραν τούτου: «*ἡ γυναίκα δὲν ἐξουσιάζει τὸ σῶμα τῆς, ἀλλὰ ὁ σύζυγός τῆς. Τὸ ἴδιον καὶ ὁ ἄνδρας δὲν ἐξουσιάζει τὸ σῶμα του, ἀλλὰ ἡ σύζυγός του*» (Α' Κορ. 7, 3-4). ■

Χαριτωμένες διδασχές Γέροντος Παϊσίου Ἁγιορείτου

✿ Οἱ Εὐαγγελικοὶ δὲν ἔχουν πνεῦμα ἀλλὰ οἰνόπνευμα

Κάποια παρέα πιστῶν σύχναζε σὲ καφενεῖο, ὅπου ἐπίσης σύχναζε καὶ κάποιος εὐαγγελικός πού τοὺς ἐνοχλοῦσε μὲ τίς θεωρίες του. Εἶπαν στό Γέροντα:

- Γέροντα, στό καφενεῖο πού πάμε ἔχουμε πρόβλημα.

- Τί; Ἔρχεται ἓνας εὐαγγελικός καὶ μᾶς λέει διάφορα.

- Πίνει αὐτός;

- Πίνει Γέροντα. Μπύρες καὶ ἄλλα ποτά.

- Νά τοῦ μεταφέρετε ὅτι ἓνας Γέροντας εἶπε πῶς ἐσεῖς οἱ Εὐαγγελικοὶ δὲν ἔχετε μέσα σας πνεῦμα, ἀλλὰ οἰνόπνευμα...

✿ Ὁ νέος πού ἤθελε νὰ βρεῖ γυναίκα

- Γέροντα, θέλω νὰ μέ βοηθήσετε. Θέλω νὰ βρῶ γυναίκα νὰ παντρευτῶ.

- Τί θέλεις νὰ κάνω δηλαδή; Ἐσεῖς ἀπὸ μοναχὸ θὰ μέ καταστήσετε προξενητή...

✿ Τὸ κόσμημα τοῦ τσιγάρου μὲ στραγάλια

Γιὰ νὰ κόψεις τὸ τσιγάρο πρέπει νὰ κάνεις πολλὴ προσευχή. Ἐπίσης νὰ γεμίσεις στραγάλια ἓνα ἄδειο πακέτο καὶ κάθε φορὰ πού θὰ αἰσθάνεσαι τὴν ἀνάγκη νὰ καπνίσῃς, νὰ βάζεις ἓνα στραγάλι στό στόμα σου.

✿ Ἡ δύναμη τοῦ Διαβόλου

Μέ τὸ μικρότερο ταγκαλάκι (=διαβολάκι) δὲν μποροῦν νὰ τὰ βγάλουν διακόσιοι δικηγόροι.

✿ Ἐνόχληση ἀπὸ λογισμοὺς

- Γέροντα, μὲ ἐνοχλοῦν οἱ λογισμοί!

- Ἄσε τὸ σκύλο νὰ γαβγίζει!

✿ Τὸ «ψυγεῖο» τοῦ Γέροντα

Κοντὰ στὴν καλύβα τοῦ Γέροντα κάτι κοκκίνιζε κάτω ἀπὸ ἓνα θάμνον. Ἐνας προσκνητής ρώτησε μὲ περιέργεια τί εἶναι αὐτὸ γέροντα; Αὐτός; Εἶναι τὸ «ψυγεῖο» μου! (Ἦταν καλοκαίρι καὶ εἶχε βάλει ἐκεῖ τίς ντομάτες γιὰ νὰ εἶναι δροσερές!).

Γάμος και Θεία Εύχαριστία

του Παναγιώτη Ι. Σκαλτσή, Αναπλ. Καθηγητή Α.Π.Θ.

Σέ μίαν εποχή πού ο Γάμος τονίζεται ιδιαίτερα ως ένα άπλο σύμβολο και η έκκοσμίκευση είναι η μεγαλύτερη απειλή κατά της ιερότητας αυτού του μυστηρίου, θα πρέπει να αναδειχθεί ιστορικά και θεολογικά η σπουδαιότητα της ιερολογίας και της σύνδεσης του Γάμου με τη θεία Εύχαριστία.

Τό ότι ο Γάμος είναι θεϊος θεσμός φαίνεται από την αρχική εύλογία πού ο Θεός έδωσε στο πρώτο ζευγάρι, τον Αδάμ και την Εύα, να πληθυνθούν¹ και να ολοκληρωθούν με την αγάπη σέ μία ψυχοσωματική ένότητα². Τό θεοσύστατον του θεσμού αυτού εκφράστηκε μέσα από συγκεκριμένη τελετουργία, όπου η θεία εύλογία θεμελιώνει τη νέα σχέση, την αγιάζει και την εντάσσει μέσα στό σχέδιο του Θεού γιά τη σωτηρία του ανθρώπου και του κόσμου.

α) Στην Παλαιά Διαθήκη μολοντί ο Γάμος, λόγω της αμαρτίας, παρουσίαζε και εκφυλιστικά φαινόμενα όπως π.χ. η εξαγορά ή η άρπαγή της γυναίκας³, η πολυγαμία⁴, ο μη θρησκευτικός του χαρακτήρας και ο περιορισμός του σέ ιδιωτική-οικογενειακή υπόθεση⁵, είναι σαφές ότι εκεί υπάρχουν οι βάσεις και τά θεμέλια της ιερότητας και της σπουδαίας αποστολής αυτού του θεσμού. *«Και γάρ τον γάμον τιμῶσι (οι Ιουδαῖοι) -γράφει ο ιερός Χρυσόστομος- και του Θεού την δημιουργίαν θαυμάζουσι»*.

Τίς έντολές π.χ. πού διέπουν τό Γάμο τίς αναλαμβάνει στό όνομα της Διαθήκης ο Θεός⁷. Την αγιότητα του θεσμού αυτού την έγγυάται ο Θεός μέ τό «ου μοιχεύσεις»⁸. Τή δύναμη γιά την ένότητα και την αγάπη την έμφυτεύει ο Θεός στον άνδρα και τη γυναίκα⁹, γιά να γίνουν οι δύο ένα. *«Τό εξαίρετον της εύλογίας»* βρίσκεται στην διά της τεκνογονίας αύξηση του ανθρώπινου γένους και στην έξουσία πού δίδεται στό ζευγος να κυριαρχεί και άρχει του κόσμου¹⁰. Θεϊκή βούληση είναι η μονογαμία¹¹. Πολύ σημαντικό γιά την πνευματικότητα του Γάμου στην Παλαιά Διαθήκη είναι τό γεγονός ότι ακόμη και η σχέση του Θεού με την ανθρωπό-

τητα παρομοιάζεται με την αγαπτική εικόνα του Γάμου¹².

Η αναζήτηση ιερολογικών στοιχείων στην Παλαιά Διαθήκη είναι δύσκολη, με την έννοια βεβαίως της θρησκευτικής τελετουργικής πράξης¹³. Άλλα έθιμα γαμήλια, όπως η ανταλλαγή δώρων, τά δαχτυλίδια ως σύμβολο αναγνώρισης και σημάδι έγγύησης των δυό πλευρών¹⁴, οι αναμμένες λαμπάδες, η στεφανηφορία¹⁵, τά τραγούδια της αγάπης¹⁶, οι γαμήλιες εύχές¹⁷ και τά γεύματα¹⁸, μαρτυρούνται κυρίως στίς διηγήσεις πού περιγράφουν τους Γάμους του Ίσαάκ με τη Ρεβέκκα¹⁹, του Ίακώβ με τη Ραχήλ και τη Λεία²⁰ και του Τωβία με τη Σάρρα²¹.

Ίδιαιτερο ενδιαφέρον γιά την ιστορία της ιερολογίας του Γάμου παρουσιάζει τό τελετουργικό του Γάμου του Τωβία με τη Σάρρα τό όποιο μεταξύ των άλλων περιλαμβάνει την άρμοση των χειρών²², μία πράξη πού στό χριστιανικό Γάμο άποτελεί τό καθιερωτικό στοιχείο²³ και δηλώνει *«τό τέλειον της ένώσεως»*²⁴, τους λόγους της εύλογίας²⁵, όπου επαναλαμβάνονται οι λόγοι της συστάσεως του θείου αυτού θεσμού κατά την πρώτη δημιουργία²⁶, και τη μεταγαμήλια προσευχή και δοξολογία των νεονύμφων²⁷. Τά στοιχεία αυτά υποκρύπτουν μία μορφή ιερολογίας του Γάμου στην Παλαιά Διαθήκη, τονίζουν την πνευματική διάσταση του Γάμου και προετοιμάζουν τό λαό του Θεού προκειμένου αυτός να δεχθεί την ύψηλή περί Γάμου διδασκαλία της Καινης Διαθήκης και την *«εις Χριστόν και εις την Εκκλησίαν»*²⁸ άνύψωση του μυστηρίου αυτού.

6) Στην Καινή Διαθήκη ο Γάμος αναδημιουργείται με τό μυστήριο της Ένσαρκώσεως του Λόγου του Θεού και δοξάζεται με την παρουσία του Ίησου στό Γάμο της Κανά²⁹. Στο γεγονός αυτό όπου τό νερό μεταβάλλεται σέ κρασί, πού είναι τύπος της Εύχαριστίας και ο Χριστός αναδεικνύεται σέ νυμφαγωγό και τελετάρχη του μυστηρίου βρίσκονται ο πυρήνας και οι ρίζες της εκκλησιαστικής ιερολογίας και της ένταξης του Γάμου στό λειτουργικό χώρο της

θείας Εὐχαριστίας. «*Ὁ γάμος μὲν τίμιος -σημειώνεται σέ ἓνα τροπάριο τοῦ Μ. Κανόνα- ἡ κοίτη δέ ἀμίαντος, ἀμφοτέρα γάρ, Χριστός προφυλόγησε, σαρκί ἐστιώμενος, ἐν Κανᾷ τῷ γάμῳ*»³⁰. Δέν εἶναι μάλιστα τυχαῖο ὅτι ἀρκετές φορές στίς εὐχές τῆς Ἀκολουθίας τοῦ Γάμου ἐπαναλαμβάνεται ἡ εὐλογία αὐτή μέ τήν ὁποῖαν ὁ Χριστός ἀγίασε, τίμησε, εὐλόγησε καί μεταμόρφωσε τό Γάμο στήν Κανᾷ³¹.

Συγκεκριμένη βεβαίως τελετουργική πράξη γιά τήν ἱερολογία τοῦ Γάμου στήν Καινή Διαθήκη δέν ἔχουμε. Τά ὅσα μόνο ἀναφέραμε γιά τήν παρουσία τοῦ Χριστοῦ στό Γάμο τῆς Κανᾷ, τό γαμήλιο λεξιλόγιο τῆς Καινῆς Διαθήκης, ὁ Χριστός ὡς νυμφίος καί ἡ Ἐκκλησία ὡς νύμφη³³, ἀλλά καί τά ὅσα ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἀναφέρει στήν πρὸς Ἐφεσίους Ἐπιστολή του περὶ τοῦ Γάμου ὡς μυστηρίου κατὰ τόν τύπο τῆς ἀγάπης Χριστοῦ καί Ἐκκλησίας³⁴, μαρτυροῦν τήν ἱερότητα αὐτοῦ. Δίνουν νόημα στό Γάμο ἑνός ἀνδρα καί μίας γυναίκας, τόν καθιστοῦν μυστηριακή πράξη, φορέα δηλαδή καί ὄργανο θείας χάριτος, ὅπως ἀκριβῶς καί τά ἄλλα μυστήρια³⁵. Τό γεγονός αὐτό ἰδιαίτερα τῆς ἀνάδειξης τοῦ Γάμου σέ μυστήριο μεταδοτικό τῆς θείας χάριτος καί τοῦ ἀγιασμοῦ σέ δυο μέλη πού συνάπτονται ἐν Κυρίῳ προϋποθέτει τόν ἀπό τή σύσταση τῆς Ἐκκλησίας καθορισμό σχετικῆς ἀπλῆς ἱερολογικῆς πράξης³⁶.

γ) Ἀπό τήν μεταποστολική ἐποχή ἕως καί τόν 9ο μ.Χ. αἰ. ὑπάρχουν σαφεῖς μαρτυρίες περὶ τῆς ἱερολογίας τοῦ Γάμου καί τῆς σύνδεσής του μέ τή θεία Εὐχαριστία, τοῦ κατ' ἐξοχήν μυστηρίου τῆς ἀγάπης καί τῆς κοινωνίας. Ὁ ἅγιος Ἰγνατίος ὁ θεοφόρος (50-113) εἶναι αὐτός πού τονίζει ὅτι ἡ ἔνωση τῶν νυμφευομένων γίνεται «*μετά γνώμης τοῦ ἐπισκόπου, ἵνα ὁ γάμος ᾖ κατὰ Κύριον καί μή κατ' ἐπιθυμίαν*»³⁷. Στά πλαίσια βεβαίως τῶν γενικότερων ἐκκλησιολογικῶν θέσεων τοῦ ἀγίου Ἰγνατίου, ἡ ὡς ἄνω ἐπισήμανση ἐννοεῖται εὐχαριστιακά καί ὄχι ὡς διοικητική διαδικασία. Ὁ ἐπίσκοπος εἶναι «*εἰς τύπον Θεοῦ*»³⁸ καί «*εἰς τύπον τοῦ Πατρὸς*»³⁹. Καί τοῦτο διότι ὡς προσεστῶς τῆς εὐχαριστιακῆς σύναξης κατέχει τή θέση τοῦ κατ' ἐξοχήν ἐπισκόπου πού εἶναι ὁ Θεός⁴⁰. Ἡ «*γνώμη*» ἐπομένως τοῦ ἐπισκόπου εἶναι ἐκείνη ἡ ὁποία ἐκφράζεται ὡς «*γνώμη*» τῆς εὐχαριστιακῆς κοινότητας, ἡ ὁποία συνάγεται ὑπό τοῦ «*προκαθημένου τοῦ ἐπισκόπου*» «*ἐπί τό αὐτό*». Κατ' αὐτόν τόν τρόπον ἡ «*γνώ-*

μη» τοῦ ἐπισκόπου ταυτίζεται τελικά μέ τή «*γνώμη*» τῆς Ἐκκλησίας καί μόνον ὁ Γάμος πού γίνεται μέ αὐτούς τοὺς ὅρους καί ἔχει ὡς βάση τό πρόσωπο τῆς σχέσης Χριστοῦ-Ἐκκλησίας καί τήν ἀμοιβαία ἀγάπη ἐν Κυρίῳ θά εἶναι «*κατὰ Κύριον καί μή κατ' ἐπιθυμίαν*»⁴¹.

Ὁ Τερτυλλιανός (155-222) ἀναγνωρίζει τή θεία καταγωγή καί τήν ἀρχική εὐλογία τοῦ Γάμου. Μέ τή θέση του δέ ὅτι «*ἡ Ἐκκλησία οικονομεῖ, ἐπιβεβαιώνει ἢ προσφορά (oblatio) καί σφραγίζει ἡ εὐλογία (benedictio)*»⁴³ ἀναφέρεται στήν ἀπό τήν ἐποχή ἐκείνη σύνδεση Γάμου καί θείας Εὐχαριστίας. Μεγάλοι Πατέρες ἐπίσης ἐπιβεβαιώνουν τήν ἱερολογία τοῦ Γάμου κατὰ τήν περίοδο τῆς ἀρχαϊκῆς Ἐκκλησίας. Ὁ Μέγας Βασίλειος (†379) τονίζει ὅτι ἡ ἔνωση τοῦ ἀνδρα καί τῆς γυναίκας ἐπιτυγχάνεται μέ τό φυσικό δεσμό καί μέ τήν εὐλογία⁴⁴. Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεόλογος (†390) γράφει ὅτι στό Γάμο «*τῆς χρυσῆς Ὀλυμπιάδος παρῶν ἐπισκόπων ὄμιλος*» καί κάνει λόγο γιά τήν ἄρμοση τῶν χειρῶν τῶν νεονύμφων⁴⁵. Ὁ ἱερός Χρυσόστομος (†407) προτρέπει τοὺς χριστιανούς νά καλοῦν τοὺς ἱερεῖς γιά νά εὐλογήσουν μέ εὐχές τό Γάμο τους, προκειμένου νά ἐπικρατεῖ ὁμόνοια μεταξύ τῶν συζύγων⁴⁶. Εἶναι μάλιστα ἀπό τοὺς πρώτους πού ἐξήγησαν τό συμβολικό χαρακτήρα τῶν στεφάνων τοῦ Γάμου⁴⁷.

Ἀνάλογες μαρτυρίες, ἄμεσες ἢ ἕμμεσες, περὶ τῆς ἱερολογίας τοῦ Γάμου μέχρι τόν 9ο μ.Χ. αἰ. βρίσκουμε καί στοὺς Ἱερούς Κανόνες, τά διάφορα μνημεῖα, ἀλλά καί τοὺς Γάμους τῶν βυζαντινῶν αυτοκρατόρων, τό τυπικό τῶν ὁποίων ἐπηρέασε ἀργότερα καί τή δομὴ τῆς ἱερολογίας τοῦ Γάμου, ὅπως μέχρι σήμερα ἔχει διασωθεῖ στό Εὐχολόγιο⁴⁸.

Στό σημεῖο αὐτό θά πρέπει νά σημειώσουμε ὅτι ἀπό τήν ἐποχή τοῦ Ἰουστινιανοῦ (537) ξεκίνησε ἡ προσπάθεια νομικῆς κατοχύρωσης τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱερολογίας τοῦ Γάμου, ἡ ὁποία καί ὀλοκληρώθηκε ἐπὶ Λέοντος Στ' τοῦ Σοφοῦ (893). Μέ δεδομένα τά προβλήματα πού δημιουργοῦσαν οἱ πλαστές συμβάσεις, οἱ ψευδομάρτυρες, ἡ ἐκκοσμίκευση, ὁ θεσμός τῆς παλλακειᾶς κ.λπ. ἡ Πολιτεία, ἀναγνωρίζοντας τό κῦρος τῆς Ἐκκλησίας καί τήν παράδοση τῆς εὐλογίας τοῦ Γάμου, ἔδωσε νομική διάσταση στήν ἱερολογία καί τήν κατέστησε ὑποχρεωτική γιά ὅλους. «*Τοιγαροῦν καθάπερ ἐπὶ τέκνων εἰσποιήσεως ἱεραῖς ἐπικλήσεσι τήν εἰσποίησιν προβαίνειν διωρισάμεθα, οὕτω δὴ καί τά συ-*

νοικέσια τῆ μαρτυρία τῆς ἱερᾶς εὐλογίας ἐρῶσθαι κελεύομεν»⁴⁹.

Ἡ ἐξέλιξη αὐτὴ συνέβαλε ἀσφαλῶς στὴν ἀντιμετώπιση τῶν προβλημάτων πού ἀναφέραμε, ἀποδυναμώθηκε καὶ ὁ πολιτικός γάμος, ἀλλὰ δημιουργήθηκαν νέα δεδομένα ὅσον ἀφορᾶ τὴν ἱερολογία. Ὡς ὑποχρεωτικὴ πλέον γιὰ ὅλους ἔπρεπε νὰ ἀποσυνδεθεῖ ἀπὸ τὴ θεία Εὐχαριστία γιὰ τίς περιπτώσεις ἐκεῖνες πού οἱ νεόνυμφοι ἦταν δίγαμοι⁵⁰, εἶχαν κάνει μεικτὸ γάμο ἢ γενικότερα δὲν εἶχαν τίς προϋποθέσεις προσέλευσης στὴ θεία Κοινωνία κατὰ τὴν ἡμέρα τοῦ Γάμου.

δ) Μὲ βάση λοιπὸν τὴ νέα ἐξέλιξη κατὰ τὴ βυζαντινὴ περίοδο καὶ σύμφωνα μὲ τὴ χειρόγραφη παράδοση, γνωρίζουμε τρεῖς τρόπους ἱερολογίας τοῦ Γάμου. Ὁ πρῶτος εἶναι αὐτὸς μὲ κοινωνία Δώρων πού κρατοῦντο ἀπὸ τὴν προνηγεῖσα, τῆς Κυριακῆς συνήθως, θεία Λειτουργία γιὰ τὴν μετάληψη μόνον τῶν νεονύμφων κατὰ τὴν ὥρα τοῦ Γάμου τους. Πρόκειται γιὰ μία μορφή «χαρμόσυνης προηγιασμένης» πού μαρτυρεῖται στὸν παλαιότερο λειτουργικὸ κώδικα, τὸ Βαρβερινὸ Εὐχολόγιο 336 τοῦ τέλους τοῦ 8ου μ.Χ. αἰ., διαδόθηκε πάρα πολὺ κατὰ τὴν βυζαντινὴ ἐποχὴ καὶ τὸ διάγραμμα τῆς εἶναι αὐτὸ περίπου πού ἰσχύει καὶ σήμερα χωρὶς βεβαίως τὴ συμμετοχὴ τῶν νεονύμφων στὴ θεία Εὐχαριστία. Αὐτὴ ἡ πράξη προέκυψε ἀπὸ πρακτικούς λόγους, διότι διευκόλυνε τὴν τέλεση τοῦ μυστηρίου τοῦ Γάμου ὅποιαδήποτε ὥρα τῆς ἡμέρας.

Δὲν ἀποκλείεται, ὅμως, νὰ ὀφείλεται στὴ συνήθεια τῶν αὐτοκρατόρων καὶ τῶν ἄλλων ἀρχόντων τῆς Αὐλῆς νὰ κοινωνοῦν ξεχωριστὰ καὶ τιμητικὰ κατὰ τὴν τέλεση τῆς θείας Λειτουργίας ἢ νὰ κοινωνοῦν ἀπὸ Προηγιασμένα Δῶρα κατὰ τὴ διαδικασία τῆς στέψης των ἀπὸ τὸν Πατριάρχη στό σολέα τοῦ Ἰ. Ναοῦ.

Γενικότερα εἶναι γνωστὴ ἡ ἐπίδραση τοῦ βασιλικοῦ Γάμου στό στεφάνωμα τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων⁵¹. Δὲν εἶναι μάλιστα τυχαῖο ὅτι ὁ ἅγιος Συμεὼν Θεσσαλονίκης (†1429) πού γνώριζε τὴν τάξη τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως καταγράφει καὶ διασώζει τὴν Ἀκολουθία τοῦ Γάμου μὲ κοινωνία ἀπὸ Προηγιασμένα Ἅγια. Λίγο δηλαδὴ πρὶν τὸ κοινὸ ποτήριο πού δίδεται «εἰς σημείον τῆς ἐν εὐφροσύνῃ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἐνώσεως»⁵² ὁ ἱερέας «τῶν προηγιασμένων ἄπτεται διὰ τοῦ ἱεροῦ ποτηρίου,

καὶ ἐκφωνεῖ Ἱερά προηγιασμένα ἅγια τοῖς ἁγίοις κοινωνεῖ τοὺς νεονύμφους, εἴ γε ἱκανῶς ἔχουσι»⁵³.

Ὁ δεῦτερος τρόπος ἔνταξης τοῦ μυστηρίου τοῦ Γάμου στὰ πλαίσια τῆς θείας Εὐχαριστίας εἶναι ἡ σύνδεση τῆς Ἀκολουθίας μὲ τὴν πλήρη θεία Λειτουργία. Ἡ τάξη αὐτὴ διασώζεται σὲ χειρόγραφα ἀπὸ τὸ 12ο μ.Χ. αἰ., χωρὶς αὐτὸ νὰ σημαίνει ὅτι δὲν ὑπῆρχε καὶ τοὺς προηγούμενους αἰῶνες. Σύμφωνα μὲ τὴν πράξη αὐτὴ τὸ πρῶτο μέρος τῆς θείας Λειτουργίας μέχρι καὶ τὰ ἀναγνώσματα καταλαμβάνεται ἀπὸ τὴν Ἀκολουθία τοῦ Γάμου. Συνεχίζει κανονικὰ ἡ θεία Λειτουργία «καὶ ὅτε ἔρχονται εἰς τὴν ὥραν τῆς ζωοποιουῦ κοινωνίας, ἐπιδίδει αὐτοῖς τῶν θείων ἀγιασμάτων» (κῶδ. Σινᾶ 973, 12ου αἰ.)⁵⁴.

Ἡ τρίτη μορφή ἱερολογίας τοῦ Γάμου εἶναι αὐτὴ πού κατὰ κανόνα ἰσχύει μέχρι σήμερα, δηλαδὴ μόνον μὲ κοινὸ ποτήριο ὡς ἀνάμνηση τῆς παλαιᾶς παράδοσης. Τὸ κοινὸ ποτήριο (μὴ εὐχαριστιακὸ) μαρτυρεῖται στὰ χειρόγραφα ἀπὸ τὸν 10ο αἰ.⁵⁵, μαζί ὅμως μὲ τὸ εὐχαριστιακὸ. Ἀπὸ τὸν 16 μ.Χ. αἰ. (περίοδος τῆς Τουρκοκρατίας) καὶ γιὰ τοὺς λόγους πού ἤδη ἀναφέραμε, κυριάρχησε ἡ αὐτοτελής τέλεση τῆς Ἀκολουθίας τοῦ Γάμου⁵⁶. Ξεκόπηκε δηλαδὴ ἐντελῶς ἀπὸ τὴ θεία Εὐχαριστία.

ε) Παρὰ τίς ἀρνητικὲς αὐτὲς ἐξελίξεις εἶναι γεγονός ὅτι μεγάλες μορφές κατὰ τὴν ἐποχὴ τῆς δουλείας ἐπεσήμαναν στό λαὸ τοῦ Θεοῦ τὸ νόημα τῆς παλαιᾶς παράδοσης σχετικὰ μὲ τὴν τέλεση τοῦ μυστηρίου τοῦ Γάμου ἐντὸς τῆς θείας Λειτουργίας. Ὁ ἅγιος Κοσμάς ὁ Αἰτωλὸς π.χ. τόνιζε ὅτι πρέπει νὰ γίνεται ὁ Γάμος στὴν ἐκκλησία καὶ ὄχι στὰ σπίτια. «Ἡ Λειτουργία - ἔλεγε- πρέπει νὰ γίνεται ξεχωριστὰ διὰ τὸν γαμβρόν καὶ διὰ τὴν νύμφην»⁵⁷. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι γνώριζε τὴν πλέον διαδεδομένη συνήθεια κατὰ τὴ βυζαντινὴ περίοδο νὰ κοινωνοῦν οἱ νεόνυμφοι μετὰ τὴν κανονικὴ θεία Λειτουργία ἀπὸ κρατηθέντα δῶρα. «Ἄν εἶναι μὲ τὸ θέλημα καὶ τῶν δυὸ -λέγει ἄλλοῦ- ἐτότες νὰ τοὺς στεφανώσῃ καὶ ἔπειτα ἀπὸ τὸ στεφάνωμα νὰ τοὺς μεταλαμβάνῃ τὰ ἄχραντα μυστήρια καὶ ἀνίσως καὶ ἔχουν κανένα ἐμπόδιον, ἄς τοὺς κοινωνήσῃ τὸ κοινὸν ποτήριον»⁵⁸. Ἀνάλογες ἀπόψεις εἶχε καὶ ὁ ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἁγιορείτης, ὁ ὁποῖος ἤθελε τὸ Γάμο ἐντὸς τῆς πλήρους θείας Λειτουργίας. «Πρὸ τοῦ μὲν νὰ ἀρχίσῃ ἡ θεία Λειτουργία, νὰ στεφανώνονται, ἀφοῦ δὲ στεφανω-

θοῦν, τότε νά ἀρχινᾷ ἡ θεία Λειτουργία καί τελιωθεῖσιν ταύτης, νά προσέρχονται νά μεταλαμβάνουν τά θεία μυστήρια»⁵⁹.

στ) Στίς μέρες μας παρά τό ὅτι γιά τήν Πολιτεία ἰσχύει καί ὁ πολιτικός Γάμος, ἡ πλειοψηφία τῶν νέων ζευγαριῶν ἐπιθυμεῖ καί ἐπιλέγει τήν ἐκκλησιαστική ἱερολογία. Εἶναι θέμα βεβαίως ποιμαντικῆς εὐθύνης ἡ ἐπιλογή αὐτή νά εἶναι ἐνσυνείδητη, νά μὴν ἀποϊεροποιεῖται τό μυστήριο μέ κοσμικές συμπεριφορές ἐντός καί ἐκτός τοῦ Ἱ. Ναοῦ καί οἱ νεόνυμφοι νά μπολιάζουν τή ζωή τους στή ζωή τοῦ Χριστοῦ καί τῆς Ἐκκλησίας. Κάποιοι τό πρωί τῆς Κυριακῆς προσέρχονται στό μυστήριο τῆς θείας Εὐχαριστίας καί τό ἀπόγευμα τελεῖται τό μυστήριο τοῦ Γάμου κατά τά εἰωθότα. Ἄλλοι ἐπιλέγουν τήν τέλεση τοῦ μυστηρίου αὐτοῦ ἐντός τῆς θείας Λειτουργίας. Ἡ Ἐκκλησία ἔχει προβλέψει ὥστε στό Ἀρχιερατικό (βιβλίο τοῦ Ἀρχιερέα) νά ὑπάρχει τό σχετικό τυπικό. Ἀρκεῖ βεβαίως ἐκ μέρους τῶν μελλονύμφων νά ὑπάρχει ἡ ἀνάλογη πνευματική προετοιμασία.

Γιά τό θέμα τῆς σύνδεσης τοῦ μυστηρίου τοῦ Γάμου μέ τή θεία Λειτουργία στήν ἐποχή μας ἔχει γίνει σοβαρή ἔρευνα τόσο σέ ἱστορικό, ὅσο καί σέ θεολογικό ἐπίπεδο. Σημαντική πρὸς τήν κατεύθυνση αὐτή εἶναι ἡ συμβολή δυό σπουδαίων καί σοφῶν λειτουργιολόγων, τῶν μακαριστῶν Παναγιώτη Τρεμπέλα⁶⁰ καί Ἰωάννη Φουντούλη⁶¹.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. Γέν. 1,28: «Καί εὐλόγησεν αὐτούς ὁ Θεός λέγων. Αὐξάνεσθε καί πληθύνεσθε καί πληρώσατε τήν γῆν καί κατακυριεύσατε αὐτῆς».

2. Γέν. 2,24: «Ἐνεκεν τούτου καταλείπει ἄνθρωπος τόν πατέρα αὐτοῦ καί τήν μητέρα καί προσκολληθήσεται πρὸς τήν γυναῖκα αὐτοῦ καί ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν».

3. Ἔξοδ. 22,16: «Ἐάν δέ ἀνανεύων ἀνανεύσῃ καί μὴ βούληται ὁ πατήρ αὐτῆς δοῦναι αὐτήν αὐτῷ γυναῖκα, ἀργύριον ἀποτεῖσει τῷ πατρὶ καθ' ὅσον ἐστὶν ἡ φερνὴ τῶν παρθένων». Πρβλ. Δευτ. 22,29· Γέν. 29, 27-28· Κριτές 21, 20-21.

4. Γέν. 4,19-25 κ.ἀ. Δευτ. 17,17· 21,15. Β' Βασ. 3,3-5· 5,13. Βλ. Μ. Ἀ. Σιώτου, «Γάμος. (Αγία Γραφή)», *Θρησκευτική καί Ἡθική Ἐγκυκλοπαίδεια* 4 (1965) 198.

5. Ὁ Γάμος π.χ. τοῦ Ἰσαάκ ἀλλά καί τοῦ Ἰακώβ ἔγινε μέ τήν προτροπή τῶν πατέρων τους. Βλ. Γέν. κεφ. 24 Πρβλ. Γέν. 29,22· 31,27. Α' Μακκ. 9,37-39

Ἀνάλογη εἶναι ἡ προσπάθεια τοῦ Σέρβου Λειτουργιολόγου κ. Νέναντ Μιλόσεβιτς γιά τή διερεύνηση τοῦ τρόπου σύνδεσης ὄλων τῶν μυστηρίων μέ τή θεία Εὐχαριστία⁶².

Θά ἦταν ἀσφαλῶς εὐχῆς ἔργο νά φτάσουμε στό ἐπίπεδο οἱ νέοι ἄνθρωποι νά ἔχουν πνευματική ζωή καί τά κριτήριά τους στό θέμα τοῦ Γάμου νά εἶναι ἀνάλογα μέ τίς ἀπαιτήσεις αὐτοῦ τοῦ τρόπου ζωῆς, ὁ ὅποιος, ὅπως καί ὁ μοναχισμός, ὀδηγεῖ στήν ἔνωση μέ τό Θεό καί τήν ἀπόλαυση τῆς αἰώνιου βασιλείας Του. Ἡ ἱερολογία τοῦ μυστηρίου αὐτοῦ καί πολύ περισσότερο ἡ ἔνταξή του στή θεία Λειτουργία αὐτό θέλει νά ἐξάρει· τό ὅτι ὁ Γάμος δέν εἶναι ἓνα κοινωνικό συμβόλαιο πού μπορεῖ ἀνά πάσα στιγμή νά διαλυθεῖ. Ἀντιθέτως εἶναι μυστήριο μέγα, συμβόλαιο πνευματικό πού θεμελιώνεται στή σχέση Χριστοῦ καί Ἐκκλησίας.

Τό ζευγάρι πού εὐλογεῖ τό Γάμο του στήν Ἐκκλησία παίρνει τίς ἀπαραίτητες πνευματικές δυνάμεις γιά τή συζυγική ζωή ἡ ὁποία ἀπαιτεῖ ἐνότητα, ἀγάπη, εἰρήνη καί ὁμόνοια. Ἔχουν καί οἱ δυό τίς προϋποθέσεις νά ξεπερνοῦν τίς ἐγωκεντρικές τους ἀδυναμίες, νά γίνουν συντελεστές τοῦ ἐν Χριστῷ ἡθους πού ἐπαγγέλλεται ὁ εὐλογημένος Γάμος· τοῦ ἡθους πού μέ βάση τήν ἀγάπη ἀνατρέπει τήν ἀπό τήν πτώση διεστραμμένη ἀνθρώπινη ὄντολογία⁶³ καί ἀνακαινίζει τή ζωή, ἀφοῦ «ἐνώπιον Χριστοῦ γίνεται τό ἔργον»⁶⁴. ■

(περιγραφή γάμων οἰκογενειακοῦ καθαρά χαρακτηριστήρα).

6. *Περί παρθενίας*, PG 48,538.

7. Δευτ. κεφ.18.

8. Ἔξοδ. 20,14.

9. Γέν. 2,23: «Τούτο νῦν ὅστον ἐκ τῶν ὀστέων μου καί σάρξ ἐκ τῆς σαρκός μου, αὕτη κληθήσεται γυνή, ὅτι ἐκ τοῦ ἀνδρός αὐτῆς ἐλήφθη αὕτη».

10. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, *Εἰς τήν Γένεσιν* 10, 4,5, PG 53,86.

11. Γέν 2,24: «Καί ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν». Βλ. καί Ἡ. Β. Οἰκονόμου, *Παραδόσεις Ἀρχαιολογίας τῆς Παλαιστίνης καί Βιβλικῆς Θεσμολογίας*, Ἀθήνα 1984, σ. 298· Δ. Β. Καϊμάκη, *Οἱ θεσμοί τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης (Πανεπιστημιακές παραδόσεις)*, ἐκδ. SIMBO, Θεσσαλονίκη 1995, σ. 39.

12. Δευτ. κεφ. 4, 6, 7, 10, 11.

13. Β. Βέλλα, *Ὁ Ἰσραηλιτικός Γάμος*, Ἀθήνα 1935, σ. 24.

14. Γέν. 38,16-18.

15. Ἄσμα Ἀσμάτων 3,11· Ἦσ. 61,10.

16. Ύερ. 16,9· 40,11. Βαρούχ 2,23.
 17. Γέν. 24,60· Ρούθ 4,10-12.
 18. Γέν. 29,22· Κριτ. 14,10· Τωβίτ 7,14.
 19. Γέν. κεφ. 24.
 20. Γέν. 28,29.
 21. Τωβίτ κεφ. 6, 7, 8. Βλ. και Π. Ί. Σκαλτσῆ, *Γάμος και Θεία Λειτουργία, Συμβολή στην Ιστορία και τη θεολογία της Λατρείας*, έκδ. Π. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 1998, σσ. 94-109.
 22. Τωβίτ 7,13: «Και ἐκάλεσεν Σάρραν τὴν θυγατέρα αὐτοῦ και λαβὼν τῆς χειρὸς αὐτῆς παρέδωκεν αὐτὴν τῷ Τωβία γυναίκα».
 23. Π. Ί. Σκαλτσῆ, «Οἱ συμβολισμοὶ στὴν Ἀκολουθία τοῦ Γάμου», ἐν *Λειτουργικὲς Μελέτες Ι*, έκδ. Π. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 1999, σσ. 108-109.
 24. Συμewών Θεσσαλονίκης, *Διάλογος ΣΟΘ* , PG 155, 509C.
 25. Τωβίτ 7,13: «Και εὐλόγησεν αὐτοῦς».
 26. Ί. Καλογήρου, «Ἐξαιρετοὶ ιδιότητες τοῦ χριστιανικοῦ Γάμου προερχομένου ἀπὸ τὸν συναφῆ θεσμόν τῆς ἀρχικῆς δημιουργίας και τῆς ἐν Χριστῷ ἀναδημιουργίας». *Κληρονομία* 20 (1988) 189.
 27. Τωβίτ 8, 4-9.
 28. Ἐφ. 5,32. Βλ. και Π. Ί. Σκαλτσῆ, *Γάμος και θεία Λειτουργία...*, σσ. 108-109.
 29. Ἰω. 2, 1-11. Πρβλ. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, *Πρὸς Ἰουδαίους*, PG 48,1075: «Ὁ δεσπότης σου παργένετο εἰς γάμον και ἐδόξασε τὸν γάμον».
 30. Τροπάριο τῆς θ' ὡδῆς. Βλ. και Π. Ί. Σκαλτσῆ, ὁ. π. σσ. 129-131.
 31. Βλ. εὐχὴ ἀνάληψης τῶν στεφάνων. «Ὁ Θεός, ὁ Θεός ἡμῶν, ὁ παραγενόμενος ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας και τὸν ἐκεῖσε γάμον εὐλόγησας». Εὐχὴ β' ἐπὶ λύσιν στεφάνων τῇ ὀγδόρῃ ἡμέρᾳ. «Σύμφωνοι καταντήσαντες οἱ δοῦλοι σου, Κύριε, και τὴν ἀκολουθίαν ἐκτέλεσαντες τοῦ ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας γάμου...».
 32. Π. Ν. Τρεμπέλα, *Ἀρχαὶ και χαρακτήρ τῆς χριστιανικῆς Λατρείας (Συμβολαὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς χριστιανικῆς Λατρείας)*, τόμ. Α', Ἀθῆναι 21993, σ.132.
 33. Σ. Ν. Σάκκου, «Οἱ συμβολισμοὶ τῆς Ἐκκλησίας στὴν Καινὴ Διαθήκη. Ἡ Ἐκκλησία ὡς νύμφη», ἐν *Πρακτικά ΙΔ' Θεολογικοῦ Συνεδρίου με θέμα: Ἡ Μίτηρ ἡμῶν Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία 10-13 Νοεμβρίου 1993* [Ἱερά Μητρόπολις Θεσσαλονίκης], Θεσσαλονίκη 1994, σσ. 499-510.
 34. Ἐφ. 5,32: «Τὸ μυστήριον τοῦτο μέγα ἐστίν, ἐγὼ δὲ λέγω εἰς Χριστόν και εἰς τὴν Ἐκκλησίαν». Πρβλ. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, *Εἰς τὴν Γένεσιν 66,1* PG 54,487: «Μυστήριον ἐστὶν ὁ γάμος και εἰκὼν ἐστὶ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ ἢν περὶ τὴν Ἐκκλησίαν ἐπεδείξατο».
 35. Ί. Καρμίρη, «Γάμος. (Δογματικὴ)», *Θρησκευτικὴ και Ἠθικὴ Ἐγκυκλοπαίδεια* 4 (1965) 206.
 36. Δ. Μωραΐτη, «Γάμος (Λειτουργικὴ-Ἠθικὴ), *Θρησκευτικὴ και Ἠθικὴ Ἐγκυκλοπαίδεια* 4 (1964) 210.
 37. *Πρὸς Πολύκαρπον* 5, 2, SC 10,150.
 38. *Μαγνησιεύσιν* 6, 1, SC 10,84.
 39. *Τραλλιανοῖς* 3, 1, SC 10,96.
 40. Ί. Δ. Ζηζιούλα (Μητρ. Περγάμου), *Ἡ ἐνότης τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῇ θείᾳ Εὐχαριστίᾳ και τῷ ἐπισκόπῳ κατά τοὺς τρεῖς πρώτους αἰῶνας*, έκδ. Γρηγόρη, ἐν Ἀθῆναις 21990, σ. 58.
 41. Π. Ί. Σκαλτσῆ, ὁ.π. σσ. 132-134. Βλ. και Ν. Σ. Μιλόσεβιτς *Ἡ θεία Εὐχαριστία ὡς κέντρον τῆς θείας λατρείας. Ἡ σύνδεσις τῶν μυστηρίων μετὰ τῆς θείας Εὐχαριστίας* (Διατριβὴ ἐπὶ διδακτορίᾳ), Θεσσαλονίκη 2005, σσ. 142-145.
 42. *Adversus Marcionem* I, PL 2,281A.
 43. *Ad uxorem* 2, 9, PL 1,1302A.
 44. *Eis τὴν Ἐξαήμερον* PG 29,160B.
 45. *Ἐπιστολή 193, Προκοπίῳ* PG 37,313 ἐξ. «Πάρεμι» στοὺς γάμους «και συνεορτάζω και τῶν νέων τὰς δεξιὰς ἀλλήλαις τε ἐμβάλλω και ἀμφοτέρας τῇ τοῦ Θεοῦ».
 46. *Eis τὴν Γένεσιν* 48, PG 54,443.
 47. *Eis Α' Τιμόθεον* 9 PG 62,546: «Στέφανοι ταῖς κεφαλαῖς ἐπιτίθενται σύμβολον νίκης... ὅτι μὴ κατηνύσθησαν ὑπὸ τῆς ἡδονῆς».
 48. Σχετικὰ βλ. Π. Ί. Σκαλτσῆ, *Γάμος και θεία Λειτουργία...*, σσ. 147-156.
 49. *Ἰουστινιανοῦ Νεαρά* πθ', Βασιλικά, τόμ. Γ' σ. 355· Βλ. και PG 107,601B.
 50. Ὑπάρχουν Κανόνες πού ἀπαγορεύουν τὴ στέψη τῶν διγάμων. Βλ. Νικηφόρου τοῦ ὁμολογητοῦ, *Κανόνες ν', ριδ', ρκδ', ρλε'*, ἐν Pitra, *Spicilegium Solemsense*, τόμ. IV, σσ. 384-408.
 51. Σχετικὰ μετὸ θέμα αὐτό βλ. Π. Ί. Σκαλτσῆ, ὁ.π. σσ. 164-269.
 52. Συμewών Θεσσαλονίκης, *Διάλογος ΣΠΒ'*, PG 155,513A.
 53. Συμewών Θεσσαλονίκης, *Διάλογος ΣΠΒ'*, PG 155,512D.
 54. Π. Ί. Σκαλτσῆ, ὁ.π. σσ. 265-287
 55. Π. Ί. Σκαλτσῆ, «Οἱ συμβολισμοὶ στὴν Ἀκολουθία τοῦ Γάμου», ὁ.π. σσ. 118-127.
 56. Π. Ί. Σκαλτσῆ, *Γάμος και θεία Λειτουργία...*, σσ. 299-320.
 57. Ί. Μενούνου, *Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ Διδαχές, Φιλολογικὴ Μελέτη-κείμενο*, έκδ. «Τῆνος», Ἀθῆνα χχ, σ. 199.
 58. Ί. Μενούνου, ὁ.π., σ. 196.
 59. Ὑποσημείωσις τῆς ἐρμηνείας τοῦ ἰγ' κανόνα τῆς Στ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, *Πηδάλιον* σ. 230.
 60. «Ἡ θεία Εὐχαριστία κατά τὴν συνάρθρωσιν αὐτῆς πρὸς τὰ ἄλλα μυστήρια και μυστηριοειδεῖς τελείας», ἐν *Εὐχαριστήριον-τιμπτικός τόμος ἐπὶ τῇ 45ετηρίδῃ τῆς ἐπιστημονικῆς δράσεως και τῇ 35ετηρίδῃ τακτικῆς καθηγεσίας Ἀμίλκα Σ. Ἀλιβιζάτου*, ἐν Ἀθῆναις 1958.
 61. *Λειτουργικὴ Α'. Εἰσαγωγή στὴ θεία Λατρεία*, Θεσσαλονίκη 42004, σσ. 295-298.
 62. *Ἡ θεία Εὐχαριστία ὡς κέντρον τῆς θείας Λατρείας - Ἡ σύνδεσις τῶν μυστηρίων μετὰ τῆς θείας Εὐχαριστίας* (Διατριβὴ ἐπὶ διδακτορίᾳ), Θεσσαλονίκη 2005.
 63. Π. Εὐδοκίμοφ, *Ἡ Ὁρθοδοξία*, μτφρ. Ἁγαμ. Τ. Μουρτζόπουλου, Θεσσαλονίκη 1972, σ. 400.
 64. Συμewών Θεσσαλονίκης, *Διάλογος ΣΟΣΤ'* PG 155,508A. Βλ. και Π. Ί. Σκαλτσῆ, *Γάμος και θεία Λειτουργία...*, σ. 369.

Συζήτηση μέ έναν ξφηβο

Ο γάμος

του Αρχιμ. Μαξίμου Παναγιώτου

1. Είναι ο γάμος μυστήριο;

Ο γάμος είναι σύμφυτος του ανθρώπινου γένους. Ο Θεός κατά τη δημιουργία έπλασε άνδρα και γυναίκα και τούς ελόγησε με τά λόγια «*αύξάνεσθε και πληθύνεσθε και πληρώσατε τήν γήν και κατακυριεύσατε αὐτῆς*» (Γέν. 1,28).

Ο γάμος για τήν Έκκλησία δέν είναι μόνο βιολογική και κοινωνική υπόθεση, αλλά κυρίως πνευματική. Η ένωση τών συζύγων ελόγεται με τήν τελετή του γάμου από τό Θεό. Ο Θεός ένώνει τό ζευγάρι (Μάρκ. 10,9). Τό βάθος του μυστηρίου τῆς ένωσης τών δυό συζύγων από τόν απόστολο Παῦλο παρομοιάζεται με τή θυσιαστική αγάπη του Χριστού προς τήν Έκκλησία (Έφεσ. 5,22-33). Πρότυπο τῆς συζυγικής αγάπης είναι ή αγάπη του Χριστού προς τήν Έκκλησία. Γράφει χαρακτηριστικά: «*τό μυστήριο αυτό είναι μεγάλο. Έγώ τό λέγω αναφερόμενος στην πνευματική ένωση του Χριστού και τῆς Έκκλησίας*» (στ. 32). Όσο κανείς αγωνίζεται νά μοιάσει του Χριστού, πού θυσιάσθηκε για τό πλάσμα Του, και νά ένωθεί μαζί Του με τά αγιαστικά Μυστήρια τῆς Έκκλησίας, τόσο πίο σωστός γίνεται στην συνύπαρξη με τό σύντροφό του και στην αγάπη του προς αὐτόν.

Η παρουσία του Χριστού στό γάμο τῆς Κανᾶ ήθελε νά δείξει πώς ο γάμος είναι ελόγημένος από τό Θεό. Όπως στον γάμο τῆς Κανᾶ ο Χριστός μετέτρεψε τό νερό σε κρασί, έτσι και στην τελετή του Μυστηρίου του χριστιανικού γάμου μετατρέπει τή φυσική ἔλξη τών συζύγων σε δεσμό αιώνιας προοπτικής.

Στήν αρχαία Έκκλησία, για νά εκφρασθεῖ ο μυστηριακός χαρακτήρας του γάμου, τόν τελούσαν μέσα στή θεία Λειτουργία ή μετά απ' αὐτή, για νά κοινωνούν οί νεόνυμφοι από τό Άγιο Ποτήριο τῆς θείας Κοινωνίας. Τό «*κοινόν ποτήριον*» του οίνου πού πίνουν οί νεόνυμφοι σήμερα συμβολίζει τή κοινή ζωή πού θά ακολουθήσουν στό ἔξῃς.

Στήν τελετή του γάμου ο ιερέας επανειλημμένα παρακαλεῖ τό Θεό νά ελόγησει τούς νεόνυμφοι και

νά τούς οδηγήσει στην αιώνια σωτηρία. Στην πρώτη εὐχή παρακαλεῖ τό Θεό νά ελόγησει τό γάμο και νά δώσει στους δούλους Του ειρηνική ζωή, μακροήμερευση, σύνεση, ἀμοιβαία αγάπη, υγιείς απογόνους και τελικά τήν οὐράνια δόξα. Στή δεύτερη εὐχή, ὅπως στή θεία Λειτουργία, ζητεῖ από τό Θεό νά στείλει τή χάρη Του στους νεόνυμφοι. Λέει: «*Κατάπεμψον τήν χάριν σου επί τούς δούλους σου τούτους...ὅπως βιώσωσι κατά τό θέλημά σου*». Στην τρίτη εὐχή παρακαλεῖ τό Θεό νά συνδέσει (ἄρμωσον) τούς νεόνυμφοι.

2. Ποιοί είναι οί σκοποί του γάμου;

Ο κύριος σκοπός του γάμου είναι ή μέσω τῆς κοινωνίας τών συντρόφων πορεία προς τήν αιώνια σωτηρία. Ο γάμος δέν υπηρετεῖ μόνο τίς ποικίλες ανάγκες τῆς παρούσας ζωῆς αλλά κυρίως τήν αιώνια προοπτική. Ο οὐσιαστικός σκοπός του γάμου είναι ή πνευματική τελείωση, ή σωτηρία τών συντρόφων.

Σέ πολλά σημεία ή τελετή του στεφανώματος εὐχεται για τούς νεόνυμφοι τόν στέφανο τῆς ἐπουράνιας δόξας και τήν αιώνια ἀπόλαυση. Ο χριστιανικός γάμος ἐπεκτείνει τή συζυγική αγάπη μέχρι τήν αιώνια ζωή του Παραδείσου. Σ' αὐτή τήν προοπτική ἐντάσσονται και οί ἐπίγειοι στόχοι του γάμου: ή ἀλληλοσυμπλήρωση και ἀλληλοβοήθεια για τίς ανάγκες τῆς ζωῆς και ή τεκνοποιία με τήν ἀγωγή παιδιών.

Άν δέν ὑπάρχει ἀγιασμός και πνευματική πρόοδος, δέν ὑπάρχει πραγματική αγάπη τών συντρόφων και σωστή ἀγωγή τών παιδιών. Ο ἀγιασμός τών γονέων ἐξαγιάζει τήν αγάπη τών συζύγων και τήν τεκνογονία.

Η ἀλληλοσυμπλήρωση ἐννοεῖται με τήν ἔννοια ὅτι τόσο τό ἀνδρικό φύλο ὅσο και τό γυναικεῖο χωρίς τήν ἔνωσή τους είναι ἔλλιπη και ὀλοκληρώνονται με τή συζυγία.

Η τεκνογονία, ἄν και σε πολλά ζευγάρια λόγω ἀτεκνίας δέν ἀποτελεῖ ἀναγκαῖα προϋπόθεση για τήν ὀλοκλήρωση του γάμου, είναι ὅμως για τά περισσότερα ζευγάρια ἕνα βασικό στοιχείο τῆς οικογενειακῆς εὐτυχίας.

Η ἀγωγή τών παιδιών πρέπει νά ἀποσκοπεῖ στην κατά Θεόν ζωή. Στόχος δέν είναι ο καλός ἄνθρωπος, αλλά ο καλός χριστιανός. Η προσευχή, ή μελέτη τῆς Άγίας Γραφῆς, ο ἐκκλησιασμός, ή ἔξομολόγηση και ή θεία Κοινωνία κατευθύνουν φυσιολογικά τά παιδιά προς τό Θεό.

3. Πώς μέσα στό γάμο τελειοποιεῖται ὁ ἄνθρωπος;

Ο γάμος, κατά τήν Έκκλησία μας, θεσπίσθηκε από τό Θεό ὄχι μόνο για νά καλύψει βιολογικές και κοι-

νωνικές ανάγκες του ανθρώπου, αλλά κυρίως για να τον βοηθήσει στην πνευματική ολοκλήρωσή του μέσω της συμβίωσης.

Ἡ κατά Θεόν συμβίωση ὁδηγεῖ τόν ἄνθρωπο στήν τελείωση μέ τή συναίσθηση τῶν ὀρίων του, μέ τό σεβασμό τῶν ἀπόψεων καί τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἄλλου, μέ τήν ἀναγνώριση τῶν προσόντων καί τῆς προσφορᾶς τοῦ συντρόφου, μέ τήν ἠθική ἐγκράτεια, μέ τήν ταπείνωση, μέ τό ἄνοιγμα τῆς καρδιάς, μέ τήν ψυχική ἱκανοποίηση τῆς προσφορᾶς καί τῆς θυσίας.

Ἡ πρὸς τόν Θεόν ἀγάπη δίνει δύναμη στήν ὑπομονή καί στήν ἀνοχή γιά τίς ἰδιαιτερότητες καί ἀδυναμίες τοῦ χαρακτήρα τοῦ συντρόφου. Ἡ συμβουλή τοῦ ἀποστόλου Παύλου στούς Ἐφεσίους «ἀνεχόμενοι ἀλλήλων ἐν ἀγάπῃ» (Ἐφ. 4,2) ἰσχύει ὄχι μόνον στά μέλη τῆς χριστιανικῆς κοινότητας ἀλλά καί στό ζευγάρι τοῦ γάμου. Ἡ διαφορετικότητα τῶν ἀνθρώπων ἐξυπηρετεῖ τήν ἀλληλοβοήθεια, τήν ἀλληλοσυμπάρσταση. Ὅπου ὁ ἕνας ὑπολείπεται, τόν συμπληρώνει ὁ ἄλλος.

Στή συμβίωση ὁ ἕνας διορθώνει τόν ἄλλο μέ πνεῦμα ἀγάπης, καλοσύνης καί κατανόησης. Ὁ ἴδιος ὁ Χριστός εἶπε στούς ἀκροατές Του νά γίνουν σπλαχνικοί πρὸς τόν πλησίον καθώς καί ὁ οὐράνιος Πατέρας εἶναι σπλαχνικός: «γίνεσθε οὖν οἰκτίρμονες καθώς

καί ὁ πατήρ ὑμῶν οἰκτίρμων ἐστί» (Λουκ. 6,36). Στόχος στή διορθωση δέν πρέπει νά εἶναι τό θέλημα τοῦ ἑνός συντρόφου ἀλλά τό θέλημα τοῦ Θεοῦ. Ἄν κάτι στό χαρακτήρα ἢ στή συμπεριφορά τοῦ ἑνός ἀντίκειται στό θέλημα τοῦ Θεοῦ, μέ καλό τρόπο ὁ ἄλλος θά ζητήσει νά διορθωθεῖ.

Γιά νά ἀγαπήσει κάποιος πραγματικά τόν σύντροφό του χρειάζεται πρῶτα νά νικήσει τόν ἐγγενῆ ἐγωισμό του. Αὐτή ἡ νίκη ἐξασφαλίζεται μόνο μέ τή βοήθεια τῆς θείας χάριτος πού προσφέρεται στήν ὅλη πνευματική ζωή τῆς Ἐκκλησίας μας. Ἡ θεία χάρις, ἐπίσης, φωτίζει τόν «χαριτωμένο» ἄνθρωπο νά διακρίνει στή ζωή του τό θέλημα τοῦ Θεοῦ καί τόν δυναμώνει νά τό ἐκπληρώνει.

Στήν προοπτική τῆς αἰώνιας σωτηρίας συμβάλλει καί ἡ παιδοποιία μέ τήν συνακόλουθη ἀνατροφή τῶν τέκνων. Κάθε γονιός θά δώσει λόγο στό Θεό κατά τήν κρίση, ἂν βοήθησε τά παιδιά του νά βροῦν τό δρόμο τῆς κατά Θεόν ζωῆς καί σωτηρίας. Οἱ γονεῖς διδάσκουν τά παιδιά τους κυρίως μέ τό παράδειγμά τους. Π.χ. ἐάν τά διδάσκουν γιά τήν εὐκρίνεια καί οἱ ἴδιοι ψεύδονται, ἀπέτυχαν καί τά παιδιά θά ἀκολουθήσουν τό ψέμα στή ζωή τους. Στήν ἀνατροφή τῶν παιδιῶν δοκιμάζεται ἡ θυσιαστική ἀγάπη τῶν γονέων, ἡ ὑπο-

μονή τους, ό συνεχής αγώνας και ή αγωνία τους, ή έμπιστοσύνη τής ζωής των παιδιών τους στό Θεό.

4. Τί σχέση πρέπει νά έχουν οί γονείς μέ τά παντρεμένα παιδιά τους;

Ό Χριστός επανέλαβε τά λόγια του Δημιουργού στην Παλαιά Διαθήκη πού, όταν έπλασε τή γυναίκα, είπε: «Γιά τή γυναίκα θά έγκαταλείψει ό άνδρας τόν πατέρα του και τή μητέρα του και θά προσκολληθεί σ' αυτή και θά γίνουν ένα σῶμα» (Γέν. 2,24). Αυτή ή απομάκρυνση δέν σημαίνει υποτίμηση ή έγκατάλειψη, αλλά ότι για νά αυξηθεί ή αγάπη του ζευγαριού χρειάζεται ή αποκλειστικότητα στη σχέση των συζύγων. Η αναγκαία αποστασιοποίηση γονιών και παντρεμένων τέκνων πρέπει νά γίνει και από τήν πλευρά των παιδιών και από τήν πλευρά των γονιών. Τά πεθερικά, δυστυχώς, πολλές φορές μέ τίς αδιάκριτες παρεμβάσεις τους διέλυσαν οικογένειες. Άν ό άνδρας αγαπά και συμβουλευέται περισσότερο τή μητέρα του από τή γυναίκα του, τότε ή γυναίκα του πληγώνεται και παγώνει ή αγάπη της.

5. Ποιός ό ρόλος του κάθε φύλου στην οικογένεια;

Στή συζυγική ζωή ή Άγία Γραφή και ή τελετή του γάμου δίνει τό προβάδισμα στόν άνδρα όχι ως έξουσιαστική αλλά ως υπεύθυνο. Ένα παράδειγμα: Όταν ή μητέρα δέν σέβεται τόν άνδρα της και τόν μειώνει στά παιδιά της, ό πατέρας λόγω τής έλλειψης σεβασμού από τά παιδιά του δέν μπορεί νά τά παιδαγωγήσει σωστά παίζοντας τόν ιδιαίτερο πατρικό ρόλο. Η σύγχρονη ψυχολογία λέει πώς ή διαζευγμένη μητέρα ποτέ δέν πρέπει νά κατηγορεί τόν άνδρα της στά μικρά παιδιά της, γιατί τότε βλέπεται ποικιλότητα ή ψυχή τους. Τό ίδιο δέν πρέπει νά γίνει και από τήν άλλη πλευρά.

Τά λόγια του αποστολικού αναγνώσματος του γάμου «ή δέ γυνή ίνα φοβήται τόν άνδρα» δέ σημαίνουν φόβο αλλά σεβασμό. Όπου υπάρχει φόβος δέν υπάρχει αγάπη. Ό άντρας, πάλι κατά τό αποστολικό άναγνωσμα του γάμου, όφείλει νά αγαπά τόσο πολύ τή γυναίκα του ώστε, άν χρειασθεί, νά θυσιάσθει γι' αυτή, όπως έκανε ό Χριστός για τήν Έκκλησία. Όπου υπάρχει ή αγάπη, δέν υπάρχει ανταγωνισμός και αντιπαλότητες έξουσίας. Μέ τήν αγάπη ό καθένας προσπαθεί νά ικανοποιήσει και νά χαροποιήσει τόν σύντροφό του κι όχι νά τόν καταρρακώσει. Στήριγμα του γάμου είναι ή άμοιβαία αγάπη.

6. Ποϋ όφείλονται σήμερα τά πολλά διαζύγια;

Η πιό σπουδαία αιτία είναι ή λανθασμένη έπιλογή του συντρόφου. Πολλοί έφηβοι, χωρίς νά έχουν φθά-

σει στην ψυχοσωματική τους ολοκλήρωση, συνδέονται συναισθηματικά μέ κάποιο πρόσωπο. Όταν άργότερα αλλάξει ό ψυχισμός τους, βλέπουν ότι δέν έχουν άρμονία οί χαρακτήρες τους. Η πιό λανθασμένη έπιλογή είναι εκείνη πού στηρίζεται σε έξωτερικά στοιχεία κι όχι σε έσωτερικά. Η όμορφιά, τό έπάγγελμα, τό άξίωμα και ή οικονομική έπιφάνεια, όταν δέ συνδυάζονται μέ πλούτο ψυχής, είναι ανασταλτικοί παράγοντες στη συμβίωση. Η όμορφιά πολλές φορές κρύβει πολύ έγωισμό και κενότητα πνευματικών ενδιαφερόντων. Έξάλλου ή όμορφιά ως επί τό πλείστον είναι υπόθεση τής νεότητας, ενώ ό πλούτος τής ψυχής έπεκτείνεται σ' όλα τά στάδια τής ζωής. Τά υλικά πλούτη συνήθως άλλοτριώνουν τούς κτήτορες τους και τούς καθιστούν έγωιστές.

Τά έσωτερικά στοιχεία είναι ή πίστη στό Θεό, ή αγάπη ως θυσία, ό σεβασμός τής διαφορετικότητας του άλλου, ή ευαισθησία στόν πόνο του άλλου, ή ειλικρίνεια και ή άγνότητα.

Η πίστη στό Θεό νά μήν είναι θεωρητική, αλλά έμπρακτη. Πίστη μέ αγώνα πνευματικό και συμμετοχή στά Μυστήρια.

Η αγάπη ως θυσία σήμερα είναι δυσεύρετη, γιατί τά νέα παιδιά έχουν ανατραφεί έγωιστικά.

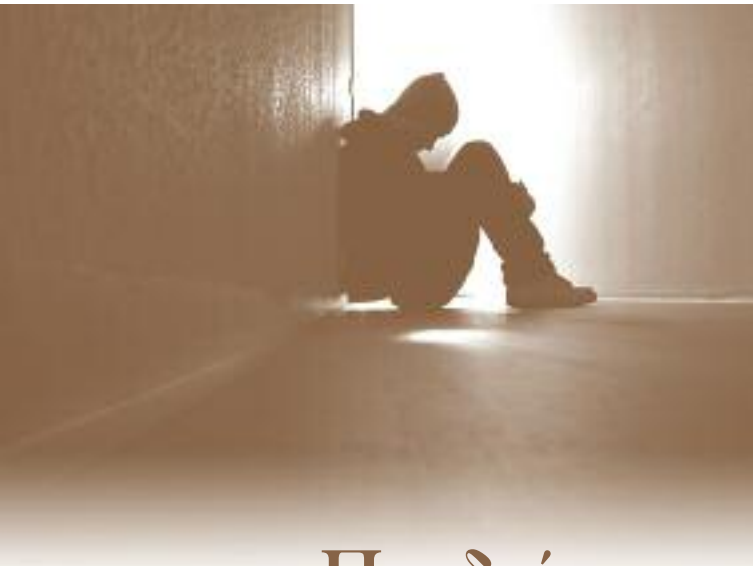
Πολλοί τήν ποικιλία των χαρακτήρων δέν τήν βλέπουν ως αιτία ένότητας και ως άσκηση ύπομονής, αλλά ως λόγο αποστασιοποίησης και άντιπαράθεσης και αδιαλλαξίας στη συνεννόηση.

Αγάπη χωρίς συμπόνια δέν νοείται. Άν κάποιος δέν αισθάνεται οίκτο για τούς ανθρώπους του πόνου και τής ανάγκης, δέν αγαπά πραγματικά κανέναν.

Οί προγαμιαίες σχέσεις τίς περισσότερες φορές λειτουργούν άρνητικά στό δόσιμο τής αγάπης προς τό σύντροφο. Πολλές φορές ή σχέση μέ τούς πρό του γάμου συντρόφους επανέρχεται στη ζωή του έγγάμου και του χαλά τήν οικογένεια.

Η έλευθεριότητα των ήθών τής εποχής μας όδηγει πολλά άτομα στην άπιστία και αυτή στην εύκολη διάλυση του γάμου μέ άρνητικές συνέπειες για τά παιδιά. Έπειδή ή συζυγική άπιστία όδηγει ως επί τό πλείστον στη διάλυση του γάμου, ό Χριστός μίλησε έναντίον τής διάπραξης τής άπιστίας ακόμα και μέ τή σκέψη και τήν έπιθυμία (Ματθ. 5,28).

Υπάρχουν και άλλοι λόγοι διαζυγίων πού παίζουν τό ρόλο τούς μετά τό γάμο, όπως παρεμβάσεις των γονιών στα έσωτερικά τής νέας οικογένειας, ό υπέρμετρος έγωισμός, ή παρουσίαση διάφορων ψυχολογικών προβλημάτων, τά οικονομικά προβλήματα και οί έξαρτήσεις από τήν οίνοποσία, τή χαρτοπαιξία, τά casino και τά ναρκωτικά. ■

Παιδιά καί διαζύγιο

της Παρασκευής Μαντικού, δασκάλας

Τό διαζύγιο σήμερα απασχολεί τους ειδικούς πολύ περισσότερο απ' ό τι παλιότερα. Πολλοί γάμοι καταλήγουν στο διαζύγιο, κι αν δέν καταλήγουν, οί σύζυγοι ζούν συμβατικά, αποφασίζουν νά μείνουν μαζί «για τό χατίρι τών παιδιών». Στήν περίπτωση αύτή οί έντονες συγκρούσεις μεταξύ τών συζύγων, ή έλλειψη διαλόγου, ή σιωπή και ή αδιαφορία γίνονται επώδυνες καταστάσεις για τά παιδιά πού αναγκάζονται καθημερινά νά βλέπουν τούς δυό σημαντικότερους ανθρώπους της νεανικής τους ζωής, νά πληγώνουν ό ένας τόν άλλον.

Όπως ένα δέντρο επηρεάζεται από τήν ποιότητα του άέρα, του νερού και του εδάφους του περιβάλλοντός του, έτσι και ή ψυχική υγεία τών παιδιών καθορίζεται από τήν ποιότητα τών προσωπικών σχέσεων πού υπάρχουν γύρω τους. Τά παιδιά πού μεγαλώνουν σε οικογένειες πού διακρίνονται για τήν επικριτική, άμυντική και περιφρονητική τους στάση έχουν περισσότερες πιθανότητες νά επιδειξουν αντικοινωνική-παραβατική συμπεριφορά και επιδεικτικότητα απέναντι στους φίλους τους. Τά ίδια παιδιά δυσκολεύονται νά συγκεντρώσουν τήν προσοχή τους σε κάτι και νά ήρεμήσουν. Οί συζυγικές συγκρούσεις και τό διαζύγιο προκαλούν αύξημένα προβλήματα υγείας, όπως βήχα και κρυολογήματα. Τά παιδιά πού βιώνουν δυσαρμονικές ένδοικογενειακές σχέσεις βρίσκονται υπό τήν

επίρεια χρόνιας ψυχολογικής πίεσης, όπως δείχνουν τά ύψηλά επίπεδα κατεχολαμινών – όρμονών πού σχετίζονται μέ τό στρές-στά ούρα τους¹.

Γιατί οί σύζυγοι στή σημερινή εποχή φθάνουν πολύ νωρίς στό σημείο νά μήν μπορούν νά επικοινωνήσουν;

Οί πολιτικές ανακατατάξεις τών τελευταίων ετών, ή δυσκολία επιλογής επαγγέλματος και τό πρόβλημα της άνεργίας, αποτελούν σημεία πού συνηγορούν στή σημερινή αστάθεια του γάμου. Παλιότερα ό νέος ή ή νέα, πού αποφάσιζαν νά γίνουν σύντροφοι, θεωρούσαν τό δεσμό του γάμου σταθερό και παντοτινό. Σήμερα οί νέοι σύζυγοι προετοιμάζονται στήν ιδέα του διαζυγίου από τούς πρώτους μήνες του γάμου².

Οί ψυχολογικές αξιώσεις για κατανόηση, σποργή, ήρεμία και αγάπη λείπουν από τούς ανθρώπους της εποχής μας, μέ τούς όποιους αρχίζει ή νέα μας ζωή. Έτσι οί σύζυγοι παύουν νά επικοινωνούν μεταξύ τους και ακολουθεί ό καθένας τό δρόμο του.

Η δυσχερής οικονομική κατάσταση πολλών οικογενειών και οί γρήγοροι ρυθμοί πού άπαιτεί ή σύγχρονη εποχή επηρεάζουν τήν ψυχική ισορροπία τών ανθρώπων. Η κλονισμένη ψυχική υγεία δυσκολεύει τήν προσαρμογή τών νέων στή συζυγική ζωή. Όσο λιγότερη ψυχική άντοχή έχουν οί άνθρωποι, τόσο πιά δύσκολα προσαρμόζονται σε μία νέα ψυχολογική κατάσταση, όπως ό γάμος.

Παλιότερα ή σκέψη και μόνο του διαζυγίου τοποθετούσε τόν άνθρωπο στό περιθώριο της κοινωνικής ζωής. Η μεγάλη κοινωνική έλευθερία και ή ήθδική άπελευθέρωση έχουν ως αποτέλεσμα τό διαζύγιο στις μέρες μας νά μήν έχει άμεσες συνέπειες στις ύπολοιπες σχέσεις του ανθρώπου.

Η σύγχρονη οικογένεια διέρχεται σοβαρή κρίση πού όφείλεται στήν έλλειψη σταθερών και ήθδικών πνευματικών θεμελιών. Πολλοί γάμοι διαλύονται όχι πάντοτε για σοβαρούς λόγους. Σε πολλές οικογένειες ή συμβίωση γίνεται προβληματική μέ τήν επιπολαιότητα του πατέρα ή της μητέρας ή και τών δύο, μέ τήν αδιαφορία τους για τή σωστή διαπαιδαγώγηση τών παιδιών τους, μέ τό κακό παράδειγμά τους. Ό άπόστολος Παύλος συνιστά στους γονείς νά μήν εξοργίζουν τά παιδιά τους, αλλά νά τά ανατρέφουν μέ τήν παιδεία και τή νουθεσία του Κυρίου, και στά παιδιά νά τιμούν και ν' αγαπούν τούς γονείς τους (Εφ. 6,1-4).

Άντιμετωπίζοντας τό διαζύγιο

Κάθε ζευγάρι έχει τή δική του διαδρομή στή σχέση και στό χωρισμό. Τό διαζύγιο είναι δύσκολο για όλη τήν οικογένεια, κυρίως όμως για τά παιδιά, γιατί

αίσθάνονται παραμελημένα. Οί γονείς άγχωμένοι από τά δικά τους προβλήματα, δέν επικοινωνούν μαζί τους αποτελεσματικά και τούς δείχνουν λιγότερη στοργή και τρυφερότητα. Ίδιαίτερα τά μικρά παιδιά έχουν τήν τάση νά κατηγορούν τόν έαυτό τους για τό διαζύγιο τών γονιων τους. Τό αποτέλεσμα μπορεί νά είναι μία συνεχής αίσθηση ένοχης. Η άναχώρηση ενός γονιού μπορεί νά δημιουργήσει στό μικρό παιδί ένα αίσθημα έγκατάλειψης, ακόμα πιό όξυ από αυτό πού προκαλεί ό θάνατος ενός γονιού³.

Τί μπορούμε νά κάνουμε;

Οί γονείς όφείλουν ν' άναγνωρίσουν τά έντονα συναισθήματα πού δημιουργεί ό χωρισμός στό παιδί τους και νά τά αντιμετωπίσουν. Τό καλύτερο πού μπορεί νά κάνει ένας γονέας είναι νά διαβεβαιώσει τό παιδί του ότι ή λύπη είναι φυσιολογική, δικαιολογημένη και κατανοητή. Ήπιδιώνοντας μία σχετική συζήτηση μέ τό παιδί οί γονείς αποδεικνύουν τήν έπιθυμία και τή θέλησή τους νά μει-

νουν κοντά του.

Τό παιδί πρέπει νά είναι υπεράνω τών άρνητικων συναισθημάτων τών γονιων του. Ο γονιός πού λείπει, είναι καλό νά διατηρήσει συχνή επαφή μέ τό παιδί.

Στά μικρότερα παιδιά, ιδιαίτερα, βοηθάει νά έπισημαίνουν οί γονείς ότι δέν προκάλεσαν αυτά τήν κρίση και ότι δέν μπορούν νά κάνουν τίποτα για νά τή σταματήσουν. «Η Πούλια και ό Αύγερinos είναι δυό άστερισμοί πού άγάπηθηκαν πολύ. Τά χαράματα, λίγο πριν βγει ό ήλιος, συναντιούνται για λίγο, κουβεντιάζουν και μετά συνεχίζουν τό ταξίδι τους στόν ουρανό. Ο Σί κατάλαβε ότι από δω και πέρα ή άγάπη τών γονιων του δά μοιάζει μέ τήν άγάπη τής Πούλιας και του Αύγερινου⁴!»

Είναι σημαντικό νά εξηγήσουν οί γονείς στό παιδί τους ότι δά είναι πάντα ό πατέρας και ή μητέρα πού τό λατρεύουν. Είναι αναγκαίο νά μή στρέφεται ό ένας γονιός έναντιόν του άλλου και νά δίνεται προτεραιότητα στό συμφέρον και τό όφελος τών παιδιων. Τά παιδιά δέν έχουν τήν ίδια ψυχική άντοχή μέ τούς μεγάλους και πάντα διακατέχονται από κάποια άνασφάλεια για τό μέλλον τους. Τά υπερβολικά χάδια, τά δώρα και οί υποχωρήσεις, πού γίνονται από πολλούς συζύγους μετά τό διαζύγιο, έχουν σκοπό νά μειώσουν τό συναίσθημα ένοχης πού οί ίδιοι νιώθουν και δέ βοηθούν τήν άνασφάλεια του παιδιού, πού τό διακατέχει έξαιτίας του διαζυγίου.

Τό παιδί πρέπει νά γνωρίζει μέ ποιό γονιό δά

μένει, πόσο συχνά δά βλέπει τό γονιό πού φεύγει από τό σπίτι και αυτό νά τηρηθεί.

Ένας ειδικός βοηθάει σ' αυτές τές δύσκολες για όλους αποφάσεις. Έδώ ό ρόλος του οικογενειακού συμβούλου είναι ύποστηρικτικός προς τό παιδί. Τό βοηθά νά δεχθεί τή νέα κατάσταση και ανάλογα μέ τά ενδιαφέροντά του νά συμμετέχει σε ομάδες ενδιαφερόντων (άθλητικές ομάδες, εκκλησιαστικές ομάδες, μουσικά όργανα, κατασκήνωση). Ο οικογενειακός σύμβουλος εύαισθητοποιεί τούς γονείς νά μή διεκδικούν τό παιδί, σά νά ήταν άντικείμενο, για τήν πρωτιά τής άγάπης του και, γενικά, κατευθύνει τούς γονείς για περισσότερο ουσιαστικό διάλογο μέ τό παιδί.

Βασική προϋπόθεση για ένα σταθερό γάμο είναι οί άνδρωποι πού παντρεύονται νά προετοιμάζονται από τήν οικογένεια, τήν Έκκλησία και τήν κοινωνία για τήν άνάληψη τών ευθυνων τής νέας ζωής τους. Η ύπερπροστασία τής οικογένειας, ό ύπερκαταναλωτισμός τής σημερινής εποχής και ή απομάκρυνση του άνδρωπου από τό Θεό δέ βοηθούν τό άτομο νά ώρι-

.....
Τό καλύτερο πού μπορεί νά κάνει ένας γονέας είναι νά διαβεβαιώσει τό παιδί του ότι ή λύπη είναι φυσιολογική, δικαιολογημένη και κατανοητή.

μάσει ψυχολογικά και κατά συνέπεια νά γίνει υπεύθυνο στό ρόλο του ή τής συζύγου. Έτσι, όταν οί νέοι παντρευτούν, συνειδητοποιούν τές άνάγκες του γάμου και τήν προσωπική τους άδυναμία ν' άντεπεξέλθουν, και από πολύ νωρίς σκέπτονται τό διαζύγιο για νά διαχωρίσουν τές ευθύνες τους από τό σύντροφό τους. Ο γάμος ως Μυστήριο τής Έκκλησίας μας προϋποθέτει τήν άγάπη. Η οικογένεια είναι μία μικρή κοινωνία άγάπης μέ βιολογική, κοινωνική και πνευματική ένότητα. Μέσα σ' αυτήν καλλιεργείται και ώριμάζει ή ψυχική ζωή του άνδρωπου. Η θερμή άτμόσφαιρα τής οικογένειας συντελεί στην άνάπτυξη όμαλης έσωτερικής ζωής. Οί σύζυγοι συνεννοούνται και οί ένδοοικογενειακές σχέσεις είναι άρμονικές. ■

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. Gottman, Η Συναισθηματική Νοημοσύνη τών παιδιων, εκδόσεις Έλληνικά Γράμματα, Αθήνα 2000, σελ. 165.

2. Ε. Πορτοκάλλη, Τό διαζύγιο, τά παιδιά και ό ρόλος του οικογενειακού συμβούλου, Πρακτικά 2ου Έτήσιου Διαιτητικού Έπιστημονικού Συμποσίου, εκδόσεις Έλληνικά γράμματα, Αθήνα 1993, σελ. 40.

3. Αλ. Α. Κατπάτου, Μεγαλώστε εύτυχημένα παιδιά, εκδόσεις Μοντέρνοι καιροί, Αθήνα 2003, σελ. 154.

4. Φ.Τσάμπρα - Ζ. Σκαλίδη, Όταν ό Ντό και ή Λά χώρισαν, εκδόσεις Έλληνικά Γράμματα, Αθήνα 2007.

THE BACHELOR PARTY

(= Τὸ πάρτυ τοῦ ἐργένῃ)

τοῦ Πρωτ. Θεμιστοκλέους Στ. Χριστοδούλου

Ἡ Δύση φαίνεται ιδιαίτερα κατὰ τοὺς τελευταίους αἰῶνες ἦταν καὶ εἶναι μιὰ πρόκληση γιὰ μίμηση ἐκ μέρους τῆς Ανατολῆς. Πρὶν ἀπὸ πολλοὺς αἰῶνες ὅταν ἡ Δύση δὲν εἶχε ἀναπτύξει πολιτισμό, τότε συνέβαινε τὸ ἀντίθετο. Διπλαρὴ ἡ Δύση δανειζόταν πολιτισμὸ ἀπὸ τὴν Ἀνατολή. Πόσο ὅμως παράξενα εἶναι τὰ πράγματα! Οἱ φωτοδότες-Ἀνατολικοὶ νὰ γίνονται ἐξ αἰτίας τοῦ ἄκριτου μιμητισμοῦ μιμπτὲς ξένων στοιχείων καὶ παραδόσεων πρὸς τὶς δικές τους παραδόσεις.

Ἐνα νέο φρούτο προέκυψε κατὰ τὰ τελευταία χρόνια στὴν καθ' ἡμᾶς Ἀνατολή καὶ στὸ γάμο. Στὴν ἀποχριστιανοποιημένη καὶ ἄκρως ὑλιστικὴ Δύση ξεκίνησε ἕνα ἔθιμο. Αὐτὸ τὸ ἔθιμο ἔχει τὸ ὄνομα Bachelor party καὶ γίνεται τὴν προηγουμένη ἡμέρα τῆς τελέσεως τοῦ μυστηρίου τοῦ γάμου.

Τί εἶναι αὐτὸ τὸ Bachelor party; Εἶναι μιὰ θὰ λέγαμε γιορτὴ πρὸς τιμὴν τοῦ μέλλοντος γαμπροῦ ἢ τῆς μελλούσης νύφης σὲ κάποιο νυχτερινὸ κέντρο διασκεδάσεως, ἢ ἀκόμη καὶ κάποια διοργανούμενη γιορτὴ στὴ μορφή τῶν πάρτυ σὲ φιλικὸ στίτι. Αὐτὸ ὅμως τὸ πάρτυ δὲν ἔχει νὰ κάνει μὲ μιὰ σεμνὴ γιορτὴ τοῦ τύπου ποὺ γνωρίζουμε, ὡς εἶναι τῶν γενεθλίων, ἀλλὰ ἔχει σχέση μὲ κάποιο πρόγραμμα ἄκρως πονηρὸ, σεξουαλικό. Οἱ διοργανωτὲς αὐτῶν τῶν πάρτυ σκεπτόμενοι μὲ ποῖο τρόπο καλύτερα θὰ διασκεδάσουν τὸν μέλλοντα γαμπρὸ ἢ νύφη, φίλο ἢ φίλη τους, τοὺς προσκαλοῦν κατὰ τὴν τελευταία νύχτα τῆς ἀγαμίας τους νὰ ξεδώσουν καὶ γιὰ τελευταία φορὰ νὰ ἐρωτροπήσουν ἐλεύθερα ἢ καλύτερα νὰ πορνεύσουν μὲ μιὰ ἄλλη ὑπαρξη, ἔχοντας ὡς ἐλαφροντικὸ τὴν αὐριανὴ δέσμευσή τους μὲ τὸ γάμο.

Φυσικὰ κάποιες φορὲς αὐτὰ τὰ πάρτυ γίνονται γιὰ νὰ ὀργιάσουν καὶ οἱ ἴδιοι οἱ διοργανωτὲς τους. Ἀντιλαμβανόμεθα τὸ μέγεθος τῆς κραιπάλης αὐτῆς τῆς γιορτῆς!

Ὡς πνευματικὸς ἐξομολόγος πολλὰς φορὲς ἄκουσα στὸ πετραχήλι μου νέους καὶ νέες ποὺ διασκεδάσαν κατ' αὐτὰ τὰ πάρτυ πορνεύοντας μιὰ ἀκριβῶς ἡμέρα πρὶν τὴν τέλεση τοῦ ἱεροῦ μυστηρίου τοῦ γάμου τους.

Μπροστὰ λοιπὸν σ' αὐτὴν τὴν δαιμονικὴ δια-

στροφή ἀπαιτεῖται μιὰ τοποθέτηση μὲ βάση τὴν Ὁρθόδοξη διδασκαλία καὶ τὴν Ἱερὰ Παράδοση τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μας σὲ τέτοιου εἴδους ξενόφερτα ἔθιμα.

Τὸ ἱερὸ Μυστήριον τοῦ γάμου εἶναι θεοπαράδοτο. Ὡς ἐκ τούτου δὲν μπορεῖ νὰ προσεγγίξεται ἐπιπόλαια καὶ χωρὶς πνευματικὴ προετοιμασία. Ἡ πνευματικὴ προσέγγιση αὐτοῦ τοῦ μυστηρίου δὲν εἶναι ὑπόθεση μιᾶς συγκεκριμένης ὥρας, αὐτῆς ἐν. τῆς στιγμῆς τῆς ἱερολογίας τοῦ μυστηρίου, ἀλλὰ ἀπαιτεῖ ἐκ μέρους τῶν μελλονύμφων, ἀλλὰ καὶ τῶν κουμπάρων, ἐξομολόγηση καὶ εὐλικρινὴ μετάνοια.

Ἔτσι πρὶν τὸ μυστήριον τοῦ γάμου προηγεῖται ἐκ μέρους τῶν μελλονύμφων μιὰ περίοδος πνευματικῆς γνωριμίας. Αὐτὴ συνίσταται στὸ δίπλοιο: α) πνευματικὸς-ἐξομολόγος καὶ μελλονύμφοι καὶ β) γαμπρὸς καὶ νύφη.

Στὴ μὲν πρώτη περίπτωσιν ὑπάρχει ἀπὸ κοινοῦ συχνὴ ἐπαφὴ μελλονύμφων μὲ ἐξομολόγο. Αὐτὸ σημαίνει κοινὸς πνευματικὸς ἀγῶνας, ἄσκηση, ἐγκράτεια, προσευχή, κοινὴ θεία μεταληψη.

Στὴ δὲ δεύτερη περίπτωσιν μεταξὺ τῶν μελλονύμφων ἀπαιτεῖται κοινὸς ἀγῶνας, ὑπομονή, ἀλληλοκατανόηση, τήρηση τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, ἀλληλογνωριμία σὲ θέματα ψυχῆς, πίστεως, οἰκογένειας, γονέων, συγγενῶν καὶ φίλων.

Οἱ παράνυμφοι (δηλ. οἱ κουμπάροι) δὲν εἶναι οἱ κομπάρσοι τῆς θεατρικῆς παράστασης (sic), οἱ δωροθέτες ἢ οἱ πορτοφολάδες τοῦ ἱεροῦ μυστηρίου τοῦ γάμου, ἀλλὰ εἶναι οἱ ἐν Χριστῷ ἀδελφοὶ καὶ οἱ ἐγγυητὲς γιὰ τὴ θεμελίωση καὶ στερέωσίν του. Ὡς ἐκ τούτου οἱ κουμπάροι καλὸν θὰ εἶναι νὰ κάνουν πνευματικὴ ζωὴ, νὰ εἶναι πιστοί, μὲ ἐξομολόγηση, τακτικὸ ἐκκλησιασμὸ καὶ μετοχὴ τῶν ἀχράντων Μυστηρίων.

Κι αὐτὸ γιὰ τὴν οἱ παράνυμφοι μὲ τὴ συμβουλή καὶ τὸ παράδειγμά τους πολλὰ μποροῦν νὰ συνεισφέρουν πρὸς τὸ νέο ζευγάρι.

Γιὰ τὴν καλύτερη βίωση τοῦ μυστηρίου τοῦ γάμου καὶ τῆς ἱερολογίας του ἀπαιτεῖται ἐκ μέρους τῶν μελλονύμφων προετοιμασία γιὰ μετοχὴ στὰ ἄχραντα Μυστήρια. Ἡ προσέγγιση στὸ μυ-

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟ

ΧΡΟΝΙΚΑ - ΕΙΔΗΣΕΙΣ

*του κ. Έλευθερίου Χρυσόχου, Γραμματέως του Γραφείου εκπροσωπήσεως
του Οικουμενικού Πατριαρχείου στην Αθήνα*

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2009

► Τήν 7ην Απριλίου 2009, πραγματοποιήθηκε ιδιαίτερη συνάντηση του Οικουμενικού Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου μετά του Έξοχτάτου Προέδρου των Ήνωμένων Πολιτειών της Αμερικής κ. Barack Obama, εις τό Ξενοδοχείο Conrad της Κωνσταντινουπόλεως. Στή συνάντηση, ή όποία πραγματοποιήθηκε σέ κλίμα έγκαρδιότητας, άμοιβαίου σεβασμού και ούσιαστικής τοποδετήσεως των βασικών θεμάτων, ήταν παρόντες ό Διευθυντής Υπηρεσιών (Chief of Staff) του Λευκού Οίκου κ. R. Emmanuel και ό Σεβασμιώτατος Αρχιεπίσκοπος Αμερικής κ. Δημήτριος. Ο Πρόεδρος Obama άνέφερε ότι, πέραν της μνείας του ζητήματος της Θεολογικής Σχολής Χάλκης κατά τήν όμιλία του εις τό Τουρκικό Κοινοβούλιο, συνεζήτησε για τό θέμα αυτό και μέ τόν Πρόεδρο της Τουρκικής Δημοκρατίας κ. Γκιούλ και διεπίστωσε τήν ύπαρξη καλής διαδέσεως, αλλά συνάμα και δυσκολιών. Έδήλωσε πάντως ότι θά συνεχίσει τήν παρακολούθηση του όλου ζητήματος. Ο Οικουμενικός Πατριάρχης, στή συνάντηση αυτή, έκαμε τίς ακόλουθες άναφορές και τοποδετήσεις: 1) Παρεκάλεσε έπιμόνως διά τήν έπίσπευση της έπαναλειτουργίας της Θεολογικής Σχολής της Χάλκης ως βασικής προϋποδέσεως για τή μόρφωση και τήν προετοιμασία του Ίεροϋ Κλήρου τόσο για τό παρόν, όσο και για τό μέλλον του Πατριαρχείου. 2) Έτόνισε τή σημασία της δρησκευτικής έλευθερίας για τίς μειονότητες της Τουρκίας. 3) Άνέφερε ότι ύποστηρίζει τήν προσπάθεια εντάξεως της Τουρκίας στην Εύρωπαϊκή Ένωση για τό καλό, όπως ειπε, όλων. 4) Έσημείωσε τή σημασία της εργασίας όλων για τό περιβάλλον, και πληροφόρησε για τό προσεχές οικολογικό Συμπόσιο του Οικουμενικού Πατριαρχείου στις Η.Π.Α. (Ποταμός Mississippi), τόν Οκτώβριο του 2009. 5) Ευχαρίστησε τόν Πρόεδρον Obama για τή συνάντηση και για τό έμπρακτο ενδιαφέρον του για τά φλέγοντα θέματα του Οικουμενικού Πατριαρχείου.

► Ο Οικουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαίος, από 8 έως 11 Απριλίου, μετέβη στό Παρίσι προκει-

μένου νά παραστεί εις τά επίσημα έγκαίνια της μεγαλοπρεπούς Έκδέσεως δεσαυρών του Αγίου Όρους στό Petit Palais της Γαλλικής Πρωτεύουσας. Στά έγκαίνια της εκδέσεως ήταν παρών ό Έξοχ. Πρωθυπουργός της Ελλάδος κ. Κων/νος Καραμανλής, ενώ όμιλησαν ό Δήμαρχος Παρισίων, ή Υπουργός Έξωτερικών της Ελλάδος κ. Ντόρα Μπακογιάννη και ό Πατριάρχης. Κατά τήν παραμονή εις Παρισίους ό Πατριάρχης συναντήθηκε μέ τόν Πρωθυπουργό της Γαλλίας, τόν Πρόεδρο της Γερουσίας, τούς Υπουργούς Έσωτερικών και Περιβάλλοντος, μέ τόν Πολιτικό Διοικητή του Αγίου Όρους και τήν πολυμελή αντιπροσωπεία των Αγιορειτών Πατέρων που μετέβησαν στό Παρίσι για τήν εκδεση, μέ τόν Ρ/Καθολικό Αρχιεπίσκοπο Παρισίων, καθώς και μέ τούς πρέσβεις της Ελλάδος και της Τουρκίας.

► Μέ τήν προβλεπόμενη εκκλησιαστική τάξη και σέ κλίμα κατανύξεως, αλλά και λαμπρότητας, και μέ τή συμμετοχή πλήθους πιστών, τελέσθηκαν στον Πάνσεπτο Πατριαρχικό Ναό όλες οι ακολουθίες της Μεγάλης Έβδομάδος. Τό βράδυ της Αναστάσεως ό Οικουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαίος άπηύδυνε έόρτιο Μήνυμα προς τόν Όρθόδοξο κόσμο. Στή συνέχεια τελέσθηκε ή Πασχάλιος πανηγυρική Πατριαρχική και Συνοδική Θεία Λειτουργία. Άπό του Ίεροϋ Άμβωνος άναγνώσθηκε, από τόν Αρχιγραμματέα της Αγίας και Ίερας Συνόδου Πανοσιολ. Αρχιμανδρίτη κ. Έλπιδοφόρο, ή επί τῷ Αγίῳ Πάσχα Πατριαρχική Απόδειξις. Τό πρωί της Κυριακής του Πάσχα τελέσθηκε μέ μεγαλοπρέπεια ό Έσπερινός της Αγάπης προεξάρχοντος του Πατριάρχου, περιστοιχιζόμενου υπό Μητροπολιτών. Τό ιερό Ευάγγελιο διαβάσθηκε σέ δέκα συνολικά γλώσσες. Στο τέλος του Έσπερινού ό Οικουμενικός Πατριάρχης διένειμε στό πολυπληθές εκκλησίασμα τά πασχάλινά ώά.

► Τό Οικουμενικό Πατριαρχείο, στα πλαίσια της ποιμαντικής ευθύνης και μητρικής στοργής του, έλαβε πρόνοια ώστε οι πολυάριθμοι Ρώσσοι και άλλοι σλαβικής καταγωγής Όρθόδοξοι της Αττά-

λειας και των περιχώρων της να εξυπηρετηθούν ως προς τις λειτουργικές και εν γένει πνευματικές ανάγκες τους κατά την Αγία και Μεγάλη Έβδομάδα και τό Άγιο Πάσχα. Προς τοῦτο απέστειλε ἐκεῖ τόν Όσιολ. Ίερομόναχον κ. Μιχαήλ Anishchenko και τόν Ίερολ. Πατριαρχικό Διάκονο κ. Βησσαρίωνα Κομζιά, οἱ ὁποῖοι ἱερούργησαν κατά τάς ἁγίας ἡμέρας τῶν Παθῶν και τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου, ἐνῶ πολλοί πιστοί προσῆλθαν στό μυστήριο τῆς ἱερᾶς ἐξομολογήσεως. Οἱ τοπικές ἀρχές συμπαραστάθηκαν μέ εὐγένεια και προθυμία. Ἡ Ἀνάσταση τοῦ Κυρίου ἐορτάσθη και στήν Καππαδοκία, ἱεουργοῦντος τοῦ Αἰδεσιμ. Σακελλαρίου κ. Σταύρου Μάρντογλου.

► Ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης, τήν 21ῃ Ἀπριλίου, κληθεῖς μετέβη εἰς τό Πλημμελειοδικεῖο Πριγκηποννήσων και κατέδωσε γιά τό θέμα τῆς ἐν Χάλκη Σκήτεως τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτήρος, ἐντός τῶν πλαισίων τῆς συνεχιζομένης δίκης. Σημειώνεται ὅτι τό Δασαρχεῖο τῶν Πριγκηποννήσων προέβη σέ παράνομη κατεδάφιση τῆς στέγης, τῆς θύρας, τῶν παραθύρων κ.λπ. τῆς Σκήτης, ἀμέσως μετά τήν ἀνακαίνισή της, κατόπιν μέριμνας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, εἰς τό ὁποῖο ὑπάγεται. Ἡ δίκη θά συνεχισθεῖ.

► Τήν Πέμπτη, 23ῃν Ἀπριλίου, ἐπί τῇ ἱερᾷ μνήμῃ τοῦ Ἁγίου ἐνδόξου Μεγαλομάρτυρος Γεωργίου τοῦ Τροπαιοφόρου, κατά τήν ὁποία ἐορτάζει ὁ Πάνσεπτος Πατριαρχικός Ναός, ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος παρέστη συμπροσευχόμενος ἀπό τοῦ ἱεροῦ βήματος κατά τήν τελεσθεῖσαν Τρισαρχιερατική Θεία Λειτουργία προεξάρχοντος τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Τρανουπόλεως κ. Γερμανοῦ και συνιερουργούντων τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Μυριοφύτου και Περιστάσεως κ. Εἰρηναίου και Μοσχονησίων κ. Ἀποστόλου, κατά τήν ὁποία τελέσθη και ἡ εἰδισμένη ἀρτοκλασία ὑπέρ τῶν ἐν Ἀμερικῇ και ἀπανταχοῦ τῆς δεσποτείας Κυρίου τέκνων τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μ. Ἐκκλησίας. Στό τέλος τῆς Θείας Λειτουργίας ὁ Πατριάρχης, ἐχειροθέτησε τόν Ἑλλογιμ. κ. Γεώργιον Παπάξογλου, Καθηγητὴν τοῦ Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης, εἰς τό ὄφικιον τοῦ Ἄρχοντος Ὑπομνηματογράφου τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μ. Ἐκκλησίας.

► Τήν Σμύρνη ἐπισκέφθηκε ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης ἀπό 25 ἕως 26 Ἀπριλίου. Κατά τήν ἱερά αὐτή ἀποδημία τόν Πατριάρχη συνόδευσαν ὄμιλοι πιστῶν ἐξ Ἑλλάδος και ἀλλαχοῦ. Ὁ Πατριάρχης μέ τούς προσκυνητές μετέβησαν στήν Ἀρχαία Ἐφεσο ὅπου εἰς τά ἐρείπια τοῦ Ναοῦ τῆς Θεοτό-

κου, στόν ὁποῖο συνεκλήθη ἡ Ἁγία Γ΄ Οἰκουμενική Σύνοδος, ἐψάλη ὁ Ἑσπερινός, χοροστατοῦντος τοῦ Πατριάρχου, ὁ ὁποῖος και ὁμίλησε πρὸς τούς πιστούς. Τό πρωῖ τῆς ἐπομένης, Κυριακῆς τοῦ Θωμᾶ, ὁ Πατριάρχης χοροστάτησε κατά τῇ Θεία Λειτουργία στό Ναό τῆς Ἁγίας Φωτεινῆς Σμύρνης, ἐν μέσῳ πυκνοῦ ἐκκλησιάσματος. Ὁ Πατριάρχης στό τέλος τῆς Λειτουργίας ἐτέλεσε Τρισάγιο ὑπέρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ διατελέσαντος ἐφημερίου τοῦ Ναοῦ ἀειμνήστου π. Τιμοθέου Ἀργουδάρη, ὡς και τῶν ψυχῶν τῶν ἐν Σμύρνη και ἐν τῇ περιοχῇ αὐτῆς ἀναπαυομένων πατέρων και ἀδελφῶν ἡμῶν και ὁμίλησε πρὸς τούς πιστούς, διανέμοντας τά πασχαλινά ὠά. Ἀκολούθησε ὑπαίθριος δεξίωση στόν αὐλόγυρο τοῦ Ναοῦ και στή συνέχεια γεῦμα σέ ἐστιατόριο τῆς πόλεως. Μετά ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης ἐπεσκέφθη τό Γενικό Προξενεῖο τῆς Ἑλλάδος. Στή συνέχεια δέ ἅπαντες μετέβησαν εἰς τό Ὁρθόδοξο Κοιμητήριο τῆς Σμύρνης, στό ὁποῖο ὁ Πατριάρχης ἔψαλε Τρισάγιο ὑπέρ ἀναπαύσεως πάντων τῶν ἐν αὐτῷ ἀναπαυομένων.

ΜΑΪΟΣ 2009

► Τήν Τετάρτη 20ῃ Μαΐου ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας τῆς Οὐκρανίας κ. Βίκτωρ Γιούστσενκο, συνοδευόμενος ὑπό συνεργατῶν αὐτοῦ, ἐπισκέφθηκε εἰς τήν πατριαρχική κατοικία τόν Οἰκουμενικό Πατριάρχη κ.κ. Βαρθολομαῖο. Μεταξύ τῶν δυό ἀνδρῶν διεξήχθη μακρά και ἐγκάρδια συνομιλία ἐπί θεμάτων κοινῶν ἐνδιαφέροντος. Στή συνεργασία αὐτή ἔλαβαν μέρος ἐκ μέρους τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Ἐμμανουήλ και ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Ἐλπιδοφόρος, Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἁγίας και Ἱερᾶς Συνόδου, οἱ ὁποῖοι εἶχαν ἐκπροσωπήσει τόν Θρόνο κατά τό παρελθόν σέ ἐκκλησιαστικές ἀποστολές εἰς τήν Οὐκρανία.

► Ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης, μαζί μέ νέους τῆς μέσης και πανεπιστημιακῆς ἐκπαίδευσως, τό Σάββατο 23 Μαΐου, ἐπισκέφθηκε διαφόρους ἀρχαιολογικούς και ἱστορικούς χώρους. Τό μεσημέρι ὁ Πατριάρχης παρέδωσε στοὺς νέους γεῦμα σέ κεντρικό ἐστιατόριο τῆς Κ/πόλεως.

► Τήν Κυριακή 24 Μαΐου 2009 τελέσθηκε στόν Πάνσεπτο Πατριαρχικό Ναό ἡ ἐξόδιος ἀκολουθία τοῦ Μεγάλου Οἰκονόμου τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας π. Μελετίου Σακκουλίδου, κληρικοῦ λογίου και δραστηρίου, ὁ ὁποῖος προσέφερε πολλά εἰς τήν ὁμογένεια και τό Πατριαρχεῖο, μέ τῇ μόρφωση και τήν καλλιέργειά του, τίς γνώσεις και τό

ἦθος του. Τῆς νεκρωσίμου ἀκολουθίας προεξῆρχε ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γέρων Δέρκων κ. Κωνσταντῖνος. Τόν συμπροσευχόμενο Οἰκουμενικό Πατριάρχη, ὁ Ὅποιος εἰς τό τέλος ἀσπασθήκε τή σορό τοῦ ἐκλιπόντος κληρικοῦ, ἐκπροσώπησε ὁ Πανοσιολ. Μέγας Ἀρχιδιάκονος κ. Μάξιμος καί τόν ἐπικήδειο λόγο ἐξεφώνησε ὁ Πανοσιολ. Τριτεύων τῶν Πατριαρχικῶν Διακόνων κ. Ἀνδρέας. Ὁ ἐνταφιασμός τελέσθηκε στό κοιμητήριό τοῦ Σισλί ὑπό τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Τρανουπόλεως κ. Γερμανοῦ. Στήν αἴθουσα τοῦ Νεκροταφείου σκιαγράφησε τήν προσωπικότητα τοῦ ἐκλιπόντος ὁ ἐξ ἀγχιστείας ἀδελφός αὐτοῦ Σεβ. Μητροπολίτης Πέργης κ. Εὐάγγελος.

► Τήν ἐπίσημη εἰρηνική ἐπίσκεψή του εἰς τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο καί τόν Προκαθήμενον Αὐτοῦ πραγματοποίησε ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Βουκουρεστίου, Μητροπολίτης Οὐγγροβλαχίας καί Πατριάρχης Ρουμανίας κ.κ. Δανιήλ, ὁ ὁποῖος ἀφίχθη στήν Κ/πολη τήν 27η Μαΐου. Ὁ Μακ. Πατριάρχης προέστη Δοξολογίας στόν Πάνσεπτο Πατριαρχικό Ναό, ἐνῶ πρῖν εἶχαν ἀποδοθεῖ οἱ προβλεπόμενες ἀπό τό Πατριαρχικό Πρωτόκολλο τιμές. Στή συνέχεια ὁδηγήθη εἰς τήν Αἴθουσα τοῦ Θρόνου, ὅπου ἐγένετο ἐπισημῶς δεκτός μετά πολλῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης καί ἐγκαρδιότητος ὑπό τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, καί τῆς σεβασμίας Ἱεραρχίας τοῦ Θρόνου, γενομένων τῶν ἐπισήμων προσφωνήσεων. Τό ἑσπέρας τῆς ἰδίας οἱ δύο Πατριάρχες παρέστησαν συμπροσευχόμενοι στήν ἀκολουθία τοῦ Ἑσπερινοῦ στόν Ἱ. Ναό Ἁγίας Παρασκευῆς τῆς Κοινότητος Πικριδίου, στό τέλος τοῦ ὁποῖου ὁ Μακ. Πατριάρχης Ρουμανίας ἐτέλεσε τά ἐγκαίνια, στήν Κοινοτική αἴθουσα τοῦ Ναοῦ, τῆς νεοϊδρυθείσης Βιβλιοθήκης τῆς Ρουμανικῆς Παροικίας στήν Κ/πολη. Τήν ἐπομένη, Πέμπτη 28η Μαΐου, ἑορτή τῆς Θείας Ἀναλήψεως, τελέσθηκε στόν Πάνσεπτο Πατριαρχικό Ναό, μέ τήν προβλεπόμενη ἐκκλησιαστική τάξη ἢ Θεία Λειτουργία, κατά τήν ὁποία συνελειτούργησαν ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρδολομαῖος, καί ὁ Πατριάρχης Ρουμανίας κ.κ. Δανιήλ, συλλειτουργούντων ἀρχιερέων τῶν δύο Ἐκκλησιῶν. Μετά τήν ἀπόλυση ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης προσεφώνησε τόν Μακ. Πατριάρχη Ρουμανίας, ὁ ὁποῖος καί ἀντεφώνησε καταλλήλως. Ἀκολούθησε ἡ εἰδισμένη ἀνταλλαγή ἀναμνηστικῶν δώρων καί οἱ πολυχρονισμοί τῶν Πατριαρχῶν. Τήν ἐπομένη διεξήχθησαν οἱ προβλεπόμενες συνομιλίες τῶν ἀντιπροσωπειῶν τῶν δύο Ἐκκλησιῶν.

► Τήν 30η Μαΐου ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης καί ὁ Πατριάρχης Ρουμανίας μετέβησαν στήν Καππαδοκία. Τό μεσημέρι τῆς αὐτῆς ἡμέρας ὁ Οἰκουμενικός

Πατριάρχης συναντήθηκε μετά τοῦ Ἐξοχ. κ. Κωνσταντῖνου Στεφανοπούλου, πρώην Προέδρου τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας, προσκεκλημένου Αὐτοῦ εἰς τό προσκύνημα τῆς Καππαδοκίας. Τό ἀπόγευμα τελέσθηκε Ἑσπερινός εἰς τόν Ἱερό Ναό τῶν Ἁγίων Κωνσταντῖνου καί Ἑλένης στή Συνασό, τόν ὁποῖο παρακολούθησαν πολλοί ἀρχιερεῖς ἀπό τήν Ἑλλάδα, τήν Κύπρο καί ἄλλα μέρη τῆς Εὐρώπης, Ἄρχοντες Ὀφφικίαλοι ἐξ Ἀμερικῆς, καί ἀπειράριθμοι πλῆθος προσκυνητῶν ἐξ Ἑλλάδος, Ρουμανίας, Κύπρου, Μ. Βρετανίας, Βελγίου καί ἀλλαχοῦ. Εἰς τό τέλος τοῦ Ἑσπερινοῦ ἐκήρυξε τόν Θεῖο Λόγο ὁ Μακ. Πατριάρχης Ρουμανίας, τόν ὁποῖον παρουσίασε εἰς τό ἐκκλησίασμα μέ θερμά λόγια ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης. Οἱ δύο Προκαθήμενοι προσεκύνησαν σέ Ναούς τῆς περιοχῆς, καί στή συνέχεια μετέβησαν εἰς Νεάπολη (Nevsehir), ὅπου ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης εὐλόγησε τήν ἔναρξη τοῦ Ἰου Παγκοσμίου Συνεδρίου Ἱατρικῆς μέ θέμα «Personalized Medicine: Promises and Challenges in Primacy Health Care». Τήν ἐπομένη, Κυριακή τῶν Ἁγίων Πατέρων, τῶν συγκροτησάντων τήν ἐν Νικαία Α' Οἰκουμενική Σύνοδο, οἱ δύο Προκαθήμενοι συνελειτούργησαν στόν Ἱ. Ναό τοῦ Ἁγίου Θεοδώρου Μαλακοπῆς (Derinkuyu). Μετά τήν ἀπόλυση ἐτελέσθη Τρισάγιο ὑπέρ ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν πάντων τῶν ἐν Καππαδοκία τελειωθέντων καί ἀναπαυομένων πατέρων καί ἀδελφῶν ἡμῶν. Τήν Δευτέραν, 1ην Ἰουνίου, οἱ δύο Πατριάρχες ἐπισκέφθηκαν τόν Νομάρχη καί Δήμαρχο Νεαπόλεως καί στή συνέχεια Ναούς καί μνημεῖα τῆς περιοχῆς. Ὁ Μακ. Πατριάρχης Ρουμανίας ἀνεχώρησε ἐκ Κ/πόλεως τήν ἐπομένη, 2α Ἰουνίου.

ΙΟΥΝΙΟΣ 2009

► Ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης ἐπισκέφθηκε ἀπό 3 ἕως 5 Ἰουνίου τή γενέτειρα Αὐτοῦ νῆσο Ἰμβρο. Κατά τήν παραμονή Του εἰς Ἰμβρο ὁ Παναγιώτατος ἐπεσκέφθη τήν Ἱερά Μητρόπολη καί τά χωρία Ἅγιοι Θεόδωροι καί Γλυκύ. Παρέστη εἰς τά θυρανοῖξια τῶν ἐξωκκλησιῶν τοῦ Τιμίου Προδρόμου εἰς τά Καλάμια τοῦ Εὐλαμπίου, τελεσθέντα ὑπό τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Δράμας κ. Παύλου, καί τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου Βαρδολομαίου εἰς τήν περιοχή Καλύφα Γλυκέος, τελεσθέντα ὑπό τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Νεαπόλεως καί Σταυρουπόλεως κ. Βαρνάβα, ὁμιλήσας πρὸς τοὺς συγκεντρωθέντας πιστοὺς. Ἐπίσης, ὁ Πατριάρχης ἀσχολήθηκε μέ τήν διοργάνωση Μουσείου στό χωριό του καί ἐπεκοινώνησε μετά πολλῶν συμπατριωτῶν Του. Κατά τό τριήμερο τῆς ἐν Ἰμβρῳ παραμονῆς Του ὁ Παναγιώτατος καί οἱ συνοδοὶ Του ἔτυχαν τῆς θερμῆς

φιλοξενίας, ως πάντοτε, τοῦ οἰκείου Ποιμενάρχου Σεβ. Μητροπολίτου Ἰμβρίου καί Τενέδου κ. Κυρίλλου.

► Μέ τή συμμετοχή πλήθους πιστῶν, κληρικῶν καί λαϊκῶν, ἀπό ὅλο τόν κόσμο, ἐορτάσθησαν καί ἐφέτος τά σεπτά ὀνομαστήρια τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρδολομαίου. Ὁ Παναγιώτατος χοροστάτησε εἰς τόν Ἑσπερινό τῆς ἐορτῆς, ὁ ὁποῖος τελέσθηκε στήν Ἱερά Μονή Ζωοδόχου Πηγῆς Βαλουκλῆ. Στό τέλος τοῦ Ἑσπερινοῦ ὁ Πατριάρχης ἐτέλεσε Τρισάγιο ὑπέρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ ἀειμνήστου Ἱερομονάχου Βαρδολομαίου Κουτλουμουσιανοῦ, τοῦ Ἰμβρίου, καί ἐχειροδέτησε εἰς τό ὄφρῆκιο τοῦ Ἄρχοντος Δεπουτάτου τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μ. Ἐκκλησίας τόν Ἐντιμ. κ. Ἰωάννη Ἀλαχοῦξο, ἀπό τήν Ἀμερική, καί ὁμίλησε εἰς τό πολυπληθές ἐκκλησίασμα. Στήν συνέχεια παρετέθη δεξίωση στήν αὐλή τῆς Μονῆς κατά τήν ὁποία οἱ παρεπιδημοῦντες Ἀρχιερεῖς, ὁ Κληρικός καί ὁ λαός, ὑπέβαλαν εἰς τόν Πατριάρχη τά ἐόρτια σέβη καί τά συγχαρητήριά τους. Τήν ἐπομένη, ἀνήμερα τῆς ἐορτῆς, ὁ Πατριάρχης χοροστάτησε σέ πολυαρχιερατική συγχοροστασία κατά τήν τελεσεῖσα Θεία Λειτουργία στόν Πάνσεπτο Πατριαρχικό Ναό. Στή Θεία Λειτουργία προσῆλθε καί ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμος ὁ Β΄, ὁ ὁποῖος καί συμπροσευχήθηκε ἀπό τό Ἀντίθρονο τοῦ Σολέα. Μετά τό πέρας τῆς Θείας Λειτουργίας τόν ἐορτάζοντα σεπτό Προκαθήμενο, προσεφώνησαν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γέρων Χαλκηδόνος κ. Ἀθανάσιος καί ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμος Β΄, ἀντεφώνησε δέ ὁ Πατριάρχης, ψαλέντος ἐν κατακλείδι ὑπό τῶν Πατριαρχικῶν Χορῶν τοῦ Πολυχρονισμοῦ Αὐτοῦ. Ὁ Πατριάρχης δέχθηκε εἰς τό Γραφεῖο Του, προκειμένου νά ἐκφράσουν εἰς Αὐτόν τίς εὐχές τους, τήν σεβασμία Ἱεραρχία καί στή συνέχεια τούς Κληρικούς καί λαϊκοὺς ὑπαλλήλους τῆς Πατριαρχικῆς Αὐλῆς μέ ἐπί κεφαλῆς τόν Μέγα Πρωτοσύγκελλο κ. Στέφανο. Τό μεσημέρι ὁ Παναγιώτατος παρέδωσε ἐόρτιο γεῦμα.

► Εἰς τό ἐν Σαμπεζῦ Γενεύης Ὁρθόδοξο Κέντρο τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου συνῆλθε, ἀπό 8ης μέχρι 12ης Ἰουνίου 2009, ἡ Δ΄ Προσυνοδική Πανορθόδοξος Διάσκεψις, συγκληθεῖσα ὑπό τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρδολομαίου, τῆ συμφώνῳ γνώμῃ τῶν Μακαριωτάτων Προκαθημένων τῶν κατά τόπους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Οἱ ἐργασίες τῆς Διασκέψεως ἄρχισαν μέ Πανορθόδοξη Θεία Λειτουργία κατά τήν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς καί διεξήχθησαν ὑπό τήν προεδρία τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Περγάμου κ. Ἰωάννου, ἐκπροσώπου τοῦ Οἰκου-

μενικοῦ Πατριάρχου, μέ τή συνδρομή τοῦ Γραμματέως ἐπί τῆς προπαρασκευῆς τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ἑλβετίας κ. Ἱερεμίου. Στή Διάσκεψη συμμετεῖχαν ἐκπρόσωποι ὅλων τῶν Αὐτοκεφάλων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, κατόπιν προσκλήσεως τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρδολομαίου. Οἱ Προκαθήμενοι τῶν κατά τόπους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἀπέστειλαν χαιρετισμούς στοὺς συμμετέχοντες τῆς Διασκέψεως, ἐνῶ τά μέλη τῆς Διασκέψεως ἀπέστειλαν τηλεγραφήματα πρὸς ὅλους τοὺς Προκαθημένους ἐξαιτούμενοι τίς προσευχές καί τίς εὐλογίες τους. Θέμα τῆς Δ΄ Προσυνοδικῆς Πανορθόδοξου Διασκέψεως ἦταν, συμφώνως πρὸς τήν βούληση τῶν Προκαθημένων τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἡ συζήτηση ἐπί τοῦ ζητήματος τῆς κανονικῆς ὀργανώσεως τῆς Ὁρθοδόξου Διασπορᾶς. Ἡ Διάσκεψη ἐξέφρασε τήν κοινή βούληση πασῶν τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν γιά τήν ἐπίλυση τοῦ προβλήματος τῆς κανονικῆς ὀργανώσεως τῆς Ὁρθοδόξου Διασπορᾶς, συμφώνως πρὸς τήν ἐκκλησιολογία, τήν κανονική παράδοση καί πράξη τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἡ Διάσκεψη ἀπεφάσισε τήν ἴδρυση νέων Ἐπισκοπικῶν Συνελεύσεων σέ ὀρισμένες περιοχές τοῦ κόσμου. Πρόεδροι τῶν Συνελεύσεων εἶναι οἱ πρῶτοι τῶν ἐν τῇ περιοχῇ ἐκείνῃ ἐπισκόπων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἐν ἀπουσία δέ αὐτῶν οἱ ἐπόμενοι κατά τήν τάξη τῶν Διπτύχων τῶν Ἐκκλησιῶν. Ἡ Διάσκεψη ἐνέκρινε τό σχέδιο Κανονισμοῦ λειτουργίας τῶν Ἐπισκοπικῶν Συνελεύσεων. Τά ὑπολειπόμενα θέματα τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου, δηλαδή, τοῦ τρόπου ἀνακηρύξεως τοῦ Αὐτοκεφάλου καί τοῦ Αὐτονόμου, καθῶς καί τῆς τάξεως τῶν Διπτύχων, θά ἐξετασθοῦν ὑπό τῶν ἐπομένων Συνελεύσεων τῶν Διορθοδόξων Προπαρασκευαστικῶν Ἐπιτροπῶν καί θά ὑποβληθοῦν στίς ἐπόμενες Προσυνοδικές Πανορθόδοξες Διασκέψεις πρὸς ἔγκριση.

► Τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο ἐπισκέφθηκε ἀνεπίσημα, ἀπό 19-21 Ἰουνίου ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Καντουαρίας καί Πριμᾶτος πάσης Ἀγγλίας Δρ. Rowan Douglas Williams. Κατά τήν παραμονή του εἰς τήν Κ/πολη καί τό Φανάρι ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Καντουαρίας συναντήθηκε μέ τόν Οἰκουμενικό Πατριάρχη κ.κ. Βαρδολομαῖο καί ἐπισκέφθηκαν μαζί τή νῆσο Χάλκη καί τήν Ἱερά Μονή τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἔνθα στεγάζεται ἡ Ἱερά Θεολογική Σχολή τῆς Χάλκης. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος καί ἡ συνοδεία του εἶχαν συνομιλίες μετά τῆς ἀρμοδίας ἐπί τῶν Διαχριστιανικῶν Ζητημάτων Ἐπιτροπῆς, τῆ συμμετοχῇ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Περγάμου κ. Ἰωάννου καί τοῦ Πανιερ. Μητροπολίτου Διοκλείας κ. Καλλίστου. ■

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ

ΧΡΟΝΙΚΑ - ΕΙΔΗΣΕΙΣ

ΕΝΘΡΟΝΙΣΙΣ ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΚΩΟΥ

Ίδιαίτερο γεγονός για την τοπική μας Έκκλησία της Δωδεκανήσου απέτελεσε η ένθρονισις του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Κώου και Νισύρου κ. Ναθαναήλ, τό Σάββατο 28 Μαρτίου. Ο Σεβασμιώτατος άγιος Κώου έφτασε αεροπορικώς στην Ρόδο, την Παρασκευή 27 Μαρτίου, συνοδευόμενος από τον Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Καρπάδου και Κάσου κ. Άμβρόσιο, εκπρόσωπο της Αυτόθ Θειοτάτης Παναγιότητος, του Οικουμενικού Πατριάρχου κ.κ. ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΥ. Στο αεροδρόμιο "ΔΙΑΓΟΡΑΣ" της Ρόδου τούς υποδέχθηκε ο Σεβασμιώτατος. Τό έσπέρας ο Άγιος Κώου έχοροστάτησε κατά την Άκολουθία της Δ' Στάσεως των Χαιρετισμών της Ύπεραγίας Θεοτόκου στον Καθεδρικό Ναό του Εύαγγελισμού, μετά τό πέρας της οποίας τον προσφώνησε ο Σεβασμιώτατος και του έδωσε ως δώρο έγκόλπιο μέ την παράσταση της Παναγίας Φιλερήμου.

Τό πρωί του Σαββάτου ο άγιος Κώου συνοδευόμενος από τον άγιο Καρπάδου, τον Σεβ. Μητροπολίτη μας, τον Νομάρχη Δωδεκανήσου, εκπροσώπους της τοπικής Αυτόδιοικήσεως και πολλούς Ροδίους και Καρπαθίους ανεχώρησε διά θαλάσσης προς την Έπαρχία του. Η υποδοχή στό λιμάνι της Κω και η πορεία προς τον Μητροπολιτικό ιερό Ναό του Άγίου Νικολάου υπήρξε μεγαλειώδης. Στην τελετή ένθρονίσεως παρέστησαν και οι Σεβ. Μητροπολίτες Σύμης κ. Χρυσόστομος, Λαρίσης και Τυρνάβου κ. Ίγνάτιος, Ίεραπύτνης και Σητείας κ. Εύγένιος, Πειραιώς κ. Σεραφείμ, Λέρου, Καλύμνου και Άστυπαλαίας Παΐσιος, ο Θεοφιλέστατος Έπίσκοπος Άλικαρνασσού κ. Έμμανουήλ, ή Καθηγούμενος και Πατριαρχικός Ήξαρχος Πάτμου παν. Άρχιμ. κ. Άντίπας, Ήγούμενοι, Ίερείς, οι Βουλευτές του Νομού, εκπρόσωποι των Άρχων και πλήθος κόσμου.

ΜΕΓΑΛΗ ΕΒΔΟΜΑΣ ΚΑΙ ΑΓΙΟΝ ΠΑΣΧΑ

Μέ ιδιαίτερη λαμπρότητα και άδρόα συμμετοχή των πιστών, σύμφωνα μέ τά κρατούντα στην Ίερά Μητρόπολή μας, διεξήχθησαν και έφέτος οι Άκολουθίες της Μεγάλης Έβδομάδος και ή λαμπροφό-

ρος ήμέρα της Άναστάσεως του Κυρίου. Γεγονός ιδιαίτερης χαρής απέτέλεσε ή παρουσία ανάμεσα μας του Θεοφιλεστάτου Έπισκόπου Άβύδου κ. Κυρίλλου, ο οποίος έχοροστάτησε και έλειτούργησε σε διαφόρους ένοριακούς ιερούς Ναούς.

ΕΟΡΤΗ ΣΥΝΑΞΕΩΣ ΤΩΝ ΕΝ ΡΟΔΩ ΑΓΙΩΝ

Τήν Δ' Κυριακή των Νηστειών (29 Μαρτίου) έορτάστηκε στον Καθεδρικό ιερό Ναό του Εύαγγελισμού της Θεοτόκου ή Σύναξις των εν Ρόδω Άγιων μέ την παρουσία του Δημάρχου Ροδίων κ. Χατζή Χατζηευθυμίου και εκπροσώπων της Τοπικής Αυτόδιοικήσεως. Τόν πανηγυρικό της ήμέρας εκφώνησε ο Ίεροκλήρυξ της Ίερας Μητροπόλεως Άρχιμ. Νεκτάριος Πόκιας, ο οποίος ανεφέρθη στην σημασία της έορτής για την τοπική μας Έκκλησία και κοινωνία. Πρό της Άπολύσεως της Θείας Λειτουργίας έψάλη τό καθιερωθέν μνημόσυνον υπέρ αναπαύσεως των αοιδίμων Μητροπολιτών Ρόδου, των ιδρυτών και ευεργετών της Όρθοδόξου Κοινότητας Ρόδου, των κεκοιμημένων Κληρικών και Μοναχών, των κτιτόρων και ευεργετών των Ίερών Ναών της Ίερας Μητροπόλεως.

ΕΓΚΑΙΝΙΑ ΙΕΡΩΝ ΝΑΩΝ

Τήν Πέμπτη 28 Μαΐου (Έορτή της Άναλήψεως) ο Σεβασμιώτατος έτέλεσε τά Έγκαίνια του ιερού Ναού Άναλήψεως του Κυρίου της Ένορίας Καλυθίων. Ο ιερός Ναός ανηγέρθη από τον κ. Στέργο Ίατρίδη πλησίον του ιερού Ναού του Άγίου Ίωάννου του Προδρόμου, όπου κάθε χρόνο τό βράδυ της ήμέρας της έορτής της Άναλήψεως λαμβάνει χώρα ή παραδοσιακή πανήγυρις των κτηνοτρόφων της περιοχής.

Έπίσης τό Σάββατο 13 Ίουνίου (Άπόδοσις της Πεντηκοστής) έτέλεσε τά Έγκαίνια του ιερού Ναού της Άγίας Τριάδος Άρχαγγέλου. Ο Ναός εύρίσκεται στην τοποθεσία Κεραμί της ως άνω κωμοπόλεως και ανηγέρθη από τον κ. Έμμανουήλ Φέγκο.

Ο Σεβασμιώτατος στίς προσφωνήσεις του ανεφέρθη στην σημασία της τελετής των έγκαινίων,

ἐχαρακτήρισε εὐοίωνα τό γεγονός ὅτι στό νησί μας ἀνεγείρονται νέοι καλαίσθητοι ἱεροί Ναοί, συνεχάρη τοὺς εὐσεβεῖς κτίτορες γιά τήν ἔκφραση αὐτή τῆς εὐλαβείας τους καί ἐξέφρασε τήν εὐαρέσκεια καί τόν ἔπαινο τῆς Ἐκκλησίας γιά τήν ἀπόφασή τους νά ἀποδώσουν τοὺς ἱεροὺς Ναοὺς μετὰ τὰ Ἐγκαίνια στίς Ἐνορίες Καλυθίων καί Ἀρχαγγέλου ἀντίστοιχα.

ΕΙΚΟΝΑ ΟΣΙΟΥ ΣΑΒΒΑ ΤΟΥ ΕΝ ΚΑΛΥΜΝΩ

Ἐπισημαίνεται ἀπό αἴτημα τῆς Ἐνώσεως Καλυμνίων Ρόδου «Ὁ Ἅγιος Παντελεήμων» μεταφέρθηκε στήν Ρόδο, τό ἀπόγευμα τοῦ Σαββάτου 2 Μαΐου, ἡ ἐπί τῆς πρώτης λάρνακος τοῦ Ὁσίου ἱστορηθεῖσα ἱερά Εἰκόνα του, συνοδευομένη ἀπό τόν Θεοφιλέστατο Ἐπίσκοπο Ἀλικαρνασσοῦ κ. Ἐμμανουήλ, τήν Ἡγουμένη τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίων Πάντων Καλύμνου Μοναχή Κυπριανή καί Καλύμνιους Κληρικούς. Μετά τήν τελετή ὑποδοχῆς στό Μανδράκι ἡ Εἰκόνα μεταφέρθηκε στόν Καθεδρικό ἱερό Ναό τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, ὅπου ἐψάλη Δοξολογία καί ἐτελέσθη στή συνέχεια Ἀγρυπνία, χοροστατοῦντος τοῦ ἀγίου Ἀλικαρνασσοῦ. Τό πρωῒ τῆς Κυριακῆς (3 Μαΐου) ἐτελέσθη ἀρχιερατικό συλλεῖτουργο καί τό βράδυ Ἀγρυπνία προεξάρχοντος τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Λέρου, Καλύμνου καί Ἀστυπалаίας κ. Παΐσιου. Ἡ Εἰκόνα τοῦ Ὁσίου Σάββα παρέμεινε στόν Καθεδρικό ἱερό Ναό μέχρι τό πρωῒ τῆς Τρίτης 5 Μαΐου, ὑπῆρξε δέ συγκινητική ἡ ἀδρόα προσέλευση τῶν πιστῶν καθ' ὅλο τό διάστημα τῆς παραμονῆς τῆς στήν πόλη μας, γεγονός πού ἀποδεικνύει τή μεγάλη ἀγάπη πού τρέφει ὁ λαός μας πρός τόν νέο Ὁσιο τῆς Ἐκκλησίας μας, γιά τόν ὁποῖο δικαίως καυχᾶται ὅλη ἡ Δωδεκάνησος.

ΕΥΑΡΕΣΚΕΙΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Τήν Κυριακή 10 Μαΐου ὁ Σεβασμιώτατος ἐχοροστάτησε κατά τόν Ὅρθρο καί ἐτέλεσε τήν Θ. Λειτουργία στόν Ἐνοριακό ἱερό Ναό Ἁγίου Γεωργίου Κάτω τῆς πόλεως Ρόδου. Μετά τό πέρας τῆς Θ. Λειτουργίας ἐξέφρασε τήν εὐαρέσκεια καί τόν ἔπαινο τῆς Ἐκκλησίας στούς Ἱεροψάλτες τοῦ ἱεροῦ Ναοῦ κ. Βασίλειο Ἐλενα καί κ. Ἰωάννη Φαρμακίδη, ἀπονείμας στόν πρῶτο τό ὄφικιο τοῦ Πρωτοψάλτου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ρόδου καί χειροδετήσας τόν δεύτερο εἰς Ἱεροψάλτην. Στήν προσφώνησή του ἐξῆρε τό ἦθος καί τήν προσφορά τους στήν καλή λειτουργία τῆς Ἐνορίας τοῦ Ἁγίου Γεωργίου καί εὐχήθηκε τά δέοντα.

ΟΝΟΜΑΣΤΗΡΙΑ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΥ

Τήν Πέμπτη 11 Ἰουνίου, Μνήμη τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου Βαρδολομαίου καί τοῦ Ἁγίου Λουκά τοῦ ἱατροῦ, Ἀρχιεπισκόπου Συμφερουπόλεως καί Κριμαίας, ἐπέτειος τῶν ὀνομαστηρίων τῆς Αὐτοῦ Θειοτάτης Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ ἡμῶν Πατριάρχου κ.κ. ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΥ, ὁ Σεβασμιώτατος προέστη τῆς Ἀγρυπνίας καί ἐτέλεσε τήν Θεία Λειτουργία στόν ἐνοριακό ἱερό Ναό Ἁγίων Αναργύρων τῆς πόλεως, ὅπου φυλάσσεται ἀπότμημα λειψάνου τοῦ Ἁγίου Λουκά. Πρό τῆς Ἀπολύσεως τῆς Θείας Λειτουργίας ὠμίλησε πρός τό ποληπληθές ἐκκλησίασμα, ἀναφερθεῖς στό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο καί τόν Παναγιώτατο Προκαθήμενο τῆς Ὁρθοδοξίας, στό τέλος δέ ἀνεπέμφθη δέσεις καί ἐψάλη τό Πολυχρόνιο τοῦ Πατριάρχου μας.

Ο ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΓΑΜΟΣ

Σήμερα εποχή αποχριστιανοποίησης και απομάκρυνσης από τις παραδοσιακές αξίες της οικογένειας, εποχή πολυπολιτισμικότητας και ανάμειξης των λαών φυσιολογικά ήλθε και η απαίτηση του πολιτικού γάμου. Στην Έκκλησία πολλοί, που δεν αισθάνονται σεβασμό στην ιερότητα του χώρου και της τελετής του γάμου, καλό θά είναι να μὴν προτιμοῦν τὴν δρησκευτικὴν τελετή.

Στὴν Εὐρώπη ἄρχισε ὁ πολιτικὸς γάμος μὲ τὴν παρουσία τοῦ προτεσταντισμοῦ τὸν 16ο αἰώνα. Οἱ περισσότεροι προτεστάντες ἀρνήθηκαν ὅλα σχεδὸν τὰ μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας καὶ δὲ θεωροῦν ἀναγκαῖα τὴν ἱεροσύνη. Τό ἄδειο κίνημα τοῦ Διαφωτισμοῦ τὸν 17ο καὶ 18ο αἰώνα στοχεύοντας στὴν ἀπομάκρυνση τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ κάθε μεταφυσικὴ ἀναφορά εὐνόησε τὴν ἀνάπτυξη τοῦ πολιτικοῦ γάμου. Τὸν 19ο καὶ τὸν 20ο αἰώνα σὲ πολλὰ κράτη τῆς Εὐρώπης ἔγινε ὁ πολιτικὸς γάμος ὑποχρεωτικὸς. Ἡ θέσπιση τοῦ ὑποχρεωτικοῦ γάμου ἀποτελεῖ παραβίαση τῆς ἐλευθερίας τῶν χριστιανῶν πολιτῶν.

Ὁ προαιρετικὸς πολιτικὸς γάμος σήμερα ἀποτελεῖ λύση γιὰ ἕνα μικρὸ ποσοστὸ τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἐπιλέγοντας κάποιος χριστιανὸς τὸν πολιτικὸ γάμο ἀμφισβητεῖ τὴν ἱερότητα τοῦ μυστηρίου τοῦ γάμου καὶ τὴν ἀξία τῆς χριστιανικῆς ἠθικῆς. Δυστυχῶς, ὅμως, σήμερα λόγω τῆς παγκόσμιας οικονομικῆς κρίσης πολλοὶ χριστιανοὶ καταφεύγουν γιὰ οικονομικοὺς λόγους στὸν πολιτικὸ γάμο. Εὐχῆς ἔργο εἶναι ἡ δρησκευτικὴ τελετὴ νὰ γίνῃ πιὸ λιτὴ καὶ ἀνέξοδη, γιὰ νὰ μὴν ἔχουν τὴ δικαιολογία τοῦ κόστους, ὅσοι καταφεύγουν στὸν πολιτικὸ γάμο.

Ἐπειδὴ ὁ γάμος γιὰ τὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία εἶναι θεοσύστατο μυστήριον καὶ μεταδίδει τὴν θεῖα χάρις στοὺς νυμφευμένους, οἱ ὀρθόδοξοι πιστοὶ θεωροῦν ὅτι ὁ γάμος τους εἶναι νόμιμος κατὰ Θεὸν μόνον μέσα ἀπὸ τὴν ἱερολογία τῆς Ἐκκλησίας. Οἱ ἄλλοι γάμοι κρατοῦν τὸν ἄνθρωπο ὑποχρεῖται τῆς ἀμαρτίας καὶ ἐπομένως ἀπομακρυσμένο ἀπὸ τὸ Θεό.

ΠΡΩΤΟΙ ΣΤΑ ΔΙΑΖΥΓΙΑ

Διαβάσαμε σὲ τοπικὴ ἐφημερίδα στὰ μέσα τοῦ Μαΐου ὅτι «Ἡ Ρόδος ἔρχεται πρώτη σὲ ὁλόκληρη τὴ χώρα σπὴν ἔκδοση διαζυγίων ἀναλογικὰ μὲ τὸν πληθυσμὸ τῆς».

Τὸ ἄρθρο, ὡς αἰτίες τῶν πολλῶν διαζυγίων, θεωρεῖ τὸ νεαρὸ τῆς ἡλικίας καὶ τὴν μὴ πρότερη συμβίωση ἐκείνων πού πρόκειται νὰ παντρευτοῦν καθὼς καὶ τὴν ἀπιστία τῶν συζευγμένων. Ἡ κρίση τοῦ δεσμοῦ τοῦ γάμου εἶναι ἕνα μεγάλο πρόβλημα τῆς ἐποχῆς μας.

Στὴν Παλαιὰ Διαθήκη μποροῦσε νὰ χωρίσει ὁ ἄνδρας τὴ γυναίκα του, δίνοντάς της «Βιβλίον ἀποστασίου». Αὐτό τὸ ἔγγραφο ἀνάγκαζε τὸν ἄνδρα νὰ δικαιολογήσει τὸ διαζύγιον στοὺς δικούς της καὶ νὰ ἀναλάβει τὴν εὐθύνη τῆς πράξης αὐτῆς. Ὁ Χριστὸς ἐπιτρέπει τὸ διαζύγιον μόνον γιὰ λόγους μοιχείας (Ματθ. 5,31-32). Μὲ τὰ λόγια αὐτὰ ὁ Χριστὸς θέλει νὰ

προστατεύσει τὸ γάμο, γιὰτὶ αὐτὸς ἀποτελεῖ τὴν ἀναγκαῖα προϋπόθεση τῆς σωστῆς ἀνατροφῆς τῶν παιδιῶν. Οἱ γονεῖς προσφέρουν στὰ παιδιά τους ἀσφάλεια καὶ θαλπωρὴ, ἀναγκαῖα προϋπόθεση γιὰ τὴ σωστὴ ἀνατροφή τους. Τὸ μῖσος τῶν γονιῶν μεταξὺ τους σπᾶει τὴν ψυχικὴ ἰσορροπία τῶν παιδιῶν καὶ δημιουργεῖ ἀνεξίτηλες βλάβες. Οἱ γονεῖς ἀποτελοῦν τὸ πρῶτο καὶ σπουδαιότερο πρότυπο γιὰ τὰ παιδιά τους.

Ὁ σωστὸς χριστιανὸς δὲ φθάνει στὸ διαζύγιον γιὰ ἐπιπολαιούς λόγους, ὅπως κάνουν οἱ κοσμικοὶ ἄνθρωποι. Ὁ λόγος τῆς «ἀσυμφωνίας χαρακτήρων» εἶναι μία γενικὴ δικαιολογία, γιὰ νὰ καλύψει τὸν ἄκρατο ἐγωισμό καὶ τὴν ἐλευθεριότητα τοῦ ἥθους πολλῶν ἀνθρώπων. Συμβαίνει πολλές φορές τὸ παράδοξο, νέοι μὲ πολλὰ χρόνια συμβίωσης νὰ χωρίζουν ἀμέσως μετὰ τὸ γάμο. Ἄλλοι χωρίζουν, γιὰτὶ εἰσηλθὰν στὸ γάμο ἄνωρμοι καὶ ἄλλοι γιὰτὶ ἔχουν παρατεταμένη ἐφηβεία. Πολλές χειραφετημένες γυναῖκες καὶ οικονομικὰ ἀνεξάρτητες πιὸ εὐκόλα φθάνουν στὸ διαζύγιον ἀπ' ὅτι παλιότερα. Ὑπάρχουν πολλὰ ζευγάρια πού συζοῦν γιὰ τὰ παιδιά τους, χωρὶς νὰ ἀγαπιοῦνται πραγματικά.

Σήμερα ὑπάρχει μεγάλη εὐκολία στὸ διαζύγιον. Ὑπάρχει τὸ συναϊντικὸ διαζύγιον μετὰ ἀπὸ συμφωνία καὶ τῶν δύο. Ὑπάρχει τὸ αὐτόματο διαζύγιον, πού θγαίνει μετὰ παρέλευση τεταρτοετοῦς χρονικοῦ διαστήματος.

Πολλοὶ προτείνουν νὰ ἰδρυθοῦν σ' ὅλες τὶς τοπικὲς Ἐκκλησίες ἐκκλησιαστικὴ συμβουλευτικὴ ὑπηρεσία τῶν μελλονύμφων. Σίγουρα θὰ ἀνακόψει κάποιους ἀπὸ τὸ διαζύγιον.

ΣΥΜΒΟΛΑΙΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΓΑΜΟΣ

Ἐσχάτως προωθεῖται τὸ «Σύμφωνο Ἐλευθερῆς Συμβίωσης» γιὰ νὰ διευθετήσῃ, δῆθεν, κάποια κοινωνικὰ ζητήματα. Ὁ πολιτικὸς γάμος καλύπτει τὴν ἀνάγκη τῆς νομικῆς κατοχύρωσης τῆς συμβίωσης τοῦ μικροῦ ποσοστοῦ τῶν ἀδέων καὶ τῶν ἀλλοθρήσκων. Ἡ συμβολαιογραφικὴ συμβίωση προφανῶς καλύπτει ἐκείνους πού θέλουν νὰ συζοῦν ἐλεύθερα, χωρὶς ὑποχρεώσεις. Ποιὸς φυσιολογικὸς καὶ ἐνσυνείδητος κοινωνικὰ ἄνθρωπος δὲ θέλει νὰ σηκώνει τὸ βάρος τῆς συντροφικῆς καὶ τῆς γονικῆς εὐθύνης; Προφανῶς τὸ «Σύμφωνο Ἐλευθερῆς Συμβίωσης» ἀποδομεῖ τὸ δεσμό τοῦ γάμου καὶ ἀποτελεῖ τὸ πρῶτο βῆμα γιὰ τὴν νομιμοποίηση τῶν γάμων τῶν ὁμοφυλοφίλων.

Ἐνας πού δά παντρεύεται μὲ τὸ «Σύμφωνο Ἐλευθερῆς Συμβίωσης», δὲ θὰ αισθάνεται στὸν ἴδιο βαθμὸ τὴν εὐθύνη τῆς συμβίωσης μὲ τὸ αἶσθημα πού ἀποκομίζει μὲ τὴν τελετὴ τοῦ δρησκευτικοῦ γάμου. Ἄν τὰ διαζύγια σήμερα γιὰ ποικίλους λόγους διαλύουν μεγάλο ποσοστὸ γάμων, μὲ τὸ «Σύμφωνο Ἐλευθερῆς Συμβίωσης» δά ἐλαττωθοῦν οἱ γάμοι.

Ἄρχ. Μ.Π.

